ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ

Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği ve
Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı
Ankara, Ekim, Kasım, Aralık, 1973
Ocak, 1974

88

BU DERGİ
TÜRK ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSLERİ BİRLİĞİ
VE
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ
Yayın Organıdır

Fiatı : 500 Krş.
Yıllık Abonesi 60 TL.
Birlik Abonelerine 30 TL
Yabancı Ülkeler : 120 TL

Kapak : Atilla ÖZER

SAHİBİ
Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği
Adına :
YALÇIN DOĞANER
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni
AKIN BİRDAL
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Yazılardaki düşünüler İmza Sahiplerinindir.

■

Gönderilen yazılar geri verilmez ve yanıt yazılmaz

■

ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ
YAYIN ORGANI

EKİM — 1973 **SAYI 88**

— GİRİŞ —

18 Aralık 1973 günü yapılan Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliğinin 35. Olağanüstü Genel Kurulunda yapılan seçim sonucunda aşağıdaki meslektaşlarımız seçilmiş olup, aralarında görev bölümünü şu şekilde yapmışlardır.

BAŞKAN : Yalçın DOĞANER
GENEL SEKRETER : Sevim ATİLLÂ
SAYMAN : İsmet ERDOĞAN
BASIM - YAYIM YÖNETMENİ : Akın BİRDAL
İDARE YÖNETMENİ : İbrahim ŞİMŞEK
MESLEK KOLLARI YÖNETMENİ : Rahmi TOPRAK
ÜYE : İbrahim ÖZYILMAZ

Ancak, daha sonra İbrahim Özyılmaz ayrılmış, yerine ilk yedek Öcal Özdoğan göreve başlamıştır. Bu sonuç, bizlere ne denli sevinç verdi ise o denli de onunla sıkı sıkıya bağlı ve özdeş olan sorumluluğu getirdi. Nasıl ki bugün bu olanağı meslektaşlarımızın gücü ve güvencesi ile bulmuş isek, yarın da sorumluluklarımız en iyi ve en yararlı şekilde yerine getirirken, çalışma gücümüz, güvencimiz yine o meslektaşlarımız ve hizmet götürdüğümüz köylümüz olacaktır.

Saygılarımızla
ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ

— İÇİNDEKİLER

- Başlarken — **Akın BİRDAL**
- Meslektaşlarımız — **İsmet ERDOĞAN**
- Yönetim Kurulumuz
- İNÖNÜ'yü kaybettik
- Köy Kooperatifçiliği üzerine bir değerlendirme — **Yalçın DOĞANER**
- Şiir — **Süreyya BERFE**
- Tarım ile Sanayi — **Hikmet ALPTEKİN**
- Tarımsal Eğitim Sorunları — **Mehmet HAZNEDAROĞLU**

İdare Yeri : Sakarya Cad. No : 30 Yenişehir — Ankara (P.K. 305)
Tel : 17 03 05 — 12 12 21
Dizgi, Tertip ve Baskı Yeni Desen Matbaası

BAŞLARKEN

18 Aralık 1973 günü Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği 35. Olağanüstü Genel Kurula gitti. Daha önceki birlik başkanı milletvekili olup, diğer yönetim kurulu üyeleri arasında da bir ortak görüş ve de sorunlara ortak yaklaşım sağlanamamış olacak ki bu olağanüstü Genel Kurula gitme zorunluluğu duyulmuş olundu.

Her türlü kuruluş ya da örgüt oluşturulurken, bir takım savlarla ortaya çıkılır. Elbette bu savlar, ödünler, bugünkü koşulların paslı çemberi içinde bocalayan, Halk yığınlarına dönük hizmetleri götürmeyi amaç tutar. Ne varki o olanak bulununca da çoğu kez bu savlar ve toplumsal çıkarlar, kişisel çıkarlara dönüşür, giderekte, kendilerinin oluşturdukları çarklar, yine kendilerini törpüler öğütür gider.

Biz de birtakım savlarla ortaya çıktık. Hem de toplumsal çıkarlarımızı, kendi çıkarlarımızla özdeş tutarak ve ülkemiz içinde bunun gerekliliğine inanarak. İşte, Genel Kurulda bir bildiriyle ortaya çıktığımız savlarımız.

Umut Grubu, Ziraat Mühendislerinin, sorunlarını Türkiye'nn genel sorunlarından soyutlanarak ele almak olanağı bulunmadığına inanıyor.

Meslektaşlarımızın sosyo - ekonomik sorunlarının Türkiye'nin sorunlarının çözümlenmesiyle orantılı ve iç içe olduğu görüşündeyiz.

İş bulma, işe alınma, ücret, sosyal güvenlik ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi teknik personel sorunları kapsamında düşünülecektir.

Özellikle yeni mezun meslektaşlarımızın iş bulma ve işe alınma sırasında karşılaştıkları, bürokratik engelleri kaldırmak ve ancak 657 sayılı yasada belirtilen işe alınma koşullarının dışındaki gereksiz istemleri karşılayarak gecikmelere ve meslektaşlarımızın uzun süre işsiz kalmaları sonucu beliren bunalımları gidermeğe çalışacağız.

Üretim güçlerinin gelişmesini engelleyici üretim ilişkilerini yeniden düzenlemek bakımından görüş belirlenecektir. Ve mutlak bir görüş sahibi olunacaktır.

Türkiye'nin doğal ve doğal servet kaynaklarının akıllıca kullanılması amacıyla kırsal alanda yaşayan nüfusun örgütlendirilmesi ve Türk toplum yapısına uygun bir kooperatifçilik modeli geliştirerek, Halkın kaynaklarını kendi eliyle ve kendi için kullanması gerekliliğine inanıyoruz.

Meslektaşlarımız arasında dayanışma sağlayabilmek için birliğimizin tüm olanakları harekete geçirilecektir. Özellikle birlik Sosyal tesisleri yeniden düzenlenecektir.

UMUDUMUZ VE GÜCÜMÜZ; TÜM MESLEKTAŞLARIMIZIN İLGİSİYLE ARTACAKTIR. ÇABAMIZ, HİZMET GÖTÜRDÜĞÜMÜZ KÖYLÜMÜZ İÇİNDİR

Birtakım nedenlerle olacak, dergimizin ekim, kasım, aralık sayıları önceki yönetim kurulunca çıkarılamamıştır. Bu eksikliği gidermek amacıyla üyelerimize 4 sayıyı birden sunmak zorunluğunu duyduk. Kaldı ki bugüne değin çıkarılan dergiler, ne Türkiye'nin tarım politikasını, ne hizmet götürülen köy - köylü sorunlarını ne de meslek - meslektaş sorunlarını içermekteydi. Ancak birtakım meslektaşlarımızın doktora tezlerini, bir kesime yönelik araştırmalar ya da dergiyi tamamlayacak benzeri yazılarla oluşturulmaktaydı. Çağın korkunç gelişimi içinde hızla aşamalar geçiren çağdaş insa-

nında böylesine bir dergiden ne denli yararlanacağı ve onun yeni çıkacak sayısını da ne denli bekleyeceği kuşkusuz ortadadır.

İşte bundandır ki dergimize, bundan böyle bildirimizin ışığı altında yöntem verilecek ve Türk Toplum yapısına uygun Tarım Politikasının izlenmesinde ve de geliştirilmesinde etkin olunabilinecektir. Elbette bu ışığın çevresinde toplanacak ve kalkınması tarıma dayalı ülkemizde, bir aydının kendi görevlerinin yanısıra, yurdunun tüm sorunlarına eğilmek gerekliliğine inanmış yurtsever meslektaşlarımızında sorunlara bu görüş açısından bakacakları inancımızdır.

Bu görüşlerimizi kendilerini ziyaret ettiğimiz sayın ilgililere anlattık. Bulunacağımız girişimlerde yardımlarını diledik. Bizi ilgiyle dinlediler. Kendileri yardımcı olacaklarını belirttiler. Bize bulunacakları her bir yardım, bize umut vermiş çiftçimizin, adına yaraşır düzeye varmasında bir adım daha ileri atılması sağlanmış olunabilecektir. Kaldıki, gerçek aydın, gerçek yurtsever «Halk»ı sevmenin, ona açık olmanın gerekliliğine inanır, onurların en yücesinin ona hizmet götürmek olduğuna inanır. Onun da «Yaşamak Hakkı» olduğunu bilir ve bunuda kurabilmek için uğraşır...

10 Ocak 1974'te tek bir öğrencinin katılmadığı ya da katılması sağlanmadığı Tarımsal Öğrenimin 128 Yıldönümünü kutladık. Amaçta bu yıl dönümleri ne bir şölen ne bir şenlik nede bir kutlama olarak görülmelidir. Böylesine günlerde en önce kişinin kendi kendine, bağlı olduğu kuruluşa ve hizmet götürdüğü kesime hesap verme günü olarak görülmelidir. Ve de 50. Yılda yoksul Yurduna hesap verme günü olarak düşünülmelidir. İşte bu hesaplaşmada, Ne mutlu, başı dik yanıt verebilenlere...

Akın BİRDAL
Ziraat Y. Mühendisi
Yönetim Kurulu Üyesi

Sayın Meslektaş

Dergimizin bu sayısından itibaren «sorunlarımız» diye bir köşenin açılması zorunluğunu duyduk. Bu köşede gerek meslek ve gerekse meslektaşlarımızın sorunlarını dile getirmek, bu konularda ilgililerin uyarıcı ve yapıcı yolda bulunmalarına olanak sağlamak suretiyle, yüzeysel kalan bazı meslek ve meslektaş sorunlarımızı açıklığa kavuşturmuş olacaktır.

Bugün bir Toprak Reformu, Köy-Köylü sorunları ve köylümüzün kendi yapısına uygun bir Kooperatifçiliğin geliştirilmesi gibi önemli meslek sorunları yanında, meslektaşlarımızın özel durumları ile ilgili olarak bu günkü personel istihdam politikası; nakil, tayin hizmet içi eğitim, köye hizmet götürme olanakları ve yan ödeme gibi özlük hakları ile ilgili konularda yapılan çalışmalar halen yüzeyseldir. İşte bu ve bunun gibi sıralıyabileceğimiz daha bir çok sorunlarımızı dile getirmek değerli üyelerimizin bize yazmaları ile mümkün olacaktır.

Bu sorunlarımızın ortaya konulmasında siz üyelerimizin uyarılarına ihtiyacımız var. Eğer dergimize yazarsanız konuların önemlilik derecesine göre bu sütunlarda yer alacak ve tüm meslektaşlarımıza duyurulmuş olacaktır.

Umutlarımız meyveyle dolsun, mutlu günler hizmet götürdüğümüz köylümüzün ve hepimizin olsun.

İsmet ERDOĞAN
Ziraat Y. Mühendisi
Yönetim Kurulu
Üyesi

Yeni Yönetim Kurulu Göreve Başladı

BAŞKAN

YALÇIN DOĞANER

1937 yılında Afyon'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Afyon'da tamamladı. 1960 yılında yüksek öğrenimini tamamladı. Aynı yıl Aydın Teknik Ziraat Müdürlüğünde Teknik Müfettiş olarak görevlendirildi. Askerlik görevinden sonra Bursa ve Bergama Orman Köylerini Kalkındırma Grup Müdürlüklerinde çalıştı. 1969 yılında Köyişleri Bakanlığı eski ismiyle Köy Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğünde araştırma uzmanı olarak görev aldı. Daha sonra aynı Genel Müdürlüğün Ankara İl Müdürlüğüne atandı. Şimdiki görev yeri aynı Genel Müdürlüğün yeni ismiyle Köy Kooperatifçiliği ve El Sanatları Genel Müdürlüğünün Ankara Bölge Müdürlüğünde teknik eleman olarak çalışmaktadır. Evli 2 çocuğu vardır.

GENEL SEKRETER

SEVİM ATİLLÂ

Erzurum'da doğmuş, ilk, orta, lise, yüksek öğrenimini de aynı yerde tamamlamış ve yine orda Topraksu Bölge Müdürlüğünde göreve başlamıştır. 1964-1971 yıllarında Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünde Kooperatifçilik Daire Başkanlığında Plân - Proje Şube Müdürlüğü görevini yürütmüştür. Daha sonra Bakanlık Müşavirler Kurulunda Uzman olarak çalıştı. Halen aynı Bakanlığın Köy Kooperatifçiliği ve El Sanatları Genel Müdürlüğünün Plânlama Şube Müdürü olan Sevim Atillâ evli ve bir çocuğu vardır.

SAYMAN

İSMET ERDOĞAN

1944 yılında Kars'da doğmuş, 1962 yılında Bursa Tarım Meslek Lisesini bitirmiştir. Öğrenime devam eden Erdoğan 1970 yılında A. Ü. Ziraat Fakültesinden mezun oldu. Tuzluca, Şereflikoçhisar ve Çankaya ilçelerinde çalıştıktan sonra Askerlik görevini yerine getirdi. Daha sonra şimdi çalışmakta olduğu Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde görevlidir. Evli ve 3 çocuğu var.

BASIM - YAYIM YÖNETMENİ

AKIN BİRDAL

1948 yılında Niğde'de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini yine orda tamamladı. 1970 yılında yüksek öğrenimini bitirdikten sonra Kütahya Teknik Ziraat Müdürlüğünde çalıştı. Askerlik görevini yaptıktan sonra Köy Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesinde çalıştı. Halen Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde çalışmaktadır.

MESLEK KOLLARI YÖNETMENİ

RAHMİ TOPRAK

Isparta'da doğmuş, ilk, orta ve lise öğreniminide orda tamamlamıştır. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirmiştir. Toprak, halen Su Ürünleri Genel Müdürlüğünde çalışmakta olup, evlilik kurumuna girmenin başlangıcındadır.

İDARİ YÖNETMEN

İBRAHİM ŞİMŞEK

1943 yılında Erzincan'da doğmuş. 1967 yılında da yüksek öğrenimini tamamlamıştır. Askerden önce Gözlü D. Ü. Çiftliğinde, askerden sonra da Malya D. Ü. Çiftliğinde görev almıştır. Halen Devlet Üretme Çiftliği Genel Müdürlüğünde çalışmaktadır. Şimşek evli ve iki çocuğu vardır.

ÜYE

ÖCAL ÖZDOĞAN

1945 yılında Sungurlu'da doğmuş, ilk, orta ve yüksek öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. Askerden önce Ceylanpınar D.Ü. Çiftliğinde görev almıştır. Halen Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünde görev yapmaktadır.

İsmet İNÖNÜ'YÜ Kaybettik

A.Ü. Ziraat Fakültesi, Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği ve Ziraat Mühendisleri Odası 26.12.1973 günü Ziraat Fakültesinde, Fakültemizin kurucusu İsmet İnönü'yü andı.

Bu Nedenle Çekilen Teller;

SAYIN MEVHİBE İNÖNÜ
ANKARA

Ülkemizin Çağdaş Uygarlık Düzeyine ulaşma yarışının öncülerinden, Demokrasimizin ve Fakültemizin kurucularından Sayın Paşamızın yokluğunun acısını paylaşır size ve ailenize baş sağlığı dileriz.

Türk Ziraat Y. Mühendisleri Birliği

SAYIN BÜLENT ECEVİT
C.H.P. GENEL BAŞKANI
ANKARA

Ülkemizin Çağdaş Uygarlık Düzeyine ulaşma yarışının öncülerinden, Demokrasimizin ve Fakültemizin temel harcının koyucularından Sayın İsmet İNÖNÜ'nün aramızdan ayrılışının acısını paylaşır size, partinize ve halkımıza baş sağlığı dileriz.

Türk Ziraat Y. Mühendisleri Birliği

TRT GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
ANKARA

Çağdaş Uygarlık Düzeyine ulaşabilmenin öncülerinden, Türk Demokrasisinin ve Fakültemizin kurucularından, İsmet Paşa'nın aramızdan ayrılışının üzüntüsünü paylaşır, Türk Tarım kesimine ve Türk Halkına baş sağlığı dileriz.

Türk Ziraat Y. Mühendisleri Birliği

Köy Kooperatifçiliği Üzerine Bir Değerlendirme

Yalçın DOĞANER
Ziraat Yüksk Mühendisi

I — GİRİŞ :

Kooperatifçilik konusunda : o denli çok şey söylendi; bir o kadar yazıldı; öylesine araştırmalar yapıldı; pek çeşitli önerilerde bulunuldu; bir yığın rapor verildi; seminer üstüne seminer düzenlendi; açık oturumlar, söyleyişler, yuvarlak masa toplantıları, tartışmalar, bildiriler birbirini kovaladı; yine de istenir, beklenir, olumlu sonuç elde etmek olanağı bulunamadı.

Neden?

Kooperatifçilik hareketinin gelişme süreci boyunca akla gelmedik suçlamalar, olumsuz durum alışlar, girişimi kaynağından kurutmaya yönelik çabalar, kavram karışıklığı yaratanlar, alışılmışın ötesinde bir şey yapabilmek için iyi amaç gösterisi yaparak tümden kendilerini harcamış kişiler, üstten ve halka rağmen sorunu çözümlemeye kalkışanlar, kaynak tüketimine ve kıt kaynakların dengesiz, adaletsiz, rastgele kullanımına neden olanlar, çaresiz halkı umutlandırarak kazanılmış değerlere el koyanlar, görüldü.

Niçin?

Kooperatif hareketinin herşeye rağmen ve yine de nicelik ve nitelikçe bir gelişme içinde olduğu yadsınamaz oldu; küçümsenemeyecek oranda özkaynak birikimi sağlandı; proje tutarı milyonları bulan fabrikaların temelleri atıldı; pek çok tesis işler duruma geldi; kooperatif üst örgütlerinin oluşturulması çabaları arttı ve bu üst örgütlerin sesi duyulur oldu.

Nasıl?

Türk halkının birlikte çalışmak, beraber iş başarmak, örgütlenmek alışkanlığı vardır. «Türk Toplumunun Tarihsel Evrimi» bunu kanıtlamaktadır. 13. yüzyılda; Anadolu'da; otuz iki esnafın Piri Evran'ın öncülüğünde birleşerek, herkese emeğine göre gelir hakkı verilmesi temel ilkesine dayalı «AHİLİK» kurumunun oluşturulduğu gerçeği, günümüze kadar süre gelen «İMECE» Kurumunun varlığı, nasıl sorusunu cevaplayabilmemizi kolaylaştırmaktadır.

Türk halkının toplumcu hareketlerini, bireyci hareketlere dönüştürmeyi başaran dış dinamik güçlerin, henüz devam edegelen sistematik etkilemelerinin varlığını bilmek, niçin ve neden sorunlarını cevaplayabilmemizi de kolaylaştırmaktadır.

II — KÖY KOOPERATİFLERİ İLE İLGİLİ GÖZLEM SONUÇLARI :

1. Köy kooperatifcilik hareketi; dış dinamik güçlerin sistematik şartlandırması, haberleşme ve ulaştırma olanaklarının gelişmesi sonucu hızlanmıştır.

2. Köy kooperatifi sayısının ve kooperatifler ortak sayının artması kooperatifçilik hareketinin gelişmesi şeklinde nitelendirilememektedir.

3. Köy kooperatifçilik hareketi; kırsal alanı denetleme gücünü koruyan aracı ve tefecilerin etkisini azaltamamış ve aslında o güce karşı oluştuğu şüphesi yaygınlaşmıştır.

4. Köy kooperatifçilik hareketi; işsizlik sorununa geçici bir çözüm getiren dış ülkelere işçi olarak gitmek olanağını kolaylıkla yaratmış olması sonucu gelişmiştir.

5. Köy kooperatifçilik hareketi; artan devlet olanaklarından yararlanma eğilimi belirleyen görünümdedir.

6. Köy kooperatiflerinin uyguladıkları projeler; ekonomik ihtiyaçtan doğan projeler olmayıp, ekonomik gelişmeye katkısı tartışılabilir projelerdir.

8. Köy kooperatiflerinin kurulması, gelişmesi, yönlendirilmesi bakımından olumlu etken olması beklenen eğitim ve rehberlik hizmetleri nicelik ve nitelik olarak yetersizdir.

9. Köy kooperatiflerinin çalışmaları, ana üretim kollarına dönük çalışmalar değildir.

10. Köy kooperatifleri; şimdilik kırsal alanın sosyo - ekonomik gelişmesinde önemli bir rol oynayamamaktadır.

11. Köy kooperatiflerinin geliştirilmesi ve yönlendirilmesinde devlet kendisinden beklenen rolü gerçekleştirememiştir.

12. Köy kooperatifleri ile ilgili olarak devletin izlediği hizmet politikaları bilimsel olarak saptanmamış ve sorunlar yaratılmıştır.

13. Köy kooperatifleri yeteri kadar desteklenememiştir.

III — KÖY KOOPERATİFLERİNE İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ :

Elimizdeki veriler 1971 yılı sonunda elde edilmiş olmakla birlikte genel bir değerlendirme yapmak olanağını vermektedir. Varsayılırki bugün için büyük oransal bir değişim olmamıştır.

Değerlendirme «Tarımsal Bölgeler»e göre yapılmıştır.

TABLO : 1

TARIM BÖLGELERİ	KOOPERATİF SAYISI	ORAN %	ÖDENMİŞ SER. MİLYON TL.	ORAN %
I. Bölge	204	25.70	14.9	20.78
II. »	121	15.27	13.8	19.26
III. »	67	8.45	4.3	5.92
IV. »	61	7.70	6.6	9.14
V. »	35	4.41	7.2	3.12
VI. »	16	2.02	1.8	2.45
VII. »	129	16.28	9.7	13.54
VIII. »	67	8.45	5.8	8.01
IX. »	92	11.61	12.8	17.73
Genel Toplam	792	100.—	71.9	100.—

Tablo — I : gerek kooperatif sayılarının, gerekse ödenmiş sermaye miktarlarının oransal dağılımına göre İç Anadolu, Ege ve Doğu Karadeniz bölgelerinde köy kooperatifçilik hareketinin geliştiğini göstermektedir. Buna karşılık Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde gelişmeden söz edilemez.

Marmara bölgesinin doğusu, Karadeniz bölgesinin batısında da gelişme görülmemektedir. Buna karşılık Doğu Anadolunun batısında bir bakıma gelişme görüldüğü söylenebilir. Marmara ve Akdeniz bölgelerinde beklenen oranda hareket belirmemiştir.

Tablo : II. gösteriyorki; Ege, Doğu Karadeniz, İç Anadolu bölgelerindeki kooperatifler; dış ülke işçi kontenjan ayırımından, devlet kredi ve hibe olanaklarından büyük oranda faydalanmışlardır. Özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi kredi - hibe olanaklarından en yüksek oranda fayda sağlamıştır. Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerindeki kooperatiflerin faydalanma oranları çok azdır.

TABLO : 2

TARIM BÖLGELERİ	DIŞ ÜLKELERDE KOOP. KANALI İLE GİDEN İŞÇİ SAYISI	ORAN	KOOP. SAĞLANAN KREDİ - HİBE	ORAN
I. Bölge	2194	18.4	2.6	15.1
II. »	2291	19.2	3.7	21.4
III. »	748	6.3	1.4	8.1
IV. »	950	6.3	1.4	8.1
V. »	643	5.4	0.3	1.7
VI. »	348	3.0	0.2	1.3
VII. »	1838	15.4	6.1	35.0
VIII. »	1103	9.2	0.9	5.1
IX. »	1791	15.0	0.7	4.2
GENEL TOPLAM	11906	100.—	17.4	100.—

IV — YORUM :

Doğu Marmara ve Batı Karadeniz alt bölgeleri; sanayileşmiş, gelişmiş, nüfus yoğunluğu fazla bölgelerdir. Hizmet ve sanayii kesimi; tarım kesimine göre daha yüksek iş verimliliği ve gelir sağlamaktadır. Zengin doğal ve doğal servet kaynakların varlığı; ekolojik koşulların elverişliliği; kredi bulma, ürünleri pazarlama, üretim girdilerini elde etme kolaylıkları; yoğun tarım yapılabilirliği ve girişim yeteneklerinin gelişmişliği kooperatifleşme gereksiminin duyulmamasına neden olsa gerektir.

Doğu ve Güney Doğu bölgelerinde; kendisi için üretimden pazar için üretime geçiş sürecinin tamamlanmamış; feodal üretim ilişkilerindeki değişim, kişisel ve toplumsal girişim ve hizmet istem yetenekleri sınırlı kalmış olduğu için olsa gerekki kooperatifleşme hareketi gelişmemiştir.

Ege, İç Anadolu bölgeleri ile Doğu Karadeniz alt bölgesinde; toplumsal farklılaşma, teknolojik değişim, toplumun iç - işleyişi, kitle haberleşme araçları yolu ile devlet olanaklarının çabuk farkına varış ve olanakları değerlendirme eğilimi ve kalkınma isteminin şiddeti veya kooperatifleşme tek kurtuluş ve çıkış yolu olarak gösterdiği için hareket hızlanmıştır. Sömürüye karşı bir tepki olarak hareketin geliştiği de söylenebilir.

Akdeniz ve Batı Marmara alt bölgelerindeki yavaş gelişimi; kapitalist tarım işletmelerinin varlığı, sanayileşmede kalkış noktasında bulunuş ile yorumlamak mümkündür.

V — S O N U Ç :

Demokrasinin sınırları genişlediği oranda ve hür demokratik bir ortamda kooperatifçilik hareketi gelişebilir.

Kooperatifçiliğe ilişkin sorunlar, «Türk Toplum Yapısı»na uygun bir model geliştirilmesi sonucu çözümlenir kanısında genelleşmektedir.

Kamu kuruluşlarının hizmet istemlerine paralel hizmet götürmek durumunda bulunduklarını, bölgeler arası dengenin sağlanması amacına yönelik bir çaba göstermediklerini, bürokrasinin plan ve programı bir tarafa itelediği açıktır.

Sevgiyle Başlarız İşimize

Süreyya BERFE

Olmuş olacağı bir rençberim
İçim bulut
Erciyesten kaynamış
Kar tarlası bir bulut

Sevgiyle başlarım işime
Yağmur yağmış
Güneş şeneltmiş her yanı
Harmanını sermiş
Sevinçle başlarım işime
Gökkuşağı bir sevinçle

Deniz nedir bilmem
Ama toprağı
Varım yoğum
Çulum abam
Ölümüm ve yaşamam
Ve sonsuz bir bozkır denizi olan
Toprağı bilirim
Varsın bire iki versin
Hiç vermesin
Çifti geleceğe sürerim
Terim bir buğday tanesidir
Parlak toprak altında
Bazı bazı yarar toprağı
Gün gelir sarsar köyü kenti
Dağı ormanı

Bu günler kötü günler
Bir soğuk kuyu bile alamam eşime
Saat geri dönmüyor
Güneş unutmuyor dünyayı
Toprağı suyu ve havayı sürüyor ileri
Ben rençberim inanırım bunlara
Sevgiyle başlarım işime
Topu topu halıcı bir kızım
İçim bahar dalı
Dokuduğum halılardan kalma
Yüreğimde açılan bir bahar dalı

Sevgiyle başlarım işime
İplikler dizilmiş
Halı tutmuş yarıyı
Direzler tel gibi
Sevinçle başlarım işime
Alaşafaktan örülü bir sevinçle
Önce tezgâh kurulur
Direz çözülür
Mastardan çıkarım yola
Beşikte uyuyanımız
Gün geçtikçe erir
Ağzından solucan gelir
Mastardan çıkarım yola
Sıçan dişlerini teker teker dizerim

Bir bacım bir ben
Topraklığı da çıkarırız aradan
Bir ilmek bacım bir ilmek ben
Güller açılmaya başlar
Kuşlar dallara konar
Yıldızlar kayar
Yürür halı
Yerimiz karanlık
El kadar bir pencere

Bir ben bir bacım
Çağırırız türküleri
Halay düğün imece
Gönlümüz ışır
Işır odamız
Durur halının üstüne
Hayatımızın renkleri
Ağladıkça sallarız canımızı
Beşikte sızlayanımızı
Ve ilmekler bir bir yazar yazımızı
Vururuz kirkiti
Sıralar sıklaşır
Akşam olur
Güçlü ve becerikli ellerimizle
Çalarız öküzün altını
Durmaz yazar derdimizi kınalı ellerimiz
Yaramızı işler
Sevip de varamadığımız oğlanları
Yatıp da kalkamayan anamızı
Etimizi kanımızı
Gözümüzü gönlümüzü işler
Kınalı ellerimiz halı dokur ama
Ezer geçer bizi güzelim dünya
Ezer geçerler
İlmeği gelecek için atarız sıraya
Göz pınarımız buğu olur
Karışır havaya
Usulca durur yaprağın yeşiline
Buğdayın sarısına
Gün gelir
Oynatır yerinden köyü kenti
Dağı ormanı
Kınalı ellerimiz unutmuyor
Çürüyen kızlığımız
Unutmuyor solan gözlerimiz
Büyük ateş unutmuyor
Toprağı suyu ve havayı sürüyor ileri
Kollarımızla işleyen kirkitlerle
Zamanı ve düzeni itiyor ileri
Biz halı dokuruz
İnanırız bunlara
Sevgiyle başlarız işimize

Tarım İle Sanayi

Hikmet ALPTEKİN
Ziraat Y. Mühendisi

Klasik İşletmecilik kitaplarının ilk sayfalarında tarım ile endüstrinin ayrıntılarına değinilir. Sanki ap ayrı şeylermiş gibi, bir kopukluk içersinde madde madde bazı bilgiler verilmeye çalışılır.

Bu gün ise bir «agro - endüstri» den söz ediliyor. Bu bir bakıma çağdaş sistem yaklaşımının gereği: Her sorunu tek tek değil, bir bütünün parçası olarak benimseyip, konuyu bir ilişkiler süreci içerisinde düşünmek durumundayız.

Çağdaş politikalar olaya değil olaylara, soruna değil sorunlara dönük olarak saptanıyor. Bir problem, o problemi etkileyen, ya da o problemden etkilenen bütün alt ve üst sistemleriyle birlikte incelenip, ayrıca tarihsel gelişimi ve gelecekteki olasılıklar da göz önüne alınarak çözümleniyor. Kuşkusuz kolay değil. Ama sağlam işler bir çözüm yaratılıyor böylece. Günlük olmayan, oyalayıcı olmayan bir çözüm. Burada değişkenlere esir olmak yerine, hiç olmazsa pek çok değişkene hükmetmek ve yine pek çoğunu da kontrol edebilmek olanağı var.

Acaba 1970 ler Türkiye'sinde «Tarım mı, Sanayi mi?» diye gereksiz ve çağdaş olmayan bir tartışmayla havanda su döğülmesi ve mutlak bir tercih yapmak durumunda kalınarak «Sanayi ile kalkınılır» çözümünün icad edilmesi, nasıl bir yaklaşımın sonucudur, yığın yığın sorunlarımıza?

...

1972 sonunda 100 Türk'ün en az 62 si tarımla uğraşıyor. Tarımsal ürünler dış satışımızın % 70-80 ini oluşturuyor. Tarım Türkiye için geçmiştede günümüzde de herşeyiyle bizden bir öz uğraşı olmuştur. Toprak bizimdir, ondan elde ettiklerimiz bizimdir. Mevcut odur. Kaynak odur. Ortam odur. Herşey ona uymalı, onunla bütünleşmeli...

Ulu Önder bu yüzden «Ulusal ekonominin temeli tarımdır» diyordu. Bu yüzden sabanı kılıçtan üstün görüyor, çiftçiyi «memleketin efendisi» olarak niteliyordu.

Gerçek Atatürkçüler bu gün de böyle düşünüyor: Birinci Beş Yıllık Plânda Tarım Sektöründe % 15,3 olarak gerçekleşen yatırım oranının, Üçüncü Plân döneminde % 11,4 e düşürülmesini yadırgıyor. Atatürk'ü sevmek sözde değil, onun fikirlerini benimseyip, uygulamakla olur. Dıştan alıp, birazda içten eklemeler yaparak güçlendirilmek istenen tüketim sanayiine ihtirasla bel bağlayanlar, artık Büyük Atatürk'ün deyimiyle «Hakiki müstahsil olan köylü» karşısında gerçek vaziyetlerini almalıdırlar.

Daha dün «10 Milyon Türk» diye marşlar söylüyorduk. Bu gün onun dört katına ulaştı nüfusumuz. Yine hemen herşeyi veren kır ve çiftçi. Hem de hâlâ doğal koşullara fazlasıyla bağlı bir tarımsal üretimle. Hem de tekniği uygulayıp, uygulamamanın serbest olduğu, topraklarının soyulup, çoraklaştırıldığı; ama henüz tüketilemediği bir ülkede...

Uzmanlara göre Türkiye'de sulanan alan 4 - 5 misli daha genişletilebilir. Bu ise yatırım konusudur. Mevcut plân tamamen yetersizdir. Gübreleme, ilâçlama konusundaki dışa muhtaçlığımız; tarımsal ürünleri değerlendirmek amacıyla kurulacak fabrikaları yabandan satın almak zorunda kalmamız; hep mevcut doğal olanaklarımızla, geleneksel tarımsal yapımızla bütünleşmeyen bir sanayi tercihini hatalı olarak yapmış bulunmamızdandır.

Tarımı baz olarak benimsemek, bir tercih değildir. Mevcud, gerçek, elimizde bulunan o olduğu içindir. Diğer sektörler ise bu gerçek ile bütünleşecek biçimde plânlanmalıdır. Örneğin tarımsal üretim

⟶

için lüzumlu araç ve gereci sağlayacak tarımsal ürünleri işleyecek ve giderek bu işleyiş için gereken fabrikaları üretecek, yaratacak bir ulusal sanayii...

Bu sanayi kırı boşaltmayacak, kırsal üretimi de yeterli ve gerekli düzeyde sağlayacak nüfusu yerinde tutacak bir sanayi olacaktır. Günümüzün hızla kentleşmiş uluslarını imreni ile seyreden geri kalmış ülkelerin insanları, kendisiyle ve toplumuyla yabancılaşmış kişilerin oluşturduğu bu memleketlere özenmekten artık vazgeçmelidir. Çünkü artık oraların kırında adam kalmadı. Çünkü makine de, ürettikleri teknoloji de onların karnını doyuramıyacak. İşte bu yüzden bir tarımsal ürün krizine giriyor dünya. Bu kriz günümüzde özellikle buğday üretiminde çok belirgin.

Bir an önce kendi kalkınma modelimizi yaratmalıyız. Bu model mutlaka kırı boşaltmayı kalkınma saymayan; kırla, kırsal üretimle bütünleşmiş sektörlerin şekillediği bir model olmalıdır.

Tarımsal Eğitim ve Sorunları

Mehmet HAZNEDAROĞLU
Ziraat Yüksek Mühendisi

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesinin davetlisi olarak bulunan İngiltere Reading Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. R.S. Tayler'in «Tarımsal Eğitimin Başlıca Sorunları» konulu konferansını 28.Kasım.1973 günü ilgi ile izledik.

Tarımsal öğretimin ana prensiplerini gelişmiş ülkelerden örnek almak her zaman olağan ve yararlıdır. Fakat ülkelerin tarımsal bünyesine ve bilhassa o memleket çiftçisinin ihtiyacına göre eleman yetiştirmek esas olmalıdır.

Tarım, bilindiği üzere, bitki ve hayvan yetiştirmek sanatıdır. Daha doğrusu ekonomik değerde üretme ve ürün elde etmek tarımın amacıdır.

Tarımsal öğrenim önce bütün tarımsal konuları kapsar. Genel zirai kültür verilmeden hemen branş uygulamasına geçmek, öğrenciye spesifik konularda eğitim göstermek yararlı değildir. Esasen spesifik konular için fakültelerde her öğrencinin merakına göre bir kapı açılır, yani bir yol gösterilir. Belirli konuda ihtisaslaşma, ileri derecede fikir sahibi olmak için fakülte dışı geniş çalışma ister. Onun için Ziraat Fakültelerinde Genel Zirai Kültür öncelik kazanmaktadır.

Genel zirai kültürü alabilmek için de önce tarıma yatkın bir ruh ve bünye gerekir. Yani hiç tarım yapmamış, tarımın yapısından ve gereklerinden habersiz bir öğrenciye gelen zirai kültür vermek zordur.

Toprak işlemeyi, bitki sulamayı veya hayvan beslemeyi fiilen hiç yapmamış hatta görmemiş olanların tarımsal bilgilere geçişi çok teorik ve ezbercilik olur. Tarım herşeyden önce uygulama mesleğidir. Tarım okullarına gelenlerin çiftçi çocukları olmaları en büyük avantajdır. Fakat çiftçi çocuğu olmayanları da tarımın uygulama alanına yaklaştırmak, çeşitli tarımsal faaliyetleri göstermek yönünden önce bir uygulama devresi lüzumludur.

Prof. Tayler bu konuda fikirlerini şöyle özetledi.

«Öğrenciliğim sırasında bizzat tarla sürmek ve inek sağmış olmamı iftiharla belirtmek isterim. Yaptığım uygulamalar bana her zaman kuvvet vermiş ve nefsime olan itimadım artmıştır.»

Bu bakımdan tarlayı, bağı, bahçeyi, ahırı yadırgayan, yani tarımın uygulama alanlarına rahatlıkla giremiyen ve tarımın devamlı uygulayıcıları durumunda bulunan çiftçilerle kolay bağlantı kuramayan kimselerin başarılı ziraatçi olmaları mümkün olamaz.

Üniversite ve fakülteler içindeki eğitimi, fakülte dışı ihtiyaçlarla bağdaştırmak şarttır. Bu ihtiyaçlar memleketin koşullarına göre değişir. Devletin tarımsal kuruluşları, hükûmetlerin tarımsal kalkınma proğramları ne tip ve kapasite de ziraatçi istendiği ortaya koymalıdır. Burada dikkat edilecek husus şudur. Fakülteler bünyesinde bulunması gerekli olan, ilmi araştırma ve eğitim yapan kürsülerin, birer bölüm addedilerek o branşta öğrenci yetiştirmek ve bu gençleri uygulama alanına göndermek çok defa olumlu sonuç vermez.

Örneğin, toprak bilgisi tarımın temelidir. Çünkü tarımın bir tarifi de toprağı kullanarak bitki ve hayvan yetiştirmek sanatıdır. Ziraat fakültelerinin toprak kürsüsünde öğrencilerin belleyeceği çok şey vardır. Toprak bilimini tamamlayan toprak fiziği, toprak mikrobiyolojisii toprak kimyası kürsüleri bile ayrı ayrı kurulabilir.

Fakat ziraat fakültelerinde öğrenciler yönünden bir toprak bölümü bulunması ve toprak Bölümü mezunu diye uygulama alanlarına gönderilmesi bizce sakıncalıdır. Çünkü, her agronom veya ziraat mühendisi toprak bilgisinden yararlanacaktır. Fakat sadece toprak bilgisi ile iş alanına gidenler de kimseyi tatmin etmiyeceklerdir. Toprak bitki ile, su ile, iklim ile ilişki kurduğu zaman agronomi, drenaj, sulama, toprak koruma gibi uygulama alanları doğar. Fakat sadece ben toprakçıyım, toprak etüdünden anlarım demek, belirli sürelerdeki etüdler ve toprak haritaları faaliyetleri dışında olumlu netice vermez, yani çalışma ve faydalanma alanı kısıtlı kalır.

Diğer yönden bağ - bahçe, sebzecilik, çayır - mer'a gibi bölümlerin mezunları da ihtisaslarına uygun uygulama alanını her zaman bulamazlar.

Detaylı, spesifik konular daha çok ilmi etüd ve araştırma yapan müesseselerde veya fakültelerin bizzat kendi bünyelerinde lüzumludur. Fakat öğrencilik devresi genel zirai bilgi dışında bu derece branş eğitimi vermeye müsait değildir. Böyle bir yetişme, yani spesifik konularda ihtisaslaşma, ancak mezuniyetten sonraki eğitimle sağlanabilir.

Nitekim bu konuda Prof. Tayler şöyle diyor :

— «Fakültelerdeki tarımsal öğrenimde genel zirai konular esas alınmalıdır. Biz genel zirai konuların eğitimi için 4 yıllık fakülte eğitiminin 3 yılını harcarız. Ancak son sınıfta öğrencilerin arzu ve kabiliyetlerine göre branş eğitimine yöneliriz. Agronomi, tarımsal işletmecilik, tarım makinaları, mekanik, hayvancılık, bitki hastalıkları ve ziraat mühendisliği gibi branşlarda bir senelik eğitim tabiatiyle çok şey veremez. Bir kapı gösterilir ve biraz aralanır. O kapıdan girmek, içerdekileri öğrenmek öğrencinin arzusuna, çalışmasına ve kabiliyetine bağlıdır ve bu da mezuniyet sonucu eğitim ve mesai ile sağlanabilir»

Türkiye tarımsal kalkınmayı bir reform havası içersinde gerçekleştirmek durumunda olan bir ülkedir. Türkiye'nin sosyal ve ekonomik kurtuluşu, önce tarımda düzenli bir şekilde kalkınmaya bağlıdır.

Türkiye'nin tarımsal düzeni ve kalkınma politikası esaslı bir şekilde saptanmalı ve fakültelerdeki tarımsal eğitime buna göre yön verilmelidir.

Türkiye'de öncelikle yapılması gerekli işler, tabiatiyle tarımsal eğitimi etkiliyecektir. Çünkü fakültatif bilgiler önce bir memleketin kendi problemlerini çözmek içindir.

Bu bakımdan;

1 — Toprak ve Tarım Rerofmu uygulamasına geçilmesi,

2 — Çifçilerin kendi aralarında örgütlenmeleri,

3 — Üretimin plânlanması (tarımsal girdiler, kredi vs. dahil)

4 — Tüketimin plânlanması - (pazarlama)

5 — Tarımsal işletmelerin ve bütün tarımsal faaliyetlerin plânlaması

ilk akla gelen hususlardır. Devletin tarımsal kuruluşları bu ihtiyaçlara cevap verecek şekilde yeniden örgütlenmelidir.

Ziraat Fakülteleri de gerek devlet ve gerekse özel sektör kuruluşlarının yeniden ve rasyonel şekilde beliren ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ve sayıda eleman yetiştirmeye yönelmelidir.

Bizce eğitimde yetersizlikten önce zirai bünyemizdeki bozukluğu gidermek zorunluğu vardır.

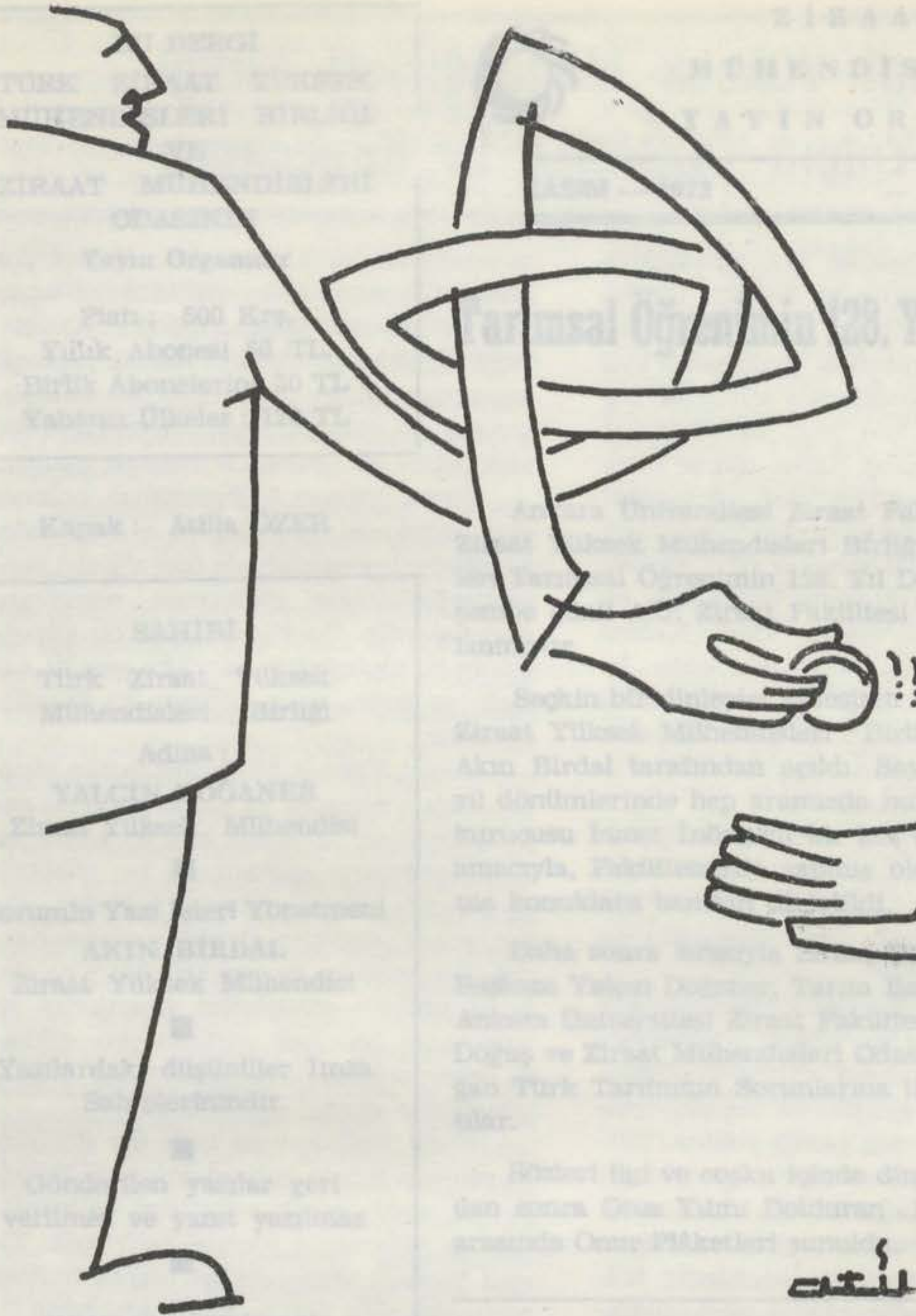
TARIMCILAR GECESİ

25.2.1974 günü Atatürk Spor salonunda Tarımcılar Gecesi düzenledik. Bizleri ve hizmet götürdüğünüz çiftçilerimizi, bu anlamda, ilk kez bir araya getirecek bu şölene tümünüzü bekleriz.

T. Z. Y. M. BİRLİĞİ
YÖNETİM KURULU

Coca-Cola

Coca-Cola
MÜSECCEL MARKA
İçiniz

Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği ve

Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı

Ankara, Kasım 1973

89

BU DERGİ
TÜRK ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSLERİ BİRLİĞİ
VE
ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ
Yayın Organıdır

Fiatı : 500 Krş.
Yıllık Abonesi 60 TL.
Birlik Abonelerine 30 TL
Yabancı Ülkeler : 120 TL

Kapak : Atilla ÖZER

SAHİBİ
Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği
Adına :
YALÇIN DOĞANER
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni
AKIN BİRDAL
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Yazılardaki düşünüler İmza Sahiplerinindir.

■

Gönderilen yazılar geri verilmez ve yanıt yazılmaz

■

ZİRAAT
MÜHENDİSLİĞİ
YAYIN ORGANI

KASIM — 1973 **SAYI 89**

Tarımsal Öğrenimin 128. Yıldönümü Kutlandı

Nevzat BÜYÜKSAĞİŞ
Ziraat Y. Mühendisi

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı ile Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliğinin ortaklaşa düzenledikleri Tarımsal Öğrenimin 128. Yıl Dönümü, 10 Ocak 1974 Perşembe günü A.Ü. Ziraat Fakültesi konferans salonunda kutlanmıştır.

Seçkin bir dinleyici kitlesinin izlediği toplantı, saat 10'da Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği Yönetim Kurulu üyesi Akın Birdal tarafından açıldı. Saygı duruşundan sonra, bu yıl dönümlerinde hep aramızda bulunmuş olan Fakültemizin kurucusu İsmet İnönü'yü bir kez daha duymak ve yaşamak amacıyla, Fakültemizde yapmış olduğu son tarımsal konuşma konuklara banttan dinletildi.

Daha sonra sırasıyla Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği Başkanı Yalçın Doğaner, Tarım Bakanı Ahmet Nusret Tuna, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Rasim Doğuş ve Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Dr. Avni Başdoğan Türk Tarımının Sorunlarına ilişkin birer konuşma yaptılar.

Sözleri ilgi ve coşku içinde dinlenen sayın konuşmacılardan sonra Otuz Yılını Dolduran Meslektaşlarımıza alkışlar arasında Onur Plâketleri sunuldu.

— İÇİNDEKİLER

Yalçın DOĞANER'in konuşması
Ahmet Nusret TUNA'nın konuşması
Prof. Dr. Rasim DOĞUŞ'un konuşması
Dr. Avni BAŞDOĞAN'ın konuşması

İdare Yeri : Sakarya Cad. No : 30 Yenişehir — Ankara (P.K. 305) Dizgi, Tertip ve Baskı
Tel : 17 03 05 — 12 12 21 Yeni Desen Matbaası

Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği Başkanı Yalçın DOĞANER'İN Konuşması

Tarımsal öğretimin 128. yıldönümünü içtenlikle, çoşkun ve sevinçli bir biçimde kutlamak, bu yıl mümkün olamamıştır. Her yıl aramızda bulunarak bizi güçlendiren; başarılarımızı kutlayan; başarısızlıklarımızı hoş görü ile karşılar görünüp, başarısızlık kabul etmez yaradılışı nedeni ile aslında içten içe üzülen; kendine özgü söyleyişi biçimi içinde, sevgi ve yergilerini belirleyerek, bizi yönlendiren; yokluğuna alışmak bizim için oldukça güç, büyük insan, «Milli Kahraman», Fakültemizin kurucularından İsmet İnönü'nün ölümü ve doldurulmaz yerinin boş bulunuşu, bu yılki kutlama törenini bir başkalaştırmıştır. Anısı önünde saygıyla eğiliriz.

Bu yıl dönümünü; bir değişik biçimde, bir burukluk içinde kutlamamızın diğer nedeni; tarıma, köy ve köylüye ilişkin sorunların henüz çözümlenmemiş olmasıdır.

Gerçi Türk Toplumu, görünür bir değişim, oluşum ve gelişim içindedir. Çok gerilere bakılarak Türk Toplumunun ne denli bir gelişim ve değişim içinde olduğunu görmek gereği yoktur. Türkiye, on-onbeş yıl ve hatta üç-dört yıl önceki Türkiye değildir. Türk insanının değer yargıları, durum alışları ve olaylara bakış açıları hızla değişmektedir. Küçük nicel değişmeler, büyük nitel değişmelere dönüşmektedir. Ne varki; bu gelişim, oluşum, değişim ve dönüşümü oranlarken geriye bakmak, bize göre ölçü kullanmak aldatıcı olmaktadır. Büyük Atatürk'ün Türkiye'yi çağdaşlaştırma ülküsüne inananlar, çağdaş ölçülere göre konuları almak ve bir değerlendirme yapmak durumundadırlar.

Aslında bu denli yıldönümlerinde; hoş karşılanır, güzel, okşayıcı, hiç kimseyi incitmeden söylev vermek alışkanlığını bırakmak faydalı olacaktır. Yapıcı, yol gösterir, sorunları ve çözümlerini açıklıkla belirliyerek düşündüğünü söylemek; övgü ve yergileri objektif olarak yapmak kaçınılmaz görev olmalıdır. Ve mutlak, bir durum yargılanması, bir özel eleştiri yapmak ve bir uyarıda bulunmak gerekir.

Ziraat Yüksek Mühendisleri, onların oluşturdukları örgütler ve o örgütlerin yöneticileri; gerektiğinde özel eleştiri yapmak yürekliliğini gösterecek olgunluğa erişmişlerdir. Bu yürekliliğin, bu güvençin ve bu olgunluğun kaynağı; geçerli, tutarlı, ve doğru çaba, çalışma ve önerilerimizdir.

Ziraat Yüksek Mühendislerinin oluşturdukları kamusal ve kamu yararına çalışır örgütler; tarımsal, köy ve köylü ile ilgili sorunların saptanması ve çözümü konusunda görüşü istenir, beklenir, alınır, etkicil örgütler düzeyine ulaşmışlardır. Ne varki ve ne yazıktır ki; yine de, bu örgütlerin görüşlerini, önerilerini ve yargılarını önemser görünmeyen, dikkate değer bulmayan ve ayırımcılık yapan yöneticiler vardır.

Türk Toplumunun hızlı bir değişim ve oluşum içinde bulunduğunu ve Türkiye'nin genel olarak geliştiğini belirtmiştik. Bu gelişmenin yönünü belirtmek; Ziraat Yüksek Mühendisleri olarak hizmet götürdüğümüz köy ve köylü açışından ilğinç olacaktır.

Örneğin;

— Milli gelir artmıştır. Milli gelirin paylaşımında köy ve köylüye düşen pay ne kadardır? Kişi başına 906 TL.

— Yaşam koşulları dün'e oranla iyileşmiştir. Köy ve köylünün yaşam koşulları ne denli iyileşmiştir? Okulsuz, yolsuz, ışıksız binlerce köy vardır.

— Yaşam düzeyi geçmiş'e oranla yükselmiştir. Köylü için bu yükseliş in-

sanlık onuruna yaraşır bir düzeye ulaşmışmıdır? İşsiz, gizli işsiz, kişiye bağımlı, tutsak, topraksız, dış ülkelere gidebilmek uğruna kuyruğa girmiş yüzbinlerce köylü vardır. Köyden kent'e göç değil, kaçış'ın hızı korkutucu artış göstermektedir.

Bu durumda, görünen gelişmenin sağlıklı olduğunu söylemek olanağı yok. Çarpık, dengesiz bir gelişme olduğu açık.

Türkiye'nin geliştiğini söylemek kolay, fakat kalkındığını söylemek gerçekten güç.

Kalkınma; iş verimliliğinin artması, doğaya egemen olabilmektir, diye tanımlanıyor ise, kırsal kesimde iş verimliliğinin arttığını, doğaya egemen olunabildiğini söyleyebilirmiyiz? Gizli ve açık işsizliğin varlığı bilinirken iş verimlilğinin arttığını rakamlar vererek kanıtlamaya çabalamak boşunadır. Doğaya egemenlik konusunda, hiç değilse biz susarız. «Planlı Dönemde Tarımsal Üretim Artışı» tablosu incelendiğinde; plân hedeflerinin devamlı gerisinde kalındığı açıklıkla görülmektedir. Yağışlı yıllarda üretim; plan hedeflerini aşmış, kurak yıllarda dışarıdan tarımsal ürünler ithal etmek durumuna düşülmüştür. Çeşitli ülkelerin sulanan tarım alanları ile toplam tarım alanlarını oranlarsak, yerimizi ve kalkınmışlığımızı bu açıdan ölçmek olanağını buluruz. İtalya'da % 20, komşumuz Yunanistanda % 18.6, İsrail'de % 40.1, Cezayir'de % 4, Çin'de 69.1, Türkiye'de % 7.1 dir. Bitkisel ve hayvansal üretimde ve tarım girdileri kullanımı üzerinde, bazı mallarla ilgili olarak, bazı ülkelerle verim yönünden bir karşılaştırma yapmakta ilginç olacaktır. Ve ne denli kalkındığımız ne denli doğaya egemen olabildiğimiz ortaya çıkacaktır. Bitkisel üretimde; Kg/Ha olarak buğday üretiminde; Türkiye 1200, İtalya 2310. Yunanistan'da 1660, Fransa 3580, İran 920 dir. Patates üretiminde; Türkiye 12075, İtalya 12300, Yunanistan 10500, Fransa 21000, İran 7675 dir. Şekerpancarı üretiminde; Türkiye 33500, İtalya 37675, Yunanistan 44875, Fransa 43125, İran 21075 dir. Hayvansal üretimde; Kg/yıl olarak sığır başına süt üretiminde Türkiye 739, Yunistan 1145, İtalya 2036, Fransa 3120, İran 719 dur, Adet/yıl olarak tavuk başına yumurta üretiminde; Türkiye 66, Yunanistan 75, İtalya 120, Fransa 142, İran 53 dür, tarım girdileri kullanımı bakımından; Kg/Ha olarak kimyasal gübre kullanımında; Türkiye 24, İtalya 82, Yunanistan 84, Fransa 204, İran 7.3 dür. Toplam ilâç kullanımında; Türkiye 1.79, İtalya 5.16, Yunanistan 7.06 dır. Ad/100 Ha olarak traktör kullanımında; bir traktör birimi 42 Hp olarak, Türkiye 0.35, İtalya 3.89, Yunanistan 1.77, Fransa 6.37 dir.

Bu rakamlar ortada dururken kalkınmadan söz edilebilirmi?

Aslında; Türkiye doğal ve doğal servet kaynakları zengin, bazı varsayımların tersine Türk Halkı çalışkan, kalkınma sürecinin çeki gücü teknisyen kadrosu nicelik ve nitelik yönünden yeterli ve kalkış noktasına ulaşmış bir ülkedir.

Bu noktaya gelindiğinde, mutlak cevaplanması gereken soru şu olmaktadır : Neden çabalıyoruz? Sorumlu kim?

— Sorumlu; kullanım değeri yüksek değil, değişme değeri yüksek üretime öncülük verenlerdir. Traktör ve kamyon yerine binek otomobili yapımına öncelik ve olanak sağlayanlar gibi...

— Sorumlu; Türk Mühendis ve Mimarlarının görüş ve önerilerine değil, yabancı uzmanların görüşlerine değer verenlerdir. Keban projesinde olduğu gibi..

— Sorumlu; çalışkan, yetenekli, bilgili, tecrübeli ve medeni cesaret sahibi kimselere değil, evet efendimci, nemelâzımcı ve el oğuşturup, bel bükenleri ödüllendirenlerdir. Pek çok örnek verebileceği gibi...

Sorumlu; bütünleştirici değil, ayırıcı ve hizmet götürülen kitle ile hizmet götüren kitle arasında bürokrasinin aralanmaz perdesini çekenlerdir. Mevzuat hazretleri gibi...

— Sorumlu; hizmet politikalarını bilimsel verilere göre değil, subjektif ve

kişisel ölçülerine göre saptayarak, kaynak, zaman, eleman israfına neden olanlardır. Yanlış yatırım konuları ve yanlış yatırım alternatiflerinin seçimi gibi....

— Sorumlu; eşit işe eşit ücret ilkesine göre değil, teknik personel arasında yapay çelişkiler yaratarak ve teknik personel bütünlüğünü bozarak ayırımcı, parçalayıcı ve moral yetersizlik yaratıcı personel ücret politikası izleyenlerdir. Yan ödemeler konusu gibi...

— Sorumlu; çağdaş teknolojik gelişmelere, ülkenin gereksinimlerine, üretime dönük değil, soyut bilgilerle genç kafaları dolduran öğrenim programlarını hazırlayıp uygulayanlar ve program birliğini gerçekleştirerek nitelikçe bir öğrenci yetiştiremeyenlerdir. Var olan 4 Ziraat Fakültesinin öğrenim programları gibi.

— Sorumlu, kırsal alanda üretimin planlanmasına ve denetlenmesine olanak saylayarak değil, gelişi güzel ve isteme göre üretim yapılmasının devamını isteyenlerdir. Bırakın yapsınlar, bırakın etsinler anlayışı gibi...

— Sorumlu; tarımsal sorunları Türkiye'nin temel ve genel sorunlarından soyutlanarak çözümlemek olanağı olmadığını bilmiyerek değil, bilerek tarımsal sorunları çözümlemek amacı ile soyutlamalar yapanlardır. Hayvancılık Bakanlığı kurmak çabaları gibi...

— Sorumlu; üretim güçlerinin gelişmesini engelleyici üretim ilişkilerinin değiştirilmesi yönünde değil, tam tersine durumu korumak isteyenlerdir. Toprak reformunun, tarım ve toprak reformuna dönüştürülmesi gibi...

— Sorumlu; doğaya, topluma, kendine karşı yabancılaşmış değil, toplum doğa ve kendine karşı sorumluluğunun bilinci içinde hizmet yapmak olanağını Ziraat Yüksek Mühendislerine vermeyenlerdir. İzlenen yanlış istihdam politikası sonucu büyük kentlerde toplanan yarı işsiz, masaya bağlı Ziraat Yüksek Mühendislerinin durumu gibi...

— Sorumlu; başka nedenle değil, devlete yük olmadan ve kendi olanakları ile öğrenim yaptığı, düşündüğü ve düşündüğünü Anayasamızın 20. maddesinde belirtilen hakka dayanarak açıkladığı için yüzlerce meslektaşımıza iş yok, kadro yok deyip kapıyı gösterenlerdir.

— Sorumlu; bir yanda utanç verici bir zenginlik, diğer yanda utanç verici bir fakirlik yaratanlardır. Kişi başına en çok düşen gelir ile en az gelir arasında 1/22.000 oranının bulunması gibi...

— Sorumlu; nedeni açıklanmayan bir tutumla, Ziraat Yüksek Mühendislerinin yetenek ve niteliklerini belirleme olanağını vermeyenlerdir. Proje tutarı 100 (yüz) milyonları bulan tarımsal ve tarıma dayalı sanayii projelerini yapan, uygulayan ve işleten meslektaşlarımıza güçlük çıkaranlar gibi..

— Sorumlu; toplumsal çıkarlar için değil, çok değişik nedenlerle «Devlet Proje Ofisi» oluşturulmasını engelleyenlerdir. Yeterli teknik kadroları var olduğu durumda bile özel ve yabancı mühendislik bürolarına ve firmalarına proje, araştırma, etüt yaptıran kamu kuruluşları görülmesi gibi...

— Sorumlu; batıdan aktarmacılık yaparak değil, «Türk Toplum Yapısı»na uygun bir kooperatifçilik modeli geliştirmek amacı ile araştırma yapılması önerisine gerek görmeyenlerdir. Var olan kooperatifçilik modellerinin antidemokratik niteliklerini saptamalarına ve kabullenmelerine rağmen, olağan dışı hizmet yapmak yürekliliğini göstermeyenler gibi...

Bu sorumluluklarının farkında olmayanları; bir gün gelecek genç kuşaklar suçlu sandelyesine oturtup, bize karşı görevlerinizi yapmadınız diyeceklerdir.

Ama yine de umutluyuz.

Umudumuz; iç dinamik güçlerin harekete geçmiş, örgütleşme bilincinin gelişmiş, hizmet istemlerinin artmış, en önemlisi fakirliğin kendileri için değişmez yazgı olmadığını anlamış olan halkımızdır. Yarın mutlak güzel, daha iyi ve daha barışsal olacaktır.

Saygılarımla

Tarım Bakanı Ahmet Nusret TUNA'nın Konuşmasının Özeti

«Bugün memleket tarımının hangi seviyeden alınıp, nerelere ulaştırıldığını inceleyenler, tarımdaki gelişmenin nasıl bir seyir takip ettiğini kolayca kavrayacaklardır. Bunlardan bir kaç örnek vermeyi uygun görüyorum.

1952 yılında 31.415 olan traktör sayısı, 1971 de 116.055 i bulmuş ve yüzde 369 bir artış olmuştur.

Tahıl üretimindede, aynı yıllar arasında yüzde 152 lik artış sağlanarak dekolte 12 milyon 242 bin tondan 18 milyon 637 bin tona ulaşmıştır. Baklagiller üretimi de yüzde 135 artışla 491.945 tondan 666.900 tona çıkmıştır. Yine, endüstri bitkileri üretimi 1 milyon 342 bin tondan yüzde 494 artışla 6 milyon 637.376 tona,, narenciye üretimi 102.727 tondan % 473 artış kaydederek 676.500 tona ulaşmış bulunmaktadır. Bu örnekle de çay, zeytinyağı ve hayvansal ürünlerlede vermek mümkündür. Ve genellikle bütün tarımsal ürünlerde gözle görülür gelişmeler olmuştur.

Şüphesiz ki, bu gelişmelerde sayıları 7500 e ulaşan Ziraat Yüksek Mühendisi ve 10 bini bulan Ziraat Teknisyeninin büyük katkıları olmuştur. Zor şartlar altında çalışan bu elemanlarımızın takdire layık çalışmaları gözden kaçmamaktadır. Ziraat Mühendisleri, tabiatın mimar ve mühendisleri olarak, ayrıca tabiatlada mücadele etmek zorundadırlar ki buda görevlerinin en güç yanıdır. Bununla beraber bu yıl Ziraat Yüksek Mühendislerinin istihdam, kadro ve yan ödeme gibi özlük haklarıyla ilgili önemli sorunları çözümlenmiştir. Bu çalışmalara devam edilmesini ümit etmekteyim.»

NOT : Konuşmanın tam metni, ilgililerden temin edilememiştir.

A. Ü. Ziraat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Rasim DOĞUŞ'un Konuşması

Cumhuriyetimizin 50. yılını doldurduğu günümüzde, 128. yılını tamamlayan Tarımsal Eğitimimiz, acaba ülkemizin bu oluşumuna ne katkıda bulunmuştur. Bu katkının ölçüsünü ve değerini saptıyacak olanlar Türk Tarım Tarihinin önemli bir kesimine ışık tutmuş olacaklardır. İnancımız odur ki tarımımız Cumhuriyetimizin ekonomik ve maddi yönünün en büyük kaynağı olmuştur. Bu kaynak, en ilkel koşullar içersinde kullanılırken büyük bir hızla büyüyen, güçlenen bir ülkenin bütün hizmetlerine yeterli olanakları sağlamaya yöneltilmiştir. Huzurunuzda bu yönelişi sağlamak için hayatlarını Türk tarımcılığı uğruna harcamış olan ve bugün aramızda bulunmayan tarımcılarımızı rahmetle anmayı bir borç bilirim. Tarımımızı herkesin anladığını sandığı bir düzeyden alıp, bilimsel bir düzeye oturtan, sorunlarını ve çözümlenmelerini bilimsel metodlarla ortaya koyan, aşamalarını gerçekleştirerek etkili uygulamalarıyla Türk Devletine, köylüsüne, kentlisine ve nihayet tüm ülkemize tarım zaferini tattıran tarım önderlerimizi saygıyle anarım. 128 yıldır tarım ordusunun her kademesinde yetişmiş önderler kazandıran tarım eğitimi kuruluşlarında görev yapmış hocalarımıza karşılıklarını asla ödeyemiyeceğimiz hizmetlerine nasıl bir minnet duyduğumuzu ifadede acız kalmaktayız. Bu değerli insanların yaptıklarının karşılıklarını beklemeyen, hatta yaptıklarının birer gizli kahramanı kalmayı tercih eden ve başarılarda başkalarının öğünmelerini, başarısızlıklarda ise kendilerinin yerilmelerini büyük bir tevazuyla karşılayan kişiler olmaları en büyük tesellimizdir.

Dünyamızın içine sokulduğu hızlı ve büyük değişme karşısında ülkeler temel değerlendirmelerinde bile değişimlere yönelerek ortaya çıkan bu hızlı değişime ayak uydurma çabası harcamaktadırlar. Türkiye'nin bu büyük değişme karşısında tutucu kalmaması, günün gereklerine göre bilimsel çerçeve içinde aşamalara yönelmesi kaçınılmaz zorunluluk göstermektedir. Bu değişimin en büyük özelliği, ülkelerin bağımsız bir şekilde ulusal kaynaklarına dönüş göstermesidir. Ülkeler kendi nüfuslarını beslemede, onları daha refaha götürmede, kalkınma ve gelişmelerini hızlandırmada herşeyden önce öz kaynaklarından faydalanmayı en güvenilir bir yol olarak görmektedirler. Bu bakımdan tarımımızı, ülkemizin refahı, kalkınması ve günümüz uygarlık aşamalarına yönelmesinde temel dayanaklarından başlıcası olarak kabul etmekteyiz. Bu tarım ilkel bir düzeyden koparılarak bilimsel bir düzeye ulaştırılmış halkının karnını doyurucu, sanayileşmemize dayanak olacak ekonomik genişlemeyi sağlayıcı, ileri bir tarımdır. İşte 128 yıldır harcanan çabalar, ortaya konulan esaslar, yitirilen hayatlar ve yetiştirilen 7000'i aşkın teknik kadro böyle bir tarımı yaratmak savaşı vermektedir. Bütün bunlara rağmen günümüzde daha pekçok temel sorunu çözüm bekleyen bir tarım düzeyindeyiz. Bunun sorumluluğu şu ya da bu kişi, yada kuruluşun değildir. Tümümüzün, köylümüzün, yöneticilerin artık elele vererek bu sorunlara eğilmek, çözümlemeleri gerçekleştirmek kurtuluşumuzun ve yükselişimizin anahtarı olacaktır. Bu umutla bütün ilgilileri Türk tarımının sorunlarıyla ilgilenmeye, çözümlemelerde sorumluluk duyarak çaba harcamaya çağırıyorum. Güçlerimizi ve çalışmalarımızı bir araya getirerek birleşmemizin içten dileğini sizlere iletiyo-

rum. Hep beraber ellerinizi uzatınız, kafalarınızın ve kişisel güçlerinizin yapıcılığını ortaya koyunuz. Gelecek kuşaklara tükenmiş bir Türkiye değil, ulusal kaynakları en iyi değerlendirerek yükseltilmiş, insanları dirlik içinde güçlü bir Türkiye bırakalım.

Ülkemiz nüfusunun % 68 den fazlası tarım kesiminde, milli gelirinin % 32 si, ihracaatının % 80 i tarımdan olduğu halde bu kesimin gelişme hızı 40 yıllık ortalamaya göre % 4 son yıllarda ise % 1 civarındadır. Her beş yıllık planda öngörülen gelişme hızları gerçekleştirilememektedir. Ziraat Fakültelerimiz, Ziraat Mühendisleri Odası, Birliği, Tarım Bakanlığı ve Kuruluşları ve hatta özel tarım kuruluşları Türk tarımının ilkel tarım düzeyinden kurtarılarak ileri tarım düzeyine aşama yapması için temel sorun ve çözümlemeleri konularında çok çeşitli ve sayıda araştırmalar, teknik kongreler, komisyon toplantıları, konferanslar, sympozyumlar, sergiler, demonstrasyonlar düzenlemişlerdir. Bütün bu çalışmalar neden yeterli olmamıştır? Çünkü her otorite sorunu bir kenarından çekmiş, güç birliği sağlanamamış, her yönetici kendince bir uygulamayı temel almış, yöneticiye göre değişmeyen sürekli bir uygulamalar silsilesi kurulamamış, ya da teknik tercihler, siyasi tercihlere feda edilmiştir. Türkiye'nin tarım kesimini ileri tarım düzeyine ulaştırarak, sanayileşmemizi sağlıyacak, ekonomik refah düzeyine geçişimizi hızlandıracak potansiyel gerek ham madde kaynakları, gerekse teknik eleman yönünden yeterli seviyededir. Önemli olan bu potansiyeli bilimin gösterdiği şekilde bir plan çerçevesinde organize ederek kullanabilmektedir. İşte Tarım Bakanlığının, Türk Hükümetlerinin bizce en önemli işlerinden biri bu noktada belirmekte ve cesur bir koordinasyon beklemektedir.

Türk tarımının temel sorunlarını derinlemesine ve genişlemesine ortaya koyarak, çözümlemelerini burada önermek yada tartışmaya açmak kanaatımızca tatminkâr olmayacaktır. Gerçek olan bu sorunların ilgililerce ötedenberi bilindikleridir. Her soruna ilişkin çok sayıda çalışma yada araştırma vardır. Bunların değerlendirilerek uygulamaya aktarılır şekilde sonuçlandırılmaları daha da geciktirilmemelidir.

Türk tarımının temel sorunlarından bazılarına ilişkin öneriler şu şekilde özetlenebilinir.

1 — Milli bir Türk Tarım Planlaması yapmak,

Bu planlamayı uygulamaya aktarıcı, sağlam ve istikrarlı bir tarım politikası gütmek,

2 — Tarım işletmelerinin, işçilerinin, teknisyenlerinin ve kuruluşlarının bu planlamanın hedeflerine uygun yönde çalışabilmelerini engelleyici darboğazları ortadan kaldıracak yasasal değişiklikleri saptamak ve gerçekleştirmek,

3 — Toprak - Tarım reformunun gerekirlerini bilimsel çerçevede uygulamaya aktarıcı tedbirleri almak, kooperatifçiliği güçlendirmek ve genişletmek,

4 — Tarımda birim alandan elde olunan üretimde nitelik ve nicelik yönünden artışı hızlandıracak teknik gerekirleri yerine getirmek. Rantabıl ve prodüktif tarımı sağlayıcı entansif tarıma kaymak, tarım tekniklerini uygulamaya sokmak ve yaymak.

5 — Tarımsal ürünlerin değerlendirilmelerini, pazarlanmalarını, alımlarını ekonomik konjonktüre, günümüz tekniğine ve ülke yararlarına göre sağlamak,

6 — Tarımı rahat, güvenli, kazançlı bir meslek kılıcı teknik seviyeye ulaştırmak, tarımsal mekanizasyon seviyesini yükselterek tarım - sanayi gelişimini genişletmek ve sanayileşme hamlelerini tarım hammaddeleri ve gelirleriyle güçlendirmek. Tarımdan sağlanan gelir fazlasını sanayi sektörüne aktarıcı teşvik tedbirlerini almak.

7 — Tarımsal üretimde ihracaat birimlerini yükseltmek, ithalat birimlerini azaltmak, ihracat ve ithalata ilişkin iş-

lemleri milli çıkarlarımıza uygun bir şekilde ayarlamak,

8 — Ortak Pazar eşiğinde tarımımızın girmesi gereken bünyenin saptanarak güçlü kılınmasını sağlıyacak tedbirleri almak ve uygulamak,

9 — Tarımda arazi, toprak muhafaza, arazi ıslahı, sulama, elektrifikasyon enerji ve tarımsal girdilerin etkili ve tarımsal gelişmeye uygun bir şekilde kullanılmalarını sağlamak,

10 — Su ürünleri ve tarımın bünyesinden ayrı düşünülmeyecek hayvancılığa ilişkin sorunlar, Türk tarımının önemli bir kesimini tutmaktadır. En önemli ihraç maddesi olabilecek hayvansal protein önce miletimize yeterli üretim seviyesine ulaştırılmalıdır.

Zooteknisyenlerimizin bu konuda önerdikleri tedbirler alınmalı, gerekli aşamaları gerçekleştirici organizasyonlar yapılmalıdır. Hayvan sağlının korunmasında ve hastalıklarının tedavilerinde Veteriner hekimlerimiz önemli çabalar harcamalıdırlar. Hayvancılığımızın geliştitirilmesi, ihraç seviyesine ulaştırılması yönünde ilgili kişi ve kurumlar bir araya gelerek çalışmalıdırlar,

11 — Tarımsal öğretimde günümüz gereksinmelerini karşılayıcı, bir yeniden düzenlemeye geçmek. Uygulayıcı, yetenekleri daha etkili, özel sektörde de başarılı olabilecek nitelikte teknik elemanları yetiştirecek ortak eğitime kaymak, Eğitimde etkililik sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim alanını çekici kılıcı tedbirleri almak, Ziraat Fakülteleri arasında etkin bir koordinasyon sağlıyarak Tarım Bilimine yönelik çalışmaları desteklemek.

12 — Ziraat Yüksek Mühendislerinin nitelikleri, görev ve yetkileri, yetiştirilmeleri ve yeteneklerine göre isabetli istihdamları planlanarak yetikliğe göre iş prensibi çerçevesinde ülkemize yayılmaları ve yersiz bir mesleki enflasyon görüntüsünün ortadan kaldırılması geciktirilmemelidir. Öte taraftan tarımsal gelişme ile tarımda boşa çıkacak nüfusun istihdamı, şehirlere kaymaları yönünde planlı çalışmalar da yapılmalıdır.

13 — Tarımsal gelişmeyi sanayileşmeye yönelik bir biçimde önce ileri tarım düzeyine, tarıma dayalı sanayi ile sanayi düzeyine doğru kaydırılmalıdır.

14 — Günümüze kadar Ziraat Yüksek Mühendisliğinden ve çalışmalarından yeterince faydalanamayan Tarım Bakanlığının, idari bir reform çerçevesinde ele alınması tarım hizmetleri ve teşkilatlarının vazife ve selahiyetlerin yeniden düzenlenerek yönetim ve denetimlerini tümü ile yapabilen bir Bakanlık'a dönüştürülmesi kaçınılmaz bir zorunluluk göstermektedir.

Bunlar gibi temel sorunlara ilişkin öneriler çok geniş ve derin bir şekilde dosyalarda durmaktadır. Çok sayıda inceleme yapılmış, rapor hazırlatılmıştır. Dosyalarda bırakılmış bu raporların uygulamalara aktarılmaları yönünde etkili bir biçimde biraraya gelmelerin zamanıdır. Böyle bir dönemde idare edicilerin bilimsel tercihleri uygulamaya aktarılışta ısrarla direnmeleri Türk tarımının ileri tarım düzeyine aşamasına etkili olacaktır.

En büyük umudumuz bu anlayışta güçlü bir kadronun yetişmiş olmasıdır. Artık Ziraat Yüksek Mühendisleri Türk köyüne ve köylüsüne hizmet götüren, kamu sektöründe yapıcı ve etkili çalışmalarıyle gücünü kabul ettiren, özel sektörde aranan bir düzeye ulaşmıştır. Her kuşak kendinden önceki kuşağın çok ilerisinde kendinden öncekini geçmiş bir seviyededir. Bu gelişme ergeç dışımızda kalanlar tarafından da anlaşılacaktır. Türk tarımını kurtarmak isteyenler bu dinamik kütlenin sesine kulak verecek, onun etkili bir baskı grubu olarak önerilerini uygulayacak ve bir meslek taassubuna düşmeden güçlü kişilini kabul ettirecektir.

Günümüze kadar askıda kalmış çalışma ve önerilerin bir defa daha değerlendirilerek hızla uygulamaya aktarılmaları son önerimizdir. Türk Milletinin kar-

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Dr. Avni BAŞDOĞAN'IN Konuşması

Tarımsal yüksek öğretimin 128. yılına ulaştığımız bugünde 7500 Zirat Yüksek Mühendisini ve onların yetişmelerine emek verenleri yürekten kutlarım.

Tarımsal eğitim 1848 lerden itibaren günümüze kadar çeşitli aşamalardan geçerek bugünkü düzeyine ulaşmıştır. Kuşkusuz Cumhuriyet tarihimizde tarım alanında övgüye değer en başarılı hususlardan biri de budur. Gerçekten ulusal ekonomisi tarıma dayalı olan ülkemizde tarımsal gelişmede yüksek öğrenim görmüş teknik elemanların yeri büyüktür. Bu nedenle teknik gücün kaynağı, yetiştiricisi Ziraat Fakültelerimize önemli görevler düşmektedir. Öğretimle birlikte tarım biliminin bütün dallarında araştırmalar da yaparak ülkemizin kalkınmasında büyük hizmetler vereceğine inanılarak daha Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan Ankara Ziraat Fakültesi modern tarımın öncüsü olmuştur.

Sayın konuklar,

Ülkemizde insan gücü etüdlerine dayanmıyan bir eğitim politikasının 1974 lere kadar gelip uygulanması kuşku verici önemli bir sorundur. Bu durum Ziraat Yüksek Mühendisliği eğitiminde de görülmektedir. Bugün Ziraat Fakültelerimizde her türlü olanak ve kapasitelerinin üzerinde öğrenci bulunduğu bir gerçektir. Diğer fakülte ve yüksek okullarda aynı durumdadır. Açıkça belirtmek gerekir ki zamanında köklü tedbirler alınmaz. Üniversiteye giriş sistemindeki aksaklıklar düzeltilmez ve mesleklere göre ülkemizin gerçek ihtiyaçları saptanmadan günlük olaylara göre değişen bir eğitim politikası sürdürülürse ilgililer gelecekte çözümü kolay olmayan daha büyük sorunlarla karşı karşıya kalacaklardır. Bunların başında da aydınların istihdamı yer alacaktır. Bu nedenlerle entellektüel yatırımların verimi yönünden haklı tereddütlerin ve kuşkuların giderilmesini sağlayacak çalışmalar, aralıksız sürdürülüp, ülke yararlarına uygun kararlar alınarak hemen uygulanması en büyük temennimizdir. Bu cümleden olarak tarımımızı güçlendirecek teknik kadronun nitelikleri, ne sayıda yetiştirilecekleri ve istihdamları, Fakültelerimiz, ilgili Bakanlıklar, Ziraat Mühendisleri Odası ve DPT ile ortak çalışmalar yapılarak saptanmalıdır. Ziraat Mühendisleri Odası olarak bu konuda koordinatörlük görevini üzerimize almış bulunuyoruz. Toplumun doyuracak, sağlıyacağı ekonomi genişlemesiyle ülkemizin kalkınma ve sanayileşmesine güçlü bir kaynak olarak tarımsal gücü özleyenler Türk tarımcılarını dinlemelidirler. Tarih teknik tercihlere bilime kulak vermeyenlerin hüsran dolu örnekleriyle doludur. Türkiye'yi bu teknolojik çağ döneminde hâlâ tarımın temel sorunlarıyla uğraşır durumda bırakanlar gelecek kuşaklarca lanetle anılacaklardır. Çağımızın düşünce paraleline girmeliyiz. Yapacak işlerimiz çoktur. Durmadan çalışmamız ve bıkmamamız gerekmektedir. Asla karamsarlığa düşmemeliyiz. Aydınlık günler çok yakındır. Türkiye bizleri ve gelecek kuşaklarımızı dirlik içinde yaşatacak potansiyele sahip bir ülkedir.

Tümümüzü daha güçlü, dirlik içinde daha ileri bir Türkiye'nin aydınlık günleri için elele vererek çalışmaya çağırıyorum.

Saygılarımla.

luca başarıya ulaşacağımızın inancındayız.

Değerli Konuklar,

Tarımımızın bugünkü durumunun batı ülkelerindeki düzeye eriştiği söylenemez. Ancak şu da bir gerçektir ki uygulanmakta olan teknolojik tedbirler eski yıllara oranla çok ilerlemiş olup, uygulamayı sağlıyacak ve denetimi yapacak teknik personelde aranılacak nitelikte bir standarda ulaşılmıştır. **Ziraat Yüksek Mühendisliği kanadı memlekette tarımın temel sorunlarını bilimsel metotlarla inceliyerek ortaya koymuştur. Bunların çözümünde ise politik tercihlerle, yönetimdeki kusurlarla meslek etkisiz bırakılmış ve köklü değişiklikler gerçekleştirilememiştir.** Her üç plân döneminde de ülkemiz için gerçek bir önem taşıyan tarım sektörü gereken payı alamamıştır. Bu nedenle de tarımda tüm verimliliğin arttırılması ve çiftçi ailelerinin yaşama koşullarının iyileştirilmesi ve gelir seviyelerinin yükseltilmesi gibi ana hedeflerde arzu edilen başarı sağlanamamıştır. Buna rağmen ekonomik bünyede tarım ağırlığını korumuş ve gayri safi millî hasılânın % 28 i tarım kesiminden gelmiştir. Tarımsal ihracatımızın toplam ihracata katkısı ise % 70 - 80 civarındadır.

Şüphesiz 50 yıl önceki ülke tarımını inceliyenler, çayda, tütünde, narenciyede pamukta, hububatta ve hayvancılıkta çok sayıda hizmet görmüş Ziraat Yüksek Mühendislerinin fedakâr çalışmalarını inkâr edemiyeceklerdir. Onları genç kuşaklar olarak minnet ve şükranla anıyoruz.

Sayın Konuklar,

Sözlerimi tarım sektöründe önemli yeri olan hayvancılıkla ilgili bir kaç hususa değinerek bitireceğim.

Halkımızın düzenli ve yeterli bir şekilde beslenmesi, ulusal ekonomiye önem li ölçüde katkısı ve doğal koşulların uygunluğu açısından ülkemizde hayvancılığın geliştirilmesi gereklidir. Bunda herkes tam bir görüş birliği içindedir. Ancak sorunların çözümü ve izlenecek yollar üzerinde çeşitli fikir ve sistem ayrıcalıkları var.

Hiç şüphe yok ki hayvancılığın bugünkü durumunda hastalıklarla mücadelenin, yetiştirme tekniğinin, Çayır - mer'a ve yem bitkilerinin, hayvan ıslahının, hayvansal ürünlerin pazarlama ve değerlendirilmesinin, kredi, sermaye ve fiat politikasının, Eğitim ve Yayımın ayrı ayrı etkileri vardır. İşte bütün bu hizmetleri esas görevleri hekimlik olan meslek mensupları tek başlarına yürütme isteğinden vazgeçmedikçe hayvancılığımız gelecekte de bugünkü durumundan daha iyi olamıyacaktır.

Bilindiği gibi «Yönetim» in en önemli kaynaklarından biri ve hatta birincisi personeldir. Personelin işine ve hakkına sahip bir ortamda çalışması ana ilkedir. O halde, tarımsal hizmetler bütününden hayvan tarımını koparmak gayretiyle Ziraat Yüksek Mühendisleri ve Teknisyenlerinin yetki ve sorumluluğunu parçalama ve zedeleme eğilimi yanlıştır. Kamu görevini engelleyicidir ve bütçeye gereksız harcamalar yüklediği için zararlıdır.

Akademik formasyon belirleyen kuruluşlar, şüphesiz, mevcut üniversitelerimizdir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1933 deki «Üniversite Reformu» zamanın en büyük atılımlarındandır. O zaman, batının en yeni sistemlerinin Türkiye'ye adaptasyonuna gidilmiş ve hükümetlerin sağladığı teknik yardım ve anlaşmalarla yabancı uyruklu öğretim üyeleri de bu reformda organizatör ve öğretim üyesi olarak görev yapmışlardır. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü bünyesinde yeniden kurulan Ziraat, Veteriner ve Orman Fakülteleri de bu reformun ürünlerindendir.

Bütün bilim dallarını bünyesinde toplayan üniversitelerin profesyonel eğitimde ana müesseseler olduğu malûmdur. Çeşitli disiplinleri müfredat prog-

ramlarıyla sınıflandırmakta olan bu kuruluşlar verdikleri akademik lisans ve derecelerle, ihtisas müessesesinin de kurucusudurlar. Buna göre, bir Tıp Fakültesi tıp doktoru, bir Veteriner Fakültesi veteriner hekim, bir Ziraat Fakültesi ziraat yüksek mühendisi ve bir İktivermektedir.

Bu sistem üniversaldir. Disiplinler arasında klasifikasyonu düzenleyen bu bilim müesseselerinin bir veteriner hekimi kendi ihtisas alanında yetiştirmesi ve kamu kesiminin de bu prensibe sadık kalarak istihdamında aynı yolu izlemesi zaruridir.

Tarım Bakanlığında, bugün, gereksiz yere sürdürülen meslek çatışması, gerçekte, bütün dünyanın uyguladığı sisteme uymayan, sun'i bir düzensizliğin mevcudiyetinden başka birşey değildir. Bunu ispatlamak gibi bir çaba bile lüzumsuzdur.

Şu bilimsel, hayati ve ekonomik gerçeği bir kez daha açıklamakta yarar vardır. Bir zirai işletmede bitki ve hayvan yetiştiriciliği arasında doğal, ekonomik ve organik bağlar birbirini tamamlıyan ve destekliyen çalışmaları rasyonel kılan faaliyetler vardır. İşletmenin üretim ve değerlendirme yapısı pazar isteklerini de dikkate alarak ne kadar uygun bir şekilde kurulursa verimlilik ve gelir o ölçüde artar.

Bu gerçekler bir tarafa itilerek hemen hemen her hükümetin kurulmasından önce Tarım Bakanlığını ikiye bölmeye matuf bir Hayvancılık Bakanlığının kurulması teklifi siyasi sorumluluk taşıyanlar tarafından uygun görülüp günün birinde böyle bir örgütlenmeye gidilirse bundan Türk Çiftçisi ve ulusal ekonomimiz büyük zarar görecektir.

Gerçek ihtiyaçlarla bağdaşmıyacak bilimsel gerçeklerden yoksun, yavaş, verimsiz ve pahalı çalışmaları yoğunlaştıracak, batı ülkelerinde bir örneği olmayan bu tip örgütlenme teşkilâtın bünyesinde şimdiden tahmin edilemiyecek sürtüşmeler ve kuşkular yaratacaktır.

14 - 17 Ocak 1974 tarihleri arasında Odamızca Erzurumda düzenlenen Hayvancılık Kongresinde konu ile ilgili bilim adamları tarafından verilen 35 tebliğ tartışılacaktır.

Böylece bu önemli konu ilim ve tekniğin ışığı altında bir kez daha geniş bir şekilde incelenecek yurt yararına olan gerçekler ortaya konulacaktır.

Bu mutlu yıldönümünü içten kutlar, saygılarımı sunarım.

TOPRAK REFORMU

Atilla Özer

Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği ve

Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı

Ankara, Aralık 1973

90

BU DERGİ
TÜRK ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSLERİ BİRLİĞİ VE ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASININ
Yayın Organıdır

Fiatı : 500 Krş.
Yıllık Abonesi 60 TL.
Birlik Abonelerine 30 TL
Yabancı Ülkeler : 120 TL

Kapak : Atilla ÖZER

SAHİBİ
Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği Adına :
YALÇIN DOĞANER
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni
AKIN BİRDAL
Ziraat Yüksek Mühendisi

■

Yazılardaki düşünüler İmza Sahiplerinindir.

■

Gönderilen yazılar geri verilmez ve yanıt yazılmaz

■

ZİRAAT
MÜHENDİSLİĞİ
YAYIN ORGANI

ARALIK — 1973 SAYI 90

GİRİŞ

Tarımsal öğretimin 128. yıl dönümünde; Meslekte 30 yılını doldurmuş ve bu süre içinde, Türk tarımına, Türk çiftçisine hizmet götürmüş sayın meslektaşlarımıza onur plaketleri sunuldu.

Bu konuda çıkaracağımız Özel sayı için, kendilerinden istenilen bilgiler ancak dergimize ulaşabildi.

Kendilerine Onur plaketleri verilen meslektaşlarımız şunlardır :

Aran Ali	**Karaelmas Adem**
Arıkök Ziya	**Karaveli Muhittin**
Alpay Hayrettin	**Kutluk Hüseyin**
Aksoy Hamdi	**Kubilay İbrahim**
Altuğ Hüseyin	**Kantar Mehmet**
Aybar Nazım	**Keyder Şühran**
Aktay Yavuz	**Karaveli Neşet**
Akkoyunlu Selahattin	**Maner Siret**
Bayraktar Muharrem	**Onat Hasan**
Bengi İhsan	**Öğmen Selma**
Bülbül Burhanettin	**Özerkut Hazım**
Berkman İnayet	**Özkul Ekrem**
Belgirli Bahriye	**Özsaraç Mustafa**
Prof. Dr. Çolakoğlu Mahir	**Pamuk Ali**
Dündaralp Nejat	**Paksoy Engin**
Dabak Mehmet	**Paksoy Faruk**
Doç. Dr. Erkun Vecdet	**Songür Tahir**
Engin Canip	**Sinanoğlu Hidayet**
Feşel Galip	**Sökün Mahmut**
Gürsoy Ziya	**Dr. Sipahi Nihat**
Giray Şadan	**Şener Adil**
Gerek Rıfat	**Tanrıöver Kamil**
Göğüt Taner	**Taşcıoğlu Kâzım**
Gence Fikret	**Taşcıoğlu Nazım**
Prof. Dr. Harmancıoğlu Mustafa	**Ulubaş Ali**
Prof. Dr. Işıkhan Mustafa	**Yetener Hasan**
Kafadar İsmail	**Yemenici Mustafa**
	Prof. Dr. Yöney Zühtü

Emek ve yaşam verilmiş 30 yıl... Sonunda haklı bir gurur, haklı bir mutluluk. Kendilerine daha nice hizmet yılları ve sağlık diler, saygılarımızı sunarız.

ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ

İdare Yeri : Sakarya Cad. No : 30 Yenişehir — Ankara (P.K. 305)
Tel : 17 03 05 — 12 12 21

Dizgi, Tertip ve Baskı
Yeni Desen Matbaası

30. Yılını Dolduran Meslektaşlarımız

ALİ ARAN

1922 yılında Karacabey ilçesinde doğdu. Karacabey Merkez ilk okulu, Bursa Lisesi Orta Kısmı ve Lise kısmını bitirdi. 1939 yılında Ziraat Fakültesine girdi ve 1943 yılında mezun oldu.

Tarım Bakanlığında Şube Müdürü, Türkiye Yapağı ve Tiftik Anonim Şirketinde Kısım Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyesi olarak çalıştı. Halen T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünde Ziraî Krediler Müşaviri olarak vazife görmektedir.

HAYRETTİN ALPAY

1334 Yılında Trabzon'da doğdu. 1943 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun oldu. Uzun süre fidanlık, Bahçe Kültürleri İstasyonu ve Teknik Ziraat Müdürlüklerinde Müdür olarak çalıştı. 1959 Yılında meyve ve sebze üretme ve pazarlama (Fruit, Wegetable Growing and Marketing) konularında bir süre için Hollanda'ya gönderildi..

Halen Çorum Deneme ve Üretme İstasyon'u Müdürü olan Hayrettin Alpay evli ve iki çocuk babasıdır.

Y. ZİYA ARIKÖK

1916 yılında Adana'da doğdu. İlk, orta ve Lise öğrenimini Adana'da yaptı. 1943 yılında Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünden mezun oldu. 8 yıl Adana Bölge Ziraat okulunda, İşletmecilik ve Tarla Ziraatı dersi okuttu. 1953 ten 1966 ya kadar Topraksu Genel Müdürlüğünde Toprak Etüd İşlerinde çalıştı. 1966 dan 1971'e kadar Tarım Bakanlığında Müşteşar Muavini olarak görev aldı.

Tarım konusunda 23 eser tercüme etmiş ve Türkiye Büyük Toprak Haritası çalışmasına katılmıştır. İngilizce bilir. Evli, üç çocuk ve iki torun sahibidir.

HÜSEYİN ALTUĞ

1332 yılında Isparta'nın Eğridir kazasında doğmuştur. Isparta Ortaokulunu ve İzmir Lisesini bitirdikten sonra 1943 yılında A.Ü. Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur.

Tarım Bakanlığı bünyesinde, sırasıyla :

— Nazilli Pamuk Islah İstasyonunda stajyer asistan,

— 2,5 yıllık askerlik görevinden sonra, 1 yıl Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde Büro Şefi,

— İzmir - Bornova Ziraat Okulunda 3 yıl öğretmenlik ve A.B.D. de Ziraî Yayım Teşkilâtının bünye ve işleyişi üzerinde inceleme yapmak üzere Amerika'da, 1 yıl kalmıştır.

— Amerika dönüşü Bornova Ziraat Okulu Öğretmenliğinden, Ankara'da Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü; Ziraat Alet ve Makinaları Şubesi Müdürlüğünde Müdür olarak 4,5 yıl çalışmıştır.

Daha sonra;

— 1955 de T. Ziraî Donatım Kurumu teşkilâtında 2,5 yıl süre ile Adana Bölge Müdürü olarak çalışan ALTUĞ;

— 1958 de Yem Sanayii T.A.Ş. nin Ankara Yem Fabrikasına Müdür olmuş ve bu görevde 5,5 yıl çalıştıktan sonra Yem Sanayii T.A.Ş. Genel Müdür Yardımcılığı görevine atanmıştır.

— 1964 Nisan'ından 1967 nin Haziran sonuna kadar Yem Sanayii T.A.Ş. nin Genel Müdürlük görevini yapmıştır. Bunu müteakip;

— Önce Tarım Bakanlığı Müşavirliğine atanan Hüseyin Altuğ, daha sonra 4 yıl T. Ziraî Donatım Kurumu Genel Müdürlüğünde Müşavirlik yapmıştır.

— 24.9.1971 de Tarım Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığına atanmış bulunan ALTUĞ, halen bu görevde çalışmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

NAZIM AYBAR

22 Mayıs 1336 (1920) da Göynük'te doğan Nazım Aybar, 1931-1932 de İlk Okuldan mezun olmuştur. Orta okulu Üsküdar - Paşakapısında, Lise öğrenimini Haydarpaşa lisesinde parasız yatılı okuyarak yapmıştır. 1939 yılında Ziraat Fakültesine girmiş, 1943 yılında mezun olmuştur.

Askerlik görevinden sonra, Mayıs 1946 da Toprak İşleri Genel Müdürlüğüne intisap eder. Adı geçen, Toprak Komisyonlarında ve Toprak İskân Müdürlüklerinde çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1958 yılında Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü yayım teşkilâtına dönerek Teknik Müfettiş, bir ara Teknik Ziraat Müdürü, Müdür Yardımcısı, Merkezde Teknik Eleman olarak çalışmıştır; halen Tarım Ürünleri Değerlendirme ve Pazarlama Dairesinde 2. Şube Müdürlüğü görevini yapmaktadır. Evli ve bir çocuk sahibidir.

SELÂHATTİN AKKOYUNLU

1335 yılında Dörtyol - Ocaklı Köyünde doğdu. İlkokulu Dörtyol'da bitirdi. Ortaokulu Adana Erkek Lisesinin Orta kısmında, Liseyi yine Adana Erkek Lisesinde okudu.

1943 yılında A.Ü. Ziraat Fakültesini bitirdi.

İlk görevi Dörtyol Ziraat Mücadele Müdürlüğünde oldu.

Bundan sonra sırası ile İzmir Mücadele İstasyonu Müdürlüğünde Asistan, Hatay - Reyhanlı - Beylik Çayır Teknik Tarım Okulunda Şef Öğretmen ve Müdür Yardımcısı, İskenderun Bahçe Kültürleri İstasyonu Müdürlüğünde Asistan, Muğla ve Malatya Teknik Ziraat Müdürlüklerinde Bağ - Bahçe mütehassısı olarak çalıştı.

17/10/1955 tarihinde ise Tarsus Fidanlık Müdürü oldu.

21/12/1957 den bugüne kadar ve halen İskenderun Bahçe Kültürleri İstasyonu, şimdiki adıyla Üretme İstasyonu Müdürü olarak çalışmaktadır.

İtalya ve İsrail'e giderek kendi konularında çalıştı.

Malta eriği mevzuunda ve bilhassa ıslahı ile ilgili olarak araştırma yapmak ve Aşı kalemi getirmek amacıyla Lübnan'a gitmiştir.

Evli ve ikisi kız, ikisi erkek olmak üzere dört çocuğu vardır.

BURHANETTİN BÜLBÜL

1919 Yılında Elmalı İlçesinde doğmuş; İlk, Orta ve Liseyi Antalya ve Haydarpaşa Lisesinde 1939 yılında tamamlamıştır. 1943 yılında Ankara Ziraat Fakültesinden mezun olmuş, ayni yıl, Antalya Turunçgiller Araştırma İstasyonunda görev almıştır. Askerliğini yaptıktan sonra ayni müesseseye atanmıştır. 1948 yılından beri bu müessesenin Müdür Muavinliği görevini yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

NEJAT DÜNDARALP

1919 Yılında Keban İlçesinde doğmuştur. Babası Keban Oğuzhan İlk Okulu Müdürüydü.

1943 Yılında Ziraat Fakültesini bitirmiştir. 1943-1946 yılları arasında Yedek Subay olarak vatani görevini Adapazarı ve Eskişehirde ifa etmiştir.

1946 Yılı Nisanın 19 unda Elazığ Ziraat Müdürlüğünde Ziraat Mualimi namzedi olarak mesleki görevine başlamış, 1947 Yılında Baskil ilçesi Ziraat Öğret-

meni, 1948 Nisanında Alata Teknik Bahçıvanlık okulunda Hayvancılık öğretmeni ve şube şefliği yapmıştır. 1960-1961 Yılları arasında Baş Muavin olarak aynı yerde hizmet etmiş, 1961 yılı sonundan 1963 yılına kadar Malatya Teknik Ziraat Okulu Müdürü olarak çalışmış, 1963-1967 Yılları arasında Bursa Bölge Ziraat Okulunda Zootekni Öğretmeni ve Şube Şefi olarak bulunmuştur. 1967 Yılı Ağustosun 23 ünden beri Samsun Tarım Meslek Lisesi I. Müd. Muavini ve Meslek dersi öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Evli ve beş oğlu bulunmaktadır.

M. MAHİR ÇOLAKOĞLU

1920 yılında Kilis'te doğmuştur. İlk ve orta okulu orada okuduktan sonra, 1936 yılında Gaziantep Lisesine girmiştir. 1943 yılında A.Ü. Ziraat Fakültesini bitirmiştir.

Teksas'ta yemeklik yağ teknolojisi konusunda çalışmalar yapmıştır.

Hazırladığı habiltasyon tezi ile zeytinyağlarında linolenik asit ve kenevir tohumu yağlarında tetraenoik asit bulunduğunu ortaya koymak suretiyle 1955 yılında Doçent olmuştur. 1958-1960 yılları arasında Chicago Üniversitesinde yağların acılaşması ile ilgili araştırmalar yapmıştır. Türkiye'ye dönüşünde yine A.Ü. Z. F. Ziraat Sanatları Kürsüsündeki araştırma ve öğretim görevine başlamıştır. 1965 yılında Paris'te yağlar üzerindeki çalışmalarını sürdürmüş ve zeytinyağlarında beta, gamma, delta tokoferollerin (E Vitamini) bulunduğunu saptayarak Fransızca olarak yayınladığı çalışmayı profesörlük takdim tezi olarak vermiş ve Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gıda ve Fermantasyon Teknolojisi Kürsüsüne Profesör olarak tayin edilmiştir. Halen bu kürsüde çalışmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

CANİP ENGİN

7/Şubat/1337 de Bursa'da doğmuş, İlk Okulu Kuşadasında, Orta Okulu Aydın'da, Liseyi Denizli'de bitirmiştir. 1943 yılında Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur. İlk görev yeri Bursa İpek Böcekçilik İstasyonuna atanmıştır. Askerlik hizmetini müteakip 30/3/1946 da terhis olunarak Toprak İşleri Genel Müdürlüğünde işe başlamıştır. Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünde 1959 yılına kadar hizmet görmüştür. 2/3/1959 tarihinde Tarım Bakanlığı Toprak Muhafaza ve Ziraî Sulama İşleri Reisliğinde Reis muavini olarak işe başlamış, bilâhare TOPRAKSU Genel Müdür Muavini, Makina İkmal Müdürü, Fen Hey'eti Müşaviri olarak vazife görmüştür. 30/11/1966 tarihinde Köyişleri Bakanlığı Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Üyeliğine tayin olunmuştur, bilâhare Tetkik ve Plânlama - Koordinasyon Kurulu Başkanı olmuştur. 28 Ağustos 1971 tarihinden itibaren de bu Bakanlıkda Bakanlık Müşaviri olarak vazife görmektedir.

FİKRET GENCE

İlk, orta ve lise tahsilini Erzurum'da tamamladıktan sonra 1938 yılında Ziraat Fakültesine girmiş, Fakülte döneminin ikinci yılında askere alınmıştır. İki buçuk yıl devam eden bu ilk vatanî hizmet sonunda tekrar fakülteye dönerek yarım kalan tahsilini 1943 yılında bitirmiştir. Meslek hayatına önce, Bursa İpekçiliği Enstitüsünde başlamış, 1945 yılında ikinci kez askere çağrılmıştır. Terhis edildikten sonra, bilâhare K. Evcil Hayvanlar İstasyonu olan Diyarbakır İpekçilik İstasyonu müdürü olmuş ve uzun yıllar bu müessesede kalmıştır. 1960 yılında Sinop, 1964 yılında Kütahya Üretme İstasyonu Müdürlüğüne, Eylül 1969 da da Z. İş. Gn. Müdürlüğü Fen Heyeti üyeliğine naklen tayin edilmiştir. Halen aynı görevde çalışmaktadır.

RIFAT GEREK

1921 de Eskişehir'de doğmuş. İlk, orta ve lise tahsilini Eskişehir'de tamamlamıştır. 1939 da Eskişehir Lisesini bitirmiş. 1943 yılında da Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur. İlk kez Eskişehir Dry-farming İstasyonunda stajyer olarak çalışmıştır. 1946 yılında Tarım Bakanlığı Ekonomi Şubesinde göreve başlamış, 1948 yılında A.B.D. ye gitmiştir. Wisconsin Üniversitesinde Bitki İslâhı konusunda Master yapmıştır. 1951 Ağustosunda Yurda dönmüş, Eskişehir Tohum İslâh ve Deneme İstasyonu Müdürlüğüne atanmıştır. Emekliliğe değin bu görevde kalmıştır. Görev esnasında Hollanda, Suriye, Lübnan, İran, Pakistan, İsrail, Fransa, İsveç v.s. gibi ülkelerde teknik toplantılara katılmıştır. Ziraî Araştırma Organizasyonunu incelemek amacıyla A.B.D.'ye gitmiştir. Halen Vatan Konserve Karacabey Fabrikasında Ziraat Müdürü olarak çalışmaktadır.

Prof. Dr. MUSTAFA HARMANCIOĞLU

1918 yılında doğmuştur. Orta ve lise öğrenimini Edirne'de yapmıştır. Ankara Ziraat Fakültesini 1943 yılında bitirmiştir. 1947 yılında, A.Ü. Ziraat Fakültesi Lif teknolojisi kürsüsüne asistan olarak girmiştir. Burada 1951 Mayısında Doktor, 4/Kasım/1954 tarihinde Doçent ünvanlarını kazanmıştır. 28/3/1960 tarihinde Ege Üniversitesinde profesör olmuştur.

Dr. Mustafa Harmancıoğlu Fransa, İngiltere ve A.B.D. de bulunmuştur.

1964-66 yılları arasında iki yıl süre ile E. Ü. Ziraat Fakültesi Dekanlığını, 1967-68 arasında bir yıl İzmir Yüksek Öğretmen Okulu Müdürlüğü, 1968-69 arasında bir yıl Yakın Doğu Özel Yüksek Okulları Umum Müdürlüğü ve Kimya Yüksek Okulu müdürlüğü yapmıştır.

12 Ekim 1969 Genel Seçimlerinde Edirne Milletvekili seçilmiş, fakat on ay sonra kendi isteği ile parlamento üyeliğinden ayrılarak Ege Üniversitesine, öğretim üyeliğine dönmüştür.

Halen, E.Ü. Ziraat Fakültesi Lif teknolojisi Profesörü, ayni zamanda E.Ü. Mühendislik ve Mimarlık Akademisinin başkanıdır ve Manchester'deki Tekstil Enstitüsünün üyesidir. Evli olup bir oğlu vardır.

ŞADAN GİRAY

1333 Yılında İnegöl'de doğdu. Babasının memur bulunması nedeniyle İlk, Orta ve Lise öğrenimini Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde yaptı. Ziraat Fakültesini 1943 yılında bitirerek Vatani görevini yapmak üzere askere gitti. 1946 Yılında Toprak - İskân Genel Müdürlüğünde vazife aldı. Sözü edilen Genel Müdürlüğün Merkez Teşkilâtı, Toprak Komisyonu Başkanlığı ve Müfettişlik kademelerinde 1957 yılına kadar hizmet gördü. Mücadele ve Karantina Genel Müdürlüğünün kuruluşuyla mezkür teşkilâta geçerek Samsun Bölge Reisi olarak dört yıl hizmeti müteakip Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünde vazife aldı. Adana, Diyarbakır Ziraat Müdürlüğünde çalıştı. Halen Bolu Teknik Ziraat Müdürü olarak bulunmaktadır. Üç çocuklu ve evlidir.

Prof. Dr. MUSTAFA IŞIKAN

1916 yılında Kilis'te doğmuş. İlk ve orta okulu Kilis'te, 1934 de Adana Erkek Lisesini bitirmiştir.

1938-39 yıllarında Ordu Orta okulunda Matematik yardımcı öğretmenliği yapmıştır. 1943 de A.Ü. Ziraat Fakültesini bitirmiştir. 1943 de Çanakkale'de Stajyer Ziraat Öğretmeni olarak çalışmış, Bozcaada Şarapçılığı konusunda bir tez hazırlamıştır.

1944 de Yedek Subay Okulu, Nakliye sınıfına girmiş. Burayı da sınıf birincisi olarak bitirmiş, Tarım Bakanlığı Z. Ekonomi Şubesine atanmıştır.

1947 de Ziraat Fakültesinde açılan asistanlık sınavını kazanarak, Bitki Yetiştirme ve Islahı Enstitüsüne asistan olmuştur. 1947 Haziranında 1. sınıf asistanlığa terfi etmiştir.

1951 de «Haşhaş Çiçekleri Üzerinde Biyolojik Araştırmalar» konulu tezle Doktor Asistan; 1956 da «Haşhaş Tohum Renkleri Üzerinde Genetik Araştırmalar» konulu tezle Doçent; 1966 da «Tarla Denemelerinde Uygun Parsel Büyüklüğü ve Tekerrür Sayısı» konulu tezle Profesörlüğe yükselmiştir. 4 yıl Amerikada; 6 ay İngiltere ve Almanya'da; 1973 de 2 ay Almanya'da, kendi ihtisas alanı olan a) Endüstri Bitkileri Yetiştirme ve Islahı, b) İstatistik, c) Genetik, ve d) Sitoloji alanlarında çalışmalar yapmıştır. Evli ve 4 çocuk babasıdır. İlgisi olduğu yabancı diller İngilizce, Fransızca ve Almancadır.

İSMAİL ZUHURİ KAFADAROĞLU

1332 tarihinde Kastamonu'da doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini Kastamonu'da tamamlayıp, 1939 yılında Ankara Ziraat Fakültesine kayıt olarak 1943 yılında mezun olmuştur.

Askerlikten önce görev almayan Kafadaroğlu, askerlikten sonra Kastamonu Bahçe Kültürleri İstasyonu Müdürlüğünde, Tokat Fidanlığında bulunmuş, Çorum Fidanlığında Müdür, Kastomonu Bahçe Kültürleri İstasyonunda Müdür olarak görev almış, daha sonra Ankara Teknik Ziraat Müdürlüğünde Bağ - Bahçe Mütehassısı, 17.1.1967 tarihinden itibaren Merkez Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Meyvecilik Şubesi Müdür Muavini olarak görevlendirilmiş ve halen ayni göreve devam etmektedir. Kendi konusunda çalışmak üzere 2 kez Avrupa'ya gönderilmiş, Almanca bilir. Evli, 4 çocuk babasıdır.

ÂDEM KARAELMAS

1920 Yılında Eskişehir'de doğmuş, İlk, Orta ve Lise tahsilini bu İlde tamamladıktan sonra 1943 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur.

1949 Yılına kadar Tarım Bakanlığına bağlı Araştırma Müesseselerinde, Teknik Tarım Müdürlüklerinde ve Merkez Teşkilâtında Asistan, Uzman ve Şef olarak hizmet görmüş. 1949-1951 yıllarında (Agronomy) Bölümünde çalışma yaparak «Master Of Science» diplomasi almıştır. 1951 de Tarımsal Kalkınmanın Plânlanması konusunda tertiplenen 3 aylık seminere iştirak etmiştir. Tarım Bakanlığı Merkez Teşkilâtında Şube Müdürü, Ziraî Sulama ve Toprak Muhafaza İşleri Daire Başkanı ve Topraksu Genel Müdürü görevlerinde bulunmuştur. Amerika'da Federal ve Mahallî Hükümetlerin Ziraî Araştırma alanındaki Kuruluşlar ve programları ile uygulamaları üzerinde inceleme yapmış, 1963-1964 yıllarında Türkiye'deki Tarım Hizmetleri ve teşkilâtının yeniden düzenlenmesi projesinin müdürlüğünü deruhte ederek bu konuda yapılan araştırmaları yönetmiş. Çalışmaların sonucu rapor halinde o günün Hükümetine sunmuştur.

Bakanlık Tarımsal Araştırmalar Grubu Başkanı, 1966-1967 yıllarında ise Ziraat İşleri Genel Müdürü olarak vazife görmüştür.

Kısa bir müddet Tarım Bakanlığı Müşavirliğinde de görev aldıktan sonra 1968 yılında Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğüne atanmış, ve geçici olarakta Haşhaş İkame Bölgesi Proje Genel Müdürlüğünüde yürütmektedir. Evli ve bir çocuk babası olup İngilizce bilmektedir.

ŞÜKRAN KEYDER

Bursa'da doğmuş, Orta Okulu ve Lise'yi Bursa'da bitirmiş, 1943 yılında Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur. 1943 Temmuzunda Bursa Ziraat Mücadele Müdürlüğüne Mücadele Teknisyeni yardımcı olarak tayin edilmiş, sonra İstanbul Teknik Ziraat Müdürlüğü Mücadele Teknisyeni olmuş 1948 yılında Ziraî Mücadele Enstitüsü açılınca Enstitü'ye nakledilmiş, halen aynı müessesede uzman olarak çalışmaktadır. Şükran Keyder'in mutsuzluğu arkadaşları tarafından aranmayışı, Mutluluğuda bunun karşıtı olmuştur.

MEHMET KANTAR

1919 da Bursa'da doğmuş, 1939 da Bursa Erkek Lisesini bitirmiştir. 1943 Ankara Ziraat Fakültesi Mezunudur. 1946 da askerliğini bitirerek Bursa'nın Orhaneli, İznik, Gemlik İlçelerinde görev almıştır. Yalova Devlet Üretme Çiftliğinde ve Bornova Zeytincilik Enstitüsünde, Bilecik ve Bursa'da çalışmıştır. Teknisyenlik, Uzmanlık, Şeflik, Müdürlük, Öğretmenlik yapmıştır.

1953 de Amerika'ya, 1959 de İtalyaya ,1963 de SSCB ye gitmiş, 1973 de İran Zeytinciliğinin geliştirilmesine memur edilmiştir. 1963 de Ankara Ziraat Fakültesinde Tez ve Sınav vererek Zeytincilik Uzmanı ünvanını almıştır. İngilizce ve İtalyanca bilir.

Mesleğine ve Yurduna yenilik getirmeye özenir. Marmara Bölgesinin ilk aşılı Zeytin fidanını yetiştirmiş, Bornova Zeytincilik Enstitüsünün ilk gövdesiz fidan denemesini yapmış, ilk tercüme Broşürünü yazmış, Bilecik'te Türkiye'nin ilk Köy Konserve evlerinin yapılmasını organize etmiş, bu İlimize Zeytinciliği ilk yerleştirmiş, buranın Zeytinci İller listesine alınmasını sağlamış, 4 ü tercüme 6 sı telif 10 kadar mesleki kitap, broşür ve bülten yazmış ve yayınlamıştır. Bir ihtira beratı almıştır. Evli, biri kız diğeri erkek iki çocuğu vardır.

MUHİTTİN KARAVELİ

Doğum tarihi : 1919, Tahsili : Ziraat Yüksek Mühendisi, Mezuniyet Yılı: 1943. İhtisas: Fermantasyon Teknolojisi dalından İspirtolu İçkiler Uzmanı (Diploma No. ve Tarih: 17.7.1958, 4481). Bildiği Yabancı Dil; Fransızca (1948 yılı Haziran döneminde, Devlet Lisan İmtihanını kazanmıştır.)

Diğer müktesebatı :

6 ay müddetle Fransa'da Nebat Teknolojisi İstasyonunda, Fermantasyon mayaları, Bordo'da Saint Emillion Şarap Fabrikası ve Cognoc Şehrinde, Cognoc Araştırma İstasyonlarında staj ve eğitim görerek, ihtisas belgesi almıştır.

1963'den, 1967 yılına kadar Avrupa Konseyi Şarap ve İspirtolu İçkiler Komitesinde, Türkiye delegesi olarak görev almıştır. Ayrıca bu konuda üç yapıt ortaya koymuştur.

Görevleri : 1946 yılında Tekel İdaresine girerek, Müskirat Fabrikalar Şubesinde, İşletme Kısım Âmirliği ve Şefliği görevlerini ifa ettikten sonra, 1954'den 1956 yılına kadar Gaziantep İçki Fabrikası Müdür Vekilliği, Diyarbakır İçki Fabrikası Müdürü, Tekirdağ Şarap ve İçki Fabrikası Müdürlüklerinde bulunmuştur.

1963 Nisan ayında halen çalışmakta olduğu Genel Müdürlük İşletme Grubu Müdürlüğüne atanmıştır. Çalışmalarından dolayı 1962 yılında, ogünün Bakanı tarafından onurlandırılmıştır.

S. SELMA ÖĞMEN

1920 de İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Çamlıca ve Erenköy lisesinde tamamladı. 1943 yılında Ankara Ziraat Fakültesinden mezun oldu. Sırasiyle İstanbul Erenköy Amerikan Asma Fidanlığı İst. Ziraî Mücadele Enstitüsü, Kocaeli Çayırova, Teknik Ziraat Okulu İzmir Bornova Ev Ekonomisti Yetiştirme merkezi, Ankara Zir. İş. Gn. Müd. Tedrisat Şb. de çalıştı. Halen Ankara Ev Ekonomisi Meslek lisesinde bulunmaktadır.

Ev Ekonomisi, Ziraî Yayım, Araştırmalarda Merkezi Proje sistemini öğrenmak üzere Birleşik Amerika'ya, Tarım okullarındaki öğretimle ilgili İsviçre - Zürih'deki toplantıya, Milletlerarası Aile Plânlaması ön çalışmaları için Taiwan'a gitmiştir. Öğmen evli ve bir kız çocuğu annesidir.

HASAN ONAT

28.7.1919 da Mihalıccık'ta dünyaya geldi. İlk tahsilini Mihalıccık'ta, Orta ve Lise tahsilini Eskişehir'de yaparak 1939 senesinde Liseden mezun oldu. 1943 yılında Ziraat Yüksek Mühendisi olmuştur.

İlk görevi Eskişehir Dryfarming İstasyonudur. Askerlik görevinden sonra Toprak İskân Genel Müdürlüğünde görev almış ve Denizli Toprak Komisyonunda tarım teknisyeni olarak göreve başlamıştır. 1946 - 1953 seneleri arasında Denizli, Söke ve Köyceğizde Toprak Komisyonu Üyesi ve Başkanı olarak vazife görmüş ve 1953 Nisanında Topraksu Genel Müdürlüğünün Eskişehir Sulu Ziraat Araştırma İstasyonunda Ziraat Mühendisi olarak vazifeye başlamıştır. Burada Tatbikat Grubu Teknisyeni, Araştırma İstasyonu Müdür Muavini, Ekip Başmühendisi ve Topraksu Bölge Müdürü olarak vazife yapmıştır. Amerika'ya gitmiştir. 1967 yılında Topraksu Genel Müdürlüğü Fen Heyeti Üyeliğine atanmıştır. Daha sonra Köy İşleri Bakanlığı Teftiş Heyetine Müfettiş olarak atanmıştır. Şimdi Topraksu Murakabe Kurulu Başkanlığında çalışmaktadır. 1947 senesinde evlenen Hasan Onat 2 erkek, bir kız babasıdır.

EKREM ÖZKUL

1920 yılında «İnönü» kasabasında doğmuştur. Ankara Ziraat Fakültesinden 1943 yılında mezun olmuştur. Ayrıca, Türkiye ve Ortadoğu Âmme İdaresi Enstitüsünde, bir yıllık (1957-1958) yüksek öğrenim üstü eğitim de görmek suretiyle «Kamu Yönetimi Uzmanlığı» nıda iktisap etmiştir.

Mart 1946 ayında, Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünde görev almış, bu kuruluşta, Toprak Komisyonu Başkanlığı, Toprak ve İskân Müdürlüğü ve müfettişlik görevlerinde bulunmuştur.

1956 yılından itibaren Ticaret Bakanlığı Millî Korunma Dairesinde, Tarım Bakanlığı Köycülük Şubesi Müdürlüğünde ve Bakanlık Teftiş Kurulunda görev görmüştür. Tarım Bakanlığı Müfettişliğini takiben, Şubat 1972 de, Bakanlık Organizasyon ve Metod Dairesinde O ve M uzmanı olarak görev almış ve Başkan Yardımcılığı yapmıştır. Sekiz yıldan beri de bu Dairenin Başkanı bulunmaktadır.

Ekrem Özkul'un Meslekî ve İdarî konulardaki etüd ve yayınlarının başlıcalarını: Toprak Kanununun Çukurova Ziraatinin Gelişmesi üzerine yapacağı Tesirler (Tez - 1946), Ziraî İstihsalimizin Arttırılmasında Çiftçiyi Topraklandırma ve İskân Dâvalarının önemli Rolleri (1952), Çiftçinin Teşkilâtlanması ve Çiftçi Mallarının Korunması (1965), Türkiyede İdarî Reform (1969), Türkiyede ve Tarım Bakanlığında Organizasyon ve Metod Tekniklerinin Geliştirilmesi Zorunluluğu (1969) ile Tarım Hizmetlerinin Köye, Sür'atli, kaliteli ve müessir bir şekilde Götürülmesinin Temel İlkeleri (1970) teşkil etmektedir. Ayrıca, çeşitli dergi ve gazetelerde yüzü aşkın makalesi de yayınlanmış bulunmaktadır. Evli olup iki oğlu vardır.

ALİ HAYDAR PAMUK

1917 yılında Ordu'da doğmuştur. İlk ve orta okulu Ordu'da, Liseyi İstanbul - Haydarpaşa Lisesinde tamamlamış, Ankara - Ziraat Fakültesinden 1943 yılında mezun olmuştur.

Askerlikten önce ilk tayini Ordu Ziraat Müdürlüğünde, Askeri görevinin bitiminde Ziraî Kombinalar Dairesi (Devlet Üretme Genel Müdürlüğü) Merkez teşkilâtında, Amasya - Gökhöyük Devlet Üretme Çiftliğinde Müdür Muavini olarak çalıştıktan sonra; Ziraat İşleri Genel Müdürlüğünün Çorum Deneme tarlası asistanlığında, Bakanlık Merkez Teşkilâtında İdare Şube Müdür Muavini olarak, İstanbul - Yeşilköy Ziraî Araştırma Enstitüsünde çalışmıştır. Bu devre İsrailde (Soil Fertility and Fertilizer USE) kursuna Mayıs - Haziran 1964 de iştirak etmiştir. Edirne Deneme İstasyonunda Müdür olarak tekrar Yeşilköy Bölge Ziraî Araştırma Enstitüsünde 11.12.1968 tarihinden itibaren çalışmaktadır. Evli, iki çocuk babasıdır.

M. MUZAFFER ÖZSARAÇ

1916 yılında İstanbul'un Üsküdar İlçesinde doğmuştur. İlkokulun 5 sınıfını Yurdun çeşitli illerinde okuyan Muzaffer Özsaraç ilk öğrenimini İstanbul Fatih 18. ilkokulunda tamamlamıştır. Orta tahsilini İstanbul - Fatih Gelenbevi Orta okulunda, Lise tahsilini ise İstanbul Erkek Lisesinde tamamlamış, 1943 yılında Ziraat Yüksek Mühendisi olmuştur.

Askerlik görevini bitirdikten sonra Seyhan Ziraat Mücadele İstasyonuna asistan olarak açıktan tayin edilmiştir.

3.12.1949 dan 11.2.1950 yılları arasında İçel Fümigatuvar Müdürlüğü görevini yapan Muzaffer Özsaraç 6.10.1950 tarihinde Lâboratuvar Şefliği görevi ile Entomoloji Mütehassısı olarak Seyhan Ziraat Mücadele İstasyonuna tekrar dönmüştür.

Adı geçen müessesede Bakanlıkca saptanmış ve 3 kez onurlandırılmıştır. 1953 yılında Ziraat Mücadele ve Karantina mevzuunda İngiltere'ye gönderilmiş ve 1955 yılında tekrar Seyhan Ziraat Mücadele Enstitüsüne dönerek Turunçgil ve Pamuk Zararlıları Lâboratuvar Şefi olarak çalışırken 19.9.1955 yılında kendisine aynı müessesenin müdürlük görevi verilmiştir.

Daha sonra, Adana Bölge Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsünden ayrılan Muzaffer Özsaraç halen İstanbul - Erenköy Bölge Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüsünde Endüstri ve Süs Bitkileri Zararlıları Lâboratuvarında Lâboratuvar Şefi (Mütehassıs) olarak çalışmaktadır.

Dr. M. NİHAT SİPAHİ

1920 yılında Kilis'te doğdu. Ana, ilk ve ortaokulu Kilis'te, Lise tahsilini 1938-39 yılında Gaziantep'te tamamlayarak aynı yıl Ankara Ziraat Fakültesine kaydolup 1943 yılında mezun oldu.

İlk görevi Ceylanpınar Çiftliğindedir. Askerlik görevinden sonra 6 ay Urfa'da Toprak Tevzi Komisyonunda Teknisyen olarak çalıştı.

1947 yılında Konuklar D. Ü. Çiftliği Müdürü olan Nihat Sipahi 1951-53 yılları Amerika'da bulunmuştur. 1967 yılında Turunçgiller İşletmesinde ve Çiçekdağı Çiftliğinde müdürlük yapmıştır.

Turunçgiller konusunda Doktora uzmanı olmuştur. 1973 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır. Evli olup bir kızı, iki oğlu vardır.

ADİL ŞENER

1920 yılında Elbistan'da doğdu ilk ve orta tahsilini burada okuyarak Lise tahsilini G.antep'de tamamladı. 1943 yılında Ziraat Fakültesini bitirdi. 1946 Mayıs ayında Ankara Merkez Ziraat Mücadele Enstitüsüne asistan olarak tayin edilmiş ve bu görevde Haziran 1949 yılına kadar çalışmıştır. Haziran 1949 da Maraş Ziraat Mücadele Başteknisyenliğine naklen tayin edilen Adil Şener, 1951 temmuz ayında Elazığ'da kurulması düşünülen Ziraî Mücadele İstasyonuna Müdür vekili olarak atanmıştır. Ayni yıl eylül ayında kendi isteği üzerine Malatya'ya Teknik Ziraat Müdürü olarak tayin edilmiş ve bu görevde 1957 yılı sonuna kadar çalışmıştır. 6968 sayılı Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina kanunu çıktıktan sonra nisan 1958 yılında Ankara Bölge Ziraat Mücadele Reisi olarak atanan Adil Şener hem bu teşkilâtı kurmuş hemde ayni görevi 1972 yılı kasım ayına dek yürütmüştür. Daha sonra Tarım Bakanlığınca Tetkik ve İstişare Kuruluna Müşavir olarak atanmış ve 1973 de bu görevden ayrılmıştır. Halen Ankara'da Ziraî Mücadele İlâç ve Aletleri satışı için Sakarya caddesinde bir Tarım Bonmarşesi açmış bulunmaktadır.

KÂMİL TANRIÖVER

1918 yılında Çatalca'da doğmuştur. İlk ve Orta öğrenimini Eskişehir'de tamamladıktan sonra Ankara Ziraat Fakültesine girmiş ve 1943 senesinde buradan mezun olmuştur.

İlk memuriyetine Ankara Tohum Islâh İstasyonunda başlamıştır.

Daha sonra Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Merkez teşkilâtına tayin edilerek Ekonomi, Tedrisat, İller Teşkilâtı ve İdare Şubesi gibi çeşitli şubelerde görev görmüştür.

1951 yılında Ziraat Sanatları konusunda Fransa'ya gönderilmiştir. Dönüşünde Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Ziraat Sanatları Şubesi Müdürlüğüne tayin edilmiş ve bu arada İdare Şubesi Müdürlüğününde tedvir vazifesi verilerek her iki şubeyi de uzun süre idare etmiştir.

Bundan sonra sırasiyle Türk Milli FAO Komitesi Müşaviri ve Genel Sekreter Yardımcılığı, Tarımsal Araştırmalar Gurubu Başkanlığı, Teknik Müşaviri olarak vazife vermiştir.

Hâlen, Bakanlık Organizasyon ve Metot Dairesi Teknik Müşaviri ve Başkan Yardımcısı olarak vazife görmektedir.

Evli ve üç çocuk babasıdır.

HASAN YETENER

1919 yılında Eskişehir'de doğmuş, 1943 yılında Ankara Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur.

Önce Eskişehir Teknik Ziraat Müdürlüğü emrinde daha sonra Bornova Ziraat Okulunda öğretmen olarak çalışmış, 1948 yılında Okul Müdür Muavini olmuştur. 1950 yılında Eskişehir Teknik Ziraat Müdürlüğüne Bağ - Bahçe mütehassısı, 1951 yılında aynı teşkilât teknik müfettişi olmuştur. Konuklar Teknik Ziraat Okulu, Makinist Okulu ve Devlet Üretme Çiftliğinde müdür olarak görev yapmış, 1957 yılında Ankara Tavukçuluk ve Arıcılık Enstitüsü Müdürü, daha sonra, Çumra Sulu Ziraat Deneme İstasyonu Müdürü olarak görevde bulunmuştur. 1962 yılında TOPRAKSU Şube Müdürü, 1963 yılında aynı Genel Müdürlük Fen Heyeti üyesi ve 1965'de Fen Heyeti Başkanı olmuş, 1966 da Köy İşleri Bakanlığı Plânlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanı, 1968'de Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Muavini ve ilâveten üç ay müddetle TOPRAKSU Genel Müdür Vekilliği görevini ifa etmiş, 1969 yılında Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürü olmuş, 1971 yılında isteği ile emekliye ayrılmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

M. KÂZIM TAŞÇIOĞLU

Aslen Rize vilâyeti Çayeli kazası Kaptanpaşa nahiyesi Çukurluhoca köyündendir. 1330 yılında İstanbul'da doğmuş, Liseyi Eskişehir'de bitirmiş, Ankara Ziraat Fakültesini 1943 yılında bitirmiştir. Adana Ziraî Mücadele İstasyonunda Asistan olarak görev yapmıştır. 1947 de Balıkesir Mücadele Teknisyenliğine, 1948 de Bursa Ziraat Mücadele Teknisyenliğine tayin edilmiş, 1953 tarihinde Bursa Ziraat Okulunda Bitki Hastalıkları hocası olarak göreve başlamıştır. 1958 de Bursa Ziraat Müdürlüğünde Mücadele Mütehassısı, 1959 da Bursa Ziraat Mücadele Müdür Muavini olarak çalışmıştır. 1961 de Diyarbakır Bölge Ziraat Mücadele Reis Muavini, 1962 de İstanbul Ziraî Karantina Müdür Muavini, 1962 de İstanbul Bölge Ziraat Mücadele Reisliğine Teknik Kontrolör olmuştur.

15.5.1964 de Trabzon Bölge Ziraî Mücadele ve Karantina Reisi, 1969 da Ankara Bölge Ziraî Mücadele ve Karantina Reisliğine teknik eleman olarak tayin edilmiş, 1970 tarihinde Ziraî Mücadele ve Ziraî Karantina Genel Müdürlüğü Neşriyat Şube Müdür Muavini olmuştur. 3 Nisan 1973 tarihinde kendi isteğiyle 30 hizmet yılını doldurarak emekli olmuştur.

ZÜHTÜ YÖNEY

1920 yılında Çorum'da doğmuştur. İlk öğrenimini Çorum'da, orta öğrenimini Bursa Lisesinde yüksek öğrenimini de 1943 yılında Ankara Ziraat Fakültesinde tamamlamıştır. Bir süre Tarım Bakanlığı Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü Ekonomi Şubesinde görev alan Zühtü Yöney, 1950 yılında A.Ü. Ziraat Fakültesi Süt ve Mamulleri Kürsüsüne asistan olmuş, 1953'de doktorasını yapmış, 1956'da doçentliğe ve 1962'de de profesörlüğe yükselmiştir. 1955 ve 1958 yıllarında iki kez Amerika Birleşik Devletlerine gönderilmiştir. Ayrıca ihtisas dalıyla ilgili tetkik ve incelemelerde bulunmak üzere Fransa, İtalya, İsviçre, İngiltere, Almanya, Hollanda ve İsrail'e gitmiştir. Bu arada 1966 da Münih'te Beynelmilel Sütçülük Kongresine, Viyana'da Gıda İrradiasyonu Simpozyumuna, 1969'de Moskova'da Beynelmilel Sütçülük Federasyonu toplantısına katılmış; 1973'de Paris'te ISO (Milletlerraası Standardizasyon Örgütü) Besin Ürünleri Teknik Komite Toplantısına ve yine aynı yıl Roma'da FAO/WHO'nun süt ve mamulleriyle ilgili hükümet eksperleri komite toplantısında memleketimizi temsil etmiştir. Halen A.Ü. Ziraat Fakültesi Süt ve Mamulleri Kürsüsünde öğretim, araştırma, ve yayım görevine devam etmekte ve ayrıca Süt ve Süt Mamulleri Kodeks Alt Komitesi Birinci Yürütücülüğünü yapmaktadır.

İngilizce ve Fransızca bilen Prof. Dr. Zühtü Yöney'in, 50 ye yakın yayınlanmış eseri vardır.

Evli ve iki çocuk babası olan Zühtü Yöney birçok kuruluşlarla, özellikle TSE, TBTAK, DPT ve MPM örgütleriyle işbirliğinde bulunmuş, sayısı oldukça kabarık standart taslakları ve raporlar hazırlamış ve bazı standardların da tercümelerini yapmıştır.

Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği ve

Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı

Ankara, Ocak 1974

91

Cumhuriyetimizin 50. Yılına Bakarken

Ali Zahit GÜVENGİRİŞ
Ziraat Yüksek Mühendisi

CUMHURİYETİMİZİN 50. YILINDA TARIMIMIZA BİR BAKIŞ

Altıyüz yıllık Osmanlı İmparatorluğü çöküp yerine 1923 yılında Cumhuriyet kurulduğu zaman vatanımızda Türk köylüşü, tarımda ürünleri hem kalitesiz, hemde dekardan elde edilen mahsul ve çeşit itibarile de bugüne oranla da daha azdı.

Şimdi bugünkü tarımımızı eski senelerle karşılaştırmak suretile hangi tarım sahalarında gelişme olduğunu görelim.

Yurdumuz 780.576 Km^2 bir yüzölçüme sahiptir. 9.500 Km^2 sahası göllerimiz, 23.700 Km^2 Avrupa kıtasında 756,900 Km^2 Asya'dadır. Bu arazi üzerinde % 19,9 ekilen saha % 10,6 nadas, % 33,5 çayır - meralarımız, % 16,1 ormanlarımız, % 3,1 bağ - bahçe ve sebze arazisi mevcuttur.

1927 de 6,6 milyon hektar tarla arazisi 1970 de 24,3 milyon hektara yükselmiştir. Bu miktar 1950 senesinden sonra tarla arazimiz, meralarımızın aleyhine genişlemiştir.

1938 yılında çayır - meralarımız 41.068.000 hektar iken, genel tarım arazimiz % 52 iken, 1950 yılından sonra % 36 gerilemiş 28.286.000 hektara düşmüştür.

Cumhuriyetimizin 50 ci yılına gelmemize rağmen, hayvancılığımız, mera hayvancılığından ileri gidememiştir.

Tarla Ziraatında

1923 senesinden sonra buğday, arpa, yulaf, mısırda, türlerinde çok ekim alanında, bir gelişme olduğunu görürüz.

1923 te 6 milyon hektar ekim sahası 1973 te 24 milyon hektara gelmiştir.

Son senelerde tarımda gübrelemekle birim sahada mahsüllerde % 15 - % 16 arasında bir artış görülür.

Endüstri bitkileri pamukta 1923 yılında dekardan 25 - 30 Kg. pamuk lif ve rimi, 1970 te 60 Kg. yükselmiştir. Bu artış pamuk yetiştiren sahalarda, sulama, gübreleme, zararlılarla mücadele, yapıldığını, tohumunda da yüksek verimli türleri tarımımıza Türk, köylüsünün eline geçmiştir.

Tütün Tarımı

Bir ihraç malı olan tütünde ekim sahası 1930 da 64.000 hektar iken, 1973, yılında 300.000 hektara ulaşmıştır.

Tütünde son senelerde yıllık istihsal 160 bin tonu bulmuş fakat 1 dekardan elde edilen mahsül, eskisi gibi aynı kaldı. Fakat dıştan gelen mavi küf hastalığı tütünlerimize tesir etmiştir.

ŞEKER PANCARI

Cumhuriyetimizin ilk devrelerinde Y.K.K. kurulan 6 şeker fabrikasında ham madde verecek 64.000 hektar ekim sahası, 150.000 hektara varmış olup 1.300.000 tondan, 4.000.000 tona mahsul yükselmiştir.

Yağlı Tohumlar

Cumhuriyetin ilk devrelerinde ayçiçeği bahçelerimizde bir süs bitkisi olarak biliniyordu. Bulgaristan göçmenleri ile yurdumuza gelen ayçiceği evvelâ az miktarda ekildi.

Sonraları yağ fabrikalarının gelişmesi ile ekim sahaları da gittikçe arttı. Ayçiçeği ekiminin ilk senelerinde verim 1 70 - 90 Kg. idi. Zamanla toprağa üretici gübre vermekle 1 dekardan verim artmıştır.

1945 - 1950 yıllarında 80 bin hektar olan ayçiçeği ekim sahası 1970 te 264.000 hektara ulaşmıştır.

1950 - 1960 yılına kadar yurdumuzda ayçiceği tarımı orabanş denen paraziti-le yerli ayçiçeği verimi çok düşmüştür. Bu suretle köylümüzde, bu yağ bitkisinin yerine başka bitkileri ele almaya başlamıştır.

1962 yılından sonra Tarım Bakanlığımız orabanşa mukavim ayçiçeği çeşitlerini ithali ile ayçiçeği tarımında yeniden veriminde bir artış, ekim sahalarında da bir genişleme görülür. 360.000 hektar ile üretim sahasında 375.000 tona varmıştır.

Yurdumuzda hidrojene yağ sanayii gelişmekle, bu sanayii de kullanılan ayçiçeği yağı az geldiğinden son senelerde dış ülkelerden margarin sanayiinde kullanılan soya yağını da ithal etmekteyiz.

Soya Üretimi

Bu bitki yağ ve protein yönünden zengindir, Karadeniz de birkaç vilâyetinde soya tarımı yapılır.

Ekiliş sahası 6 bin hektar, üretim 5500 ton, dekardan verim. 75 - 90 Kg. olduğundan üreticinin eline fazla bir para geçmemektedir.

İşçi ücretlerinin artması, dekardan alınan verimin az oluşu, ve diğer faktörlerle yurdumuzda, bu bitkinin ekim sahası artmamış ve istenilen miktara erişememiştir.

Baklagiller

Fasulye, nohut, mercimekte verimde ve ekiliş sahalarında artış görülür. 130 yılında fasulye 86.000 hektardan 1970 de 106.000 hektara ulaşmıştır.

Nohut 63.000 hektardan 1970 de 90.000 hektara, yükselmiştir.

Üretim

1930 da fasulye 63.000 tondan 1970 de 137.000 ton, 1930 da mercimek 23.000 tondan 1970 de 99.000 ton 1930 da nohut 46.000 tondan 1970 de 101.000 tona yükselmiştir. Bir tarla bitkisi olan soğan 1936 da ekim sahası 39.000 hektar üretim 103.000 ton soğan 60.000 hektar verim, 550.000 tona yükselmiştir.

Ekim sahasında 21.000 hektar verimde 5 misli bir artış görülür.

1 Nüfusa 1 günde 30 Gr. dan yılda 10 Kg. soğan, 36 milyon Türk Milleti yılda 360 ton soğan tüketir.

Yılda 190.000 ton - 200.000 ton soğan fazla istihsal edilmektedir.

Yurdumuz dünya soğan üretiminin % 4 nü üretmektedir.

Bütün illerimiz soğan üretmektedir. Marmara Bölgemiz soğan üretiminin % 26 sını üretir.

Cumhuriyetin kuruluş devrinden bugüne dek soğanlarımız üzerinde pek az bir çalışma yapılmıştır.

Kuru soğan ihracatıda pek az yapılmaktadır. Mahsul fazla olan yıllarda, soğanlar, işlenir değerlendirilmediğinden, tüketimden fazla olan soğan, denize, derelere dökülmektedir.

Yılda takriben 150 milyon - 200 milyon kilo soğan ziyan olmaktadır. 1 kg. 1 liradan bir milli servet ile Türk köylüsünün emeği mahvolmaktadır.

Tarla Ziraatı : Sonuç

1 — Türk köylüsü tahılı serpme ekmektedir.

1 dekardan serpme 25 Kg., mibzerle dekara 14 Kg. ekilir. 1 dekardan 11 Kg. tasarruf sağlanmış olur.

Ekiliş Sahası

Buğday	:	80.000.000 Dekar
Arpa	:	38.000.000 Dekar
Çavdar	:	9.000.000 »
Yulaf	:	5.100.000 »
Toplam	:	132.000.000 Dekar tahıl

yılda ekilmektedir. 1 Dekardan 10 Kg. tohum zayiatı serpme usulü yapılmakta olup 132.100.000 dekardan 1.321.000 Kg. tohum zayiatı yapılır, 1 Kg. tohum 1 TL. den 1.321.000.000 TL. bir milli servet kaybolmaktadır.

Gübrelemede :

Yurdumuzdan tahıl için önemli olan fosforlu gübrelerin ham maddesi olan

Bu bakımdan Türk köylüsüne iyi bir gelir temin etmek imkân dahilindedir. Fransa yılda 100 milyon tavşan beslemekte, bundan milli kazançları yılda 6 - 7 milyar lira olmaktadır.

Vizon Yetiştirme :

Vizon sansargillerden bir kürk hayvanıdır.

Asya'da, Rusya; Avrupa'da Fransa, Hollanda, Belçika, Danimarka, İsveç ve diğer ülkeler, vizon yetiştirmektedirler.

Amerika Birleşik Devletleride vizon yetiştirmektedir.

Yurdumuzda, İzmir'de bir müteşebbis vizon yetirtirmektedir. Memleketimiz iklimi vizon yetiştirmeye çok müsaittir.

Vizon et yiyen bir hayvandır. Geniş çapta tavukçuluk yapılan yerlerde vizon kolaylıkla yetişir. Domuz, tavşan yetiştirilen yerlerde de, bu hayvanların artık maddeleri vizona yedirilir balık sakatatı da veya yenmeyen balıklar da vizon'a yedirilmektedir.

Vizon 6 ayda kesim devresine gelir. En kıymetli kürkü bu devrede alınır.

Bu gün bir adet vizon kürkü 500-1500 TL. arasında dır.

Avrupa'da Fransa yılda 500.000 nin üzerinde vizon yetiştirilmektedir. Diğer ülkeler de geniş çapta vizon yetiştirmekte ve ihracatlar ile ülkelerine döviz sağlamaktadırlar.

Yurdumuzda Karadeniz Bölgesinde, Doğu Anadolu, İç Anadoluda, ormanlık bölgelerde, Trakyada vizon yetiştirmek imkân dahilindedir.

Son senelerde tavukçuluk yurt sathında yayılmış durumdadır. Tavşan, özel tavuk mezbahalarında kesildikten sonra, baş ve iç organları, vizonun yiyeceği olarak değerlendirilir.

Tavşanda Türk köylüsü tarafından yetiştirildiği takdirde, özel mezbahalarda kesildiğinde, baş ve iç organları vizona yedirilebilir.

Türk köylüsünün kazancını artırmak maksadı ile Tarım Bakanlığımızın vizon yetiştirmesine el atmasını yurt kalkınması yönünden isteriz.

50. Yıl Türküsü

Akın BİRDAL
Ziraat Yüksek Mühendisi

Bu gün, sana geldim Mustafa Kemal
Selâm sana, saygı sana 50. Yılda
Azalan çoşkuyla, sevinçle, umutla
Sana geldim yakınmaya, bir bir anlatmaya

Kültür üreticilerinin sövülüp, dövüldüğü
Senden, senin devrimlerinden dönüldüğü
Usun, onurun kafatasına kilitlendiği
Çorak topraklarımın açlığından;
Sana selâm getirdim.

Seninle özdeş - iktidar olmuş halkından
Ölmüş dünle, diri bugünün kavgasından
Devrimlerin bekçisi, devrimci yarınlardan,
Ve bir çoşku kalmış, 19 Mayıs 1919 dan
Sana selâm getirdim.

Yıkımlarda yenilen umutsuzluklardan
Toprakta doğup, toprakta kalmışlardan
Senin gençliğine, seni anlatmayanlardan
Ve biri düşmüş, bini yeşermiş umutlardan
Sana selâm getirdim.

Öğrenek dolu, sarıklı başkentinden
Baltalanmış çiftliğin, unutulmuş gazetenden
Korunmamış paylı iyelikli emanetlerinden
Ve türkülerinin unutulduğu kentlerinden
Sana selâm getirdim.

Kara tohumla sakat bırakılan
Koyunun karnındaki kuzuyu bir pula satan
Savaşırken tümümüzün şimdi salt ağaların toprağın-
dan
Ve bir türlü kendine varamayan yurdumdan,
Sana selâm getirdim.

Doğan, gönençle yaşayan, sonra ölen
Doğan, onurla ölümsüzlüğü arayan
Ve 50. Yılı ayakta sessiz kutlayan,
Ulusal kurtuluşun meşalesi
Sana selâm getirdim

Senden sonra çoğalan sözde liderlerden
Hor görülen, itilen - sövülen efendilerden
Tarlada emilmiş, barda sıkılmış terlerden
Ulusal bütünlüğün simgesi,
Sana selâm getirdim

Anaların en yücesi en sevecenlisinden
Yapraklarında takılı kalmış güneşlerinden
Aç, yoksul, Ayşe'sinden, Ahmet'inden
Ve gözlerini açmadan sönüp gidenlerden
Sana selâm getirdim.

Şimdi ulusal utku saflarını 1946 ruhu aldı
Ülkende ne barış ne kardeşlik kaldı
Anlatacak daha çok, çok şeyler kaldı
Seni bize anlatan yiğitlerden
Sana selâm getirdim

Elinde bilimleşen, şimdi ezilmiş tebeşirlerden
Bir umutla seni bekleyen yiğit seslerden
Seninle yaşamış, seninle bitmiş
10. yıl gerçeklerinden, 50. Yıl öykülerinden
Sana selâm getirdim.

Geri döndük, çağdaş uygarlık yarışından
Sen gittiğinden beri öksüz
Çocuğundan - kadınından - delikanlısından
50. Yılda yurdumdan
Sana saygı, sana selâm getirdim büyük insan

Varsın, bugünde sensiz ölsün Mustafa Kemal
Elbette bir yarın doğacak onurla
Sen - onur - devrim kardeşce kolkola
100. yıla, söz olsun, çıkacağız açık alınla
50. Yıl kutlu olsun sessiz Türk Halkına

Yönetim Kurulu Üyemiz Sevim Atillâ'nın Erzurum'da Odaca Düzenlenen Hayvancılık Kongresinde Yaptığı Konuşma

Bundan 55 yıl önce, Türk ulusunun var olma, özgür olma, egemen olma savaşının ana çizgilerini geliştirdiği Erzurum'da, yaşayan Türkiye'nin güçlenme savaşının bir cephesi için etkili taktikler ortaya koymak üzere toplanılmış olması gerçekten anlamlı ve duygulandırıcıydı.

Ülkemizin en sert kışlarının yaşandığı bu kentimizde kışın en öfkeli günlerinde bizi bir araya getiren heyecan, Türkiye hayvancılığının yarınımıza getireceği büyük katkıya olan inancımız, bu alanın geleceğine olan büyük ümitlerimizden doğmaktadır.

Bize bir araya toplanma, bu ortamda yaşama olanağını sağlayan Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri odasına, Başkan Sayın BAŞDOĞAN'ın kişiliğinde Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği adına şükranlarımı sunarım.

Sayın dinliyenlerim, geçen dört günlük süre içinde Sayın konuşmacıların değerli tebliğlerinde yer alan çok sayıda istatistik ve önerilerle zamanlarınızı almak istemiyorum. Ancak genel çizgileri ile hayvancılığımızın başlıca genel sorunlarına değinerek bunlar için ön gördüğümüz çözüm önerilerimizi sıralamakla yetinmek istiyorum.

Hayvancılık, tarımın vazgeçilmez bir bütünleyicisi olarak yaşamımızın içindedir. Topraktan üretilen ürünlerin tümünü insan olarak tüketme yeteneğinde değiliz. Artık diye adlandırdığımız insan tüketiminin dışında kalan tüm tarımsal ürünler ancak hayvan denilen fabrikanın dişlilerinde işlendikten sonra insanın olabilmektedir. Bu nedenledir ki tarımdan soyutlanmış bir hayvancılık iki yönlü olarak olanak dışıdır. Toprak tarımı olmadan hayvancılık, hayvancılık olmadan toprak tarımı ekonomik faaliyeti taşıyamaz. Hayvancılıkla tamamlanmayan bir tarım işletmesi, toprak tarımına dayanmayan bir hayvancılık işletmesi düşünülemez.

Hayvancılığımız ülkemizdeki sosyal yönden yüksek potansiyele karşı hiçte yüz güldürecek gönül rahatlatacak bir düzeyde değildir.

Millî gelir istatistiklerine kısaca göz atarsak göreceğimiz en kaba çizgi, bu konuya gönül vermemişlerin bile yüreğini sızlatacak kadar açık anlamlı ve etkileyicidir.

«Türkiye bir tarım ülkesidir, Kalkınmamızda tarımımızın büyük rolü» gibi sloganları bir an unutalım ve inceliyelim :

1961 yılı dondurulmuş fiatları ile tarım sektörü gelirinin safi millî gelire oranı 1963'den 1969'a kadar % 40.7'den % 31.2'ye düşmüştür. Düşme % 9.5... Hayvancılık gelirinin tarım gelir içindeki eğilimi ise, aynı yıllar arasında % 34.5'den % 34.6'ya doğru. Olumlu bir artış; ama ne yazık ki sadece binde bir kadar. Tarımsal gelir oranında gerileme olmasaydı bu matematik artış bile görünmeyecekti.

Hayvancılığımız neden gelişememektedir?

Ülkemizde hayvanlar açlığa ve doğanın doğrudan kötü etkilerine karşı koymanın dünya rekorlarını ellerinde tutmaktadırlar. Bu uğraş onları kavruk ve verimsiz kılmıştır. Çiftçi verimli hayvan yetiştirme gereksinmesi duymamaktadır. Daha az sayıda daha yüksek verimli hayvan yetiştirerek daha fazla gelir elde edebilmenin bilincine erememiştir. Doğal ola-

rak elde ettiği tahıl üretimi artıkları ile kendi malı çayırlardan elde ettiği otu kullanmaktadır. Hayvancılık yapan çiftçinin, tahıl ürettiği tarlada da hayvan yemi üretme alışkanlığı kazanması bunun bilincine ulaşması gerekmektedir.

Barınaklar ilkel, hayvan sağlığını korumayı güçleştirici biçimdedir. Bu da verimi düşürmektedir.

Yıllar boyu açlık ve kötü koşullarla savaşa savaşa yerli ırklar ilkel formlara dönüşmüşlerdir. Verim artırıcı tedbirler getirilmelidir. Doğal ortama alışkan yerli ırklarla yurt dışından getirilen kültür ırklarının karıştırılması öteden beri kullanılan en verimli ıslah çalışması olarak benimsenmiştir. Dışardan devamlı pahalı hayvanlar satın almanın yükü bu çalışmanın yayılma, genelleşme hızını kesmektedir. Bunun yerine yurt içi ve yurt dışındaki özel ve kamu kuruluşlarında elde edilmiş, yüksek verim gücü kanıtlı boğaların spermlerinin satın alınması daha hızlı gelişme olanağı yaratacaktır.

Sunî tohumlamanın özel teknisyen gereksinmesi ortadadır. Eldeki veteriner hekim ve hayvan sağlık teknisyenleri salgın hastalıkların arkasından koşmaktan mesleklerinin gerektirdiği devamlı sağlık bakımı görevini yeterince yerine getirememektedirler. Bu kadronun ülke hayvancılığına gerekli, aralıksız sağlık koruma ve bakım hizmetlerini yürütebilecek sayıya ulaştırılması bir zorunluktur.

Ayrıca hayvan sağlığında da sosyalizasyon çalışmalarına başlanmalıdır.

Bitkisel üretimle hayvancılığın birbirinden soyutlanamayacağına başlangıçta değinmiştik. Aynı olanaksızlık alanda birbirini tamamlamak zorunda olan ziraatcı ile sağlıkçı içinde geçerlidir. Bunlar, ülke hayvancılığının sorunlarını çözümleme gücünü mutlak bir elbirliğinde bulabilirler.

Çiftçi bakım besleme yetiştirme sağlık yönünden, eğitilmeli böylece kendi işletmesinde Ziraatcının ve Veterinerin bir devamı durumuna getirilmelidir. Ama eğitim isteği kendisinden gelirse bu çok daha kolay olacaktır. Üstün verimli hayvanlar gerçek kazançlar sağlama olanağı bulan çiftçi daha iyiyi elde etmek, elindekinin değerini düşürmemek için yeni şeyler öğrenmeye gönül kapılarını açacaktır.

Bundan böyle çiftçi hayvanı için ilkel bir sigorta olan «Saldım çayıra mevlâm kayıra» sözünü bile kullanamayacaktır. Çayırlar söküle söküle tükenme sınırına dayanmıştır. Tabanda ve sürülebilir eğimde, otlak kalmamıştır. Eldeki otlaklar kalitesiz otlar ve dikenlerle örtülüdür. Ağır otlatma bugünki hızı ile sürüp giderse, erazyon karşısında, dikenlerin varlığına bile özlem duymağa başlayacağız. Kamu otlaklara sahip çıkmalıdır artık. En azından sıralı otlatma ile bölüm bölüm dinlendirme olanağı getirilmelidir. Meralarımız «Dilimizdeki otlak» sözcüğünün sömürü anlamından kurtarılmalı her çiftçi ailesinin eşit hayvan birimi ile yararlanacağı ulusal kaynak anlamına kavuşturulmalıdır. Bunun yararları çoktur. Görevli teknisyenin hazırlayacağı amenajman proğramına göre otlaklar sıralı dinlendirilebilecek, sulanacak, gübrelenecek, özetle, gerçek otlak kimliği kazanacaktır. Otlaktan, tanınan haktan fazla yararlanmak isteyen, bunun karşılığını ödeyecek böylece yeni otlakların amenajmanı için bir finans kaynağı doğacaktır. Fazla hayvan için ücret ödeyen üretici yüksek verimli hayvanlar edinerek sayı azaltma eğilimine girecektir.

Hayvancılık için büyük önem taşıyan endüstri artıkları üzerinde hem gerçek içtenliğe hemde çeşitli çıkar oyunlarına dayalı uzun tartışmalar yapıldı. Yasa gücünde kararlara ulaşıldı ama hâlâ bu ulusal kaynak üzerinde ulusal çıkarın ters yönünde sonuçlar elde etmek isteyenlerin çalışmaları sürüp gitmektedir. Bu konuda da tutarlı çözümlerin özlemi içindeyiz.

Hayvan besleme olanaklarının yem yetersizliği ile sınırlandığı ülkemizde, gelir hayvanları ile yer değiştirmesi gerekli çift hayvanları, işletmelerin yükü olmaktan çıkarılmalıdır. 1952-1972 arasındaki yirmi yılda 31 binden 136 bine yükselen traktör sayısına karşılık çift hayvanları

sayısı 2 milyon 349 binden 2 milyon 52 bine inmiştir. Traktörün artış hızı yüksek gibi görünüyorsada çift hayvanı ile yer değiştirme gücü zayıf kalmıştır.

Hayvancılık; değil ticaret ve sanayi sektörlerinin, tarım sektörünün bile en az kredi desteklemesi gören koludur. Gerçekte var gibi görünen kredi kaynakları her hali ile «Benden Kredi Alma» diye direnmektedir. Bir yanda ülke hayvancılığını geliştirme adına dış kaynaklardan borç alınmakta, öte yanda düşük faizli bu paranın çiftçiye yüksek faizle verilmesi için «mevzuat» yaratılmaktadır. «Ucuz faiz verirsek öbür kredilerimize karşı ayıp olur» dercesine ve böylece; geliştirilecek hayvancılığın sırtından Devlete gelir sağlanmakta, gelişecek hayvancılık Devlet için kazanç değilmiş gibi. Üstelik Devletin bu konuyu subvansiye etme yükümlülüğü yokmuş gibi.

Tüm sektörde olduğu gibi hayvancılıkta da örgütlenme çabaları her seferinde sönüp gitmiştir. Faaliyetin girdilerinin sağlanmasından pazarlanmasına kadar çiftçinin ihtiyaçları kooperatif örgütler aracılığı ile sağlanabilir. İlk başlayanın kusurlarını kalkan tutarak bu birleşme biçimine karşı çıkamayız. Bu olanaktan sonuna kadar yararlanmak durumundadayız ve çiftçinin elinden tutmamız gerekmektedir.

Hayvan ve hayvansal ürünler her zaman pazarı olmasına karşılık pazarlanması sayısız sorunlarla dolu mallardır. Satılması gereken hayvanı fazladan bir gün daha işletmede alakoymak, eti, sütü, yumurtayı tüketiciye bir gün geç ulaştırmak işletmeleri temelinden sarsmaktadır. Bu ürünlerin pazarlanması, yatırım tutarı yüksek, et ve süt endüstrileri ile etkili bir soğuk zincirden geçmektedir. Zor bir iş fakat hemen etkili bir plânlama ile işe başlanıp, akıllıca hesaplanmış, iç pazar ve ihracat proğramının gölgesinde uygulamaya devam edilebilir.

İzin verirseniz sözlerimi toplarken biraz öz eleştiri yapmak istiyorum.

— Tüm tarımımızın, bunun içinde özellikle hayvancılığımızın sahibi kimdir?

— Tarımsal potansiyelimiz neden harekete geçirilemiyor?

— Yarım yüzyıldır beklenilen patlamayı kim yaratacaktı?

— Başarısızlığın nedenlerini örtmek istercesine, sorunları çözümleme savaşını kenara koyup gurup çekişmelerini kim yaratmakta?

— Yetişmiş teknik kadroların kişilik kazanmasına ilişkin desteklenmelerini kim engellemekte? Onları alana yayılıp etkili olmak mutluluğundan kim yoksun bırakmakta?

Sorular dizisini uzatmak kolay,

Değerli dinliyenlerim, soruları «Biz» diye yanıtlamanın yürekliliğini, parmaklarımızı kendimize doğru yöneltme içtenliğini gösterme zamanı artık geldi geçiyor, bir yıl daha böyle beklersek kaçırdığımız olanakları yakalamak için, beş yıl normalden daha hızlı koşmamız gerekecektir.

Türkiye'nin bütün sektörlerinde olduğu gibi dış dünyanın sürüklemesi ile tarımda da bir gelişme olmuştur. Bunda devlet kadrolarının etkisinin yeterince etkili olduğunu bu yüzden bir kalkınma sağladığımızı savunmak güçtür.

Yıllardır yığınla teknik tedbir önerilmiş, kongreler, seminerler paneller yapılmış yığınla makaleler yazılmış gerçekler ortaya konmuştur. Bunlara gerçek anlamda kim ilgi göstermiş; uygulamada bunlardan ne düzeyde yararlanılmıştır?

Türkiye hayvancılığı kendine gönül vermiş bir yönetimi de özlemle beklemektedir.

Seminerin başarılı olması ve ülkemiz hayvancılığına yararlı çözümler getirmesi dileklerimle saygılarımı sunarım.

Tavuk Eti Üretimi ve Pazarlaması

Çoşkun İKİ
Ziraat Y. Mühendisi

I — GİRİŞ :

Genellikle kabul edilmiş bir temel prensibe göre toplumların Millî gelirleri ile beslenme kalıpları arasında sıkı ve yakın ilişkiler vardır. Fakir ve geri bırakılmış toplumlar çoğunlukla tahıl, kök yumrular ve diğer şişirici besin maddeleri ile beslenirken, zengin toplumların az tahıl ve çok miktarda et tüketerek beslendikleri bilinmektedir. Bu aşağıdaki cetvelde de açık olarak görülmektedir.

(İnsan başına yıl/kg) (*)

Ülkeler	Yıl	Tahıl	Et
A. B. D.	1959	66	94
Kanada	1960	71	82
Hindistan	1959	151	6
Türkiye	1959	199	13

Yukarıdaki tablonun incelenmesinden anlaşılacağı üzere, ülkemizde büyük çapta bir hayvansal protein açığı vardır. Bu açığın kapatılmasında çeşitli kaynaklar yanında tavukçuluğun da büyük bir önemi vardır. Çünkü tavuk et verimi yönünden, domuzdan sonra ikinci sırayı işgal etmektedir. Bu yüzden tavukçuluk ülkemizde son yıllarda önemli gelişmeler göstermiştir.

Ülkemiz tarım işletmelerindeki tavukların büyük bir kısmı yerli tavuklardır. Mevcut tavukların % 95 inin ilkel bakım ve besleme şartlarına bırakılan yerli tavuk olduğu tahmin edilmektedir. Geriye kalan % 5 civarındaki kültür ırkı tavuklar ise, kamu kuruluşları ile büyük şehirler civarındaki özel yetiştiriciler tarafından kurulan işletmelerde bulunmaktadır. Bu şekildeki tavukçuluk işletmeleri daha çok Marmara, Orta Anadolu ve Ege Bölgesinde gelişmektedir.

(*) FAO, 1961

Ülkemizde, 1969 yılında yapılan bir ankete göre 500 ve daha yukarı kapasiteli işletme adedi 49 ilde 711 olup bunun 465 i Ankara, Bursa, Balıkesir, İzmir, Çanakkale illerindedir. Bu işletmelerin 31 adedi et, 191 adedi yumurta, 14 adedi damızlık işletmesi olarak faaliyet göstermektedir.

Mevcut işletmelerin % 60 kadar kısmı son üç yılda kurulmuştur.

Son yıllarda özel sektör tavukçuluğu beş ayrı şekilde gelişme göstermektedir.

a) Yumurta ve et yönlü civciv üreten kombina damızlık çiftlikleri,

b) Yalnız yumurta yönlü ticari civciv üreten damızlık çiftlikleri,

c) Yalnız et yönlü ticari civciv üreten damızlık çiftlikleri,

d) Ticari yumurta üreten çiftlikler,

e) Broiler (ızgaralık) piliç üreten çiftlikler,

Yarım asra yakın bir süredenberi kamu sektörüne ait tavvukçuluk kuruluşlarında et ve yumurta yönünde yüksek randımanlı damızlık kökler tesbit edilmediği ve eldeki materyal her manâsı ile kârlı bir tavukçuluk yapmağa cevap veremediği için bugün gerek özel sektör, gerekse kamu sektörü her iki yönlü damızlık materyalı dışardan getirmek zorunda kalmışlardır.

Teknik bilgi, yem, ekipman, barınak ve hastalıklarla savaş olanaklarının yetersizliğine rağmen, Amerika'dan saf Leghorn, Nev Hampshire ve Beyaz Plymouth ırklarından önemli miktarlarda getirilen damızlıklar talebi karşılayamamıştır.

Hem bu yönden ve hemde saf ırklardan daha üstün verimli hibrit (melez) hayvanları kullanmak yönünden, çoğu ABD.deki firmaların Avrupa'daki temsil-

cilerinden ve İsrail'den hibrit ebeveynlerini civciv olarak ithal edip, bunları büyütüp sürü halinde çiftleştirerek ürettikleri hibrit yumurtası veya kasaplık civcivleri ticari tavukçulara satan yerli firmalar kurulmuş ve gelişmiştir.

Damızlık konusundaki bu gelişme ülkemizde tavukçuluk tekniğinin ve endüstrisinin de gelişmesini zorlamıştır. Bir defa üretiminin % 90 ı tavuk yemi olan resmi ve özel karma - yem endüstrisi kurulmuştur. Tavuk yemlerine katılan etkenleri; iç ve dış parazitlere karşı müessir ilâçları yurt içinde imâl eden ve bunları yetiştiricilerin ayaklarına kadar ileten özel firmalar faaliyete geçmiştir. Suluk, yemlik, folluk, ana makinası, mezbaha aletleri hatta kuluçka makinası imâl eden özel atelyeler meydana gelmiştir. Işık, suhunet ve rutubet kontrolleri otomatik yapılan tavuk barınakları inşasına geçilmiştir.

Bütün bunlara rağmen, Türkiye'de ileri bir tavukçuluk için gerekli teknik seviyeye ulaşıldığı iddia edilemez. Fakat modern hayvancılık metodlarının ve tekniğinin en fazla uygulandığı alanın da tavukçuluk olduğu söylenebilir.

Fakat bütün bu müsbet gelişmelere rağmen, tavukçuluk alanında pazarlama yönünden büyük boşluklar bulunmaktadır. Bunlar kalite yönünden sınıflandırma ve pazara arz şekli konularıdır.

II — SINIFLANDIRMA

Türkiye'de canlı ve kesilmiş tavukların sınıflandırması yapılmaktadır. Bu konuda Tarım Bakanlığı Tavukçuluk Araştırma ve Plânlama Genel Merkezince standart çalışmaları yapılmakta ise de henüz kesin bir sonuç alınamamıştır.

Üreticinin malını değer fiattan almak ve tüketiciye intikalınde normal bir fiat oluşturma yönünden, tavuk alımlarının kalite, ırk ve yaş yönüne önem verilerek yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde henüz standartlar saptanmadığından, mevcut tavuk ırkları, kaliteleri ve piyasa istekleri gözönüne alınarak bir sınıflandırma yapmak çeşitli yararlar sağlıyacaktır.

Aşağıda uygulamada yarar sağlıyabilecek bir sınıflandırma genel hatları ile verilmiştir :

a — Piliç (Broiler hibritleri) - Izgaralık :

Kesilmiş olarak 650 ilâ 1000 gr. arasındadır.

Etleri lezzetli, kemikleri yumuşak, derileri düz kısa zamanda kesime gelebilen melez tavuk ırklarıdır. Son yıllarda büyük tüketim merkezleri civarında büyük işletmeler şeklinde yetiştirilmektedirler. Yaşları 10 haftadan fazla olmayacak; tercihan 8 haftalık. Erkek veya dişi olabilir. Kesim randımanı % 70 - 73 arasındadır. Fiatı, en yüksek fiat olarak (A) kabul edilir. Daha ziyade lokantalar, ayak üstü satış yerleri, bir veya iki kişi için tercihan satın alınan piliçlerdir.

b — Tavuklar

1 — **Genç tavuklar :** 1 yaşından küçük, yağsız veya çok az yağlı, kesilmiş olarak 1000 - 1800 gr. arasındadırlar. Fiatı A - 0,5 TL. dir

2 — **Yaşlı tavuklar :** Çok yağlı ve 1 yaşından büyük, kesilmiş olarak 1800 gr.dan fazla canlı ağırlık kaybı % 22 - 25 arasındadır. Fiatı A - 1.00 TL. dir.

c — Horozlar :

1 — **Piliç horozu :** Kesilmiş 1000 - 2000 gr. arasındadır. Fiatı A - 1.00 TL. dir.

2 — **Yaşlı horozlar :** Kesilmiş olarak 200 gr. dan fazladır. Fiatı A - 2.00 TL.dir.

a — Leghornlar :

1 — Genç olanlar - Fiatı A - 1.00 TL.

2 — Yaşlı olanlar Fiatı A - 2.00 TL.

Yukarıdaki sınıflandırmayı fiatlara göre de yapmak mümkündür ve bu durum alımlarda pratik durum sağlayabilir :

Fiat (T.L.) - kesilmiş
A
A - 0.50 TL
A - 1.00 TL.
A - 2,00 TL.

Cins

Piliçler (ızgaralık) - Broiler hibritleri
Genç tavuklar (Leghornlar hariç)
Yaşlı tavuklar, piliç horozları genç Leghorn'lar
Yaşlı horozlar, yaşlı leghorn'lar

III — Tercih edilecek ırklar :

1 — Broiler hibritleri (3 - 4 ırk melezlemesi)
2 — Et veçheli ırklar (Kornişler)
3 — Kombine veçheli orklar
a) Beyaz Plymouthlar
b) Çubuklu Plymouthlar
c) Röt New Hampshire'ler
olmalıdır.

IV — Tavuk etinin pazarlanması :

1 — Tüy yolma işlemi

a — Sıcak işlem :

Tüylerini çıkartmak için hayvan bacaklarından tutularak sıcak suya daldırılmaktadır. 57 °C deki su tüyleri gevşetmeğe kâfidir. Yaşlı hayvanlar için 65 °C - 67° C tavsiye edilmektedir.

b — Kuru işlem :

Tavuklar kuru olarak da yolunabilir. Beynin arka lobu tahrib edilir ve bu susuretle tüyler, tüy foliküleri içinde gevşer ve kendini salıverir ki bu 2 - 3 dakika sürer. Bu müddet içinde tüylerin yolunması gerekir. Zira, hayvanın kasları sertleşip ölüm sertliği, (rigor mortis) durumuna geçer, Kaslar tekrar sıklaşmadan tüylerin çoğunun çıkarılması şarttır. Bilâhare ince tüyler toplanır. Bu sistemde gaye hayvanın dış derisini muhafaza etmek ve soğuyunca kırmızı, kahverengi lekelerin meydana gelmesini engellemektir. Bu usül hüner ve masraf gerektirir.

c — Muamele gören tavuğun soğutulması :

Tavukların bozulmasını önlemek maksadiyle yolmadan sonra, derhal soğutmalıdır. Bu soğutma 1.6 °C ilâ 4.4°C arasına kadar yapılmalıdır.

d — Tavuk etinin muhafazası :

1 — **Soğutma** (Düşük ısıda muhafaza) :

Hayvanlar temizlendikten sonra 1.6 °C arasında saklanmalıdır. Bir araştırmaya göre, tavuk etinde mikroorganizmalar 10 °c de 2 günde, 4.4 °C de 6 günde, 0 °C de 14 günde yayılmaya başlamışlardır.

2 — **Dondurma** :

Tavuk eti çabuk dondurulup, depolama ısısı yeteri derecede düşük tutulursa, uzun müddet muhafaza edilebilir. Çabuk donma liflerin içerisinde ince buz kristallerine sebep olur. Donma ağır olursa liflerin etrafında büyük kristaller teşekkül eder; lifleri birbirinden ayırır ve genellikle hücre zarlarını çatlatır. Bu hâl etin çözülmesi sırasında hem fazla su kaybına, hem de et içerisinde suda eriyen azotlu, mineral maddelerin ve vitaminlerin kaybına sebeb olur.

— 0.5 °C ile 5 °C de toplanan suyun % 75 i donduğundan, bu dereceler arasındaki zamanı mümkün olduğu kadar kısaltmak gerekir. Bu sebeble 20 °C de aniden dondurulup - 17.8 °C de depolama yapılmalıdır. Dondurma esnasında iç organlar çıkarılmalıdır. (Yürek, taşlık v.s.) Donmuş tavuk etlerinin 4 ilâ 6 ay içerisinde tüketilmesi gereklidir. Çünkü tavuk yağında, doymamış yağ çeşitleri oranı fazla olduğundan etin daha çabuk bozulmasına sebeb olmaktadırlar.

Kesilmiş ve satılmak üzere temizlenmiş tavukların 10 °C den fazla olmayan yerlerde muhafaza edilmesi gerekmektedir.

e — Tavuk etinin paketlenmesi :

Tavuk eti, kan ve neme dayanıklı selefon veya polietilen torbalara konulur.

Donma sırasında meydana gelen yanık lekelerinin çoğu erime ile et nemlenince kaybolur.

Son zamanlarda tavuk etleri kalsiyum Klorid ve etilen glikol eriyikleri içine - 29 °C de 15 dakika dondurulup çıkarılmak suretiyle, etin 5 - 10 mm. lik kısmının dondurulması yönüne gidilmektedir. Bu etler sonradan 18 °C deki soğuk hava depolarında saklanarak iç kısmın tamamen donması önlenmekte ve böylece etin lezzet ve kalitesindeki muhtemel değişikliklere engel olunmaktadır.

Yabancı ülkelerde, tavuk ya bütün olarak veya but, göğüs, boyun v.s. gibi çeşitli kısımları ayrı ayrı satılmaktadır.

Parçalanmış tavuk eti satışı Türkiye'de şimdiye kadar denenmiştir. Fakat bu usulün ülkemiz yönünden çeşitli faydaları olabilir.

Bir defa, dar gelirli tüketiciler de hayvansal proteinden faydalanma olanağına kavuşabilirler. Paketlenmiş bir tavuk örneğin 20 TL. ise bir but 5 TL. olacaktır. Çeşitli kuruluşların bu şekilde parçalanmış tavuk satışı, bu yönden tüketiciye yarar sağlayacağı gibi, tüketicinin lezzet isteğine de cevap verebilecektir. Bazı tüketiciler tavuğun göğüs etinden hoşlandıkları gibi, bazıları but tercih etmektedirler.

Bu yönlerden parçalanmış tavuk eti satışları, üzerinde çalışmaları gereken bir konudur.

Kaynaklar :

1 — Prof. Dr. Orhan Düzgüneş - Tavukçulukda damızlık ve damızlık ithâli.

2 — Hikmet Çetin, Tavuk eti üretiminde kalite, Ziraat ve Yayım, 1971 - I

3 — Türkiye İkinci Hayvancılık Kongresi, 1970

4 — Tavukçulukda prodüktivite Semineri, MPM Tarım Şubesi, 1971

5 — Suna Atabek, Tavuk ürünlerinin pazarlanması.

BİRLİĞİMİZİN İDARE MÜDÜRÜ NACİ ERK, ÖNCEKİ YÖNETİM KURULUNCA ONURLANDIRILDI

S. Naci Erk
Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği
İdare Müdürü

Yönetim Kurulu olarak göreve başladığımız 24.5.1973 tarihi ile görevden ayrıldığımız 18.12.1973 tarihleri arasında, vazifenize olan bağlılığınız, intizamlı çalışmanız bila istisna bütün meslekdaşlara en iyi şekilde muamele ettiğiniz, ayrıca 10 Ocak 1973 tarihi ile 30.11.1973 tarihleri arasında 300.00,00 TL civarında bir kasa devri yaparak hiç bir hataya meydan vermediğiniz, Birlikle ilgili bilumum muamelatta gösterdiğiniz titizlikle işleri takip ettiğinizde görülmüş bulunduğundan, evvelki senelerde gösterilen başarılarınızı devam ettirmiş olmanız memnuniyetle karşılanmış olduğundan takdirlerimizi bildiririm.

Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği
Merkez Yönetim Kurulu
Genel Sekreter
Metin BIÇAKÇI

Tarımda Hamle Zorunludur

T. Turan ATASEVER
Ziraat Yüksek Mühendisi

Ey bu yurdun derdini yük edinen arkadaş,
Ey kimisi bilgisiz, kimisi de dolu baş...

Kanımca yurdumuzda tarım bakir bir saha,
Ancak terkedilmiştir tevekküle, Allaha...

Bilgisizler elinde toprak verimsiz, kısır...
Diyorlar ilim, irfan çağı yirminci asır.

Bu sahada yeterli uzmanlar yetişmiştir,
Köye, çiftçiye gitmek onlarca zevkli iştir.

Fakat köye gitmeye imkan gerek, yol gerek...
Bunlar verilmeyince bilmem kalırmı erek..

Bu sahaya her türlü güç, imkân verilmeli,
Tarımı geleceğe hayatiyet bilmeli...

Toprak — bu milli servet —sahibini bulmalı,
Bu sahada mutlak söz tarımcının olmalı..

Ancak ben olmalıyım tarıma yön verecek,
Aksi halde bu ibre geriyi gösterecek...!

Burda da tutulmazsa Ulu Ata'nın izi,
Yüz milyon doyuracak toprak doyurmaz bizi...

Bu dalda da Ata'nın güya sözüne uyduk,
Hele bu vecizeyi binlerce kere duyduk...

«Milli Ekonominin Temeli mi Tarımdır...»
Yeter be efendiler bu şiir uyarımdır...

Çığ gibi akmadadır dünya açlığa doğru,
Yönelmek üzereyiz bizlerde çığ'a doğru...

Uyanmazsak kalacak bu yurdun insanı aç,
Buğdaya, ete, yağa nerdeyse bugün muhtaç...

Bu toprakta yüz milyon nüfus beslenebilir,
İyi Plan bu günkü müşkülü yenebilir...

Boş tın tın kafalarda varsın kopsun kıyamet,
ATASEVER gerçeği haykırmaya devam et...

Tarım Öğretiminin 128. Yılı ve Türk Tarımı

Öncel ZİNCİRCİOĞLU
Ziraat Yüksek Mühendisi

10 Ocak 1974 tarihi Ülkemizde tarım öğretimine başlanılmasının 128. yıldönümüdür. Bir yüzyılın ötesine taşan Tarımsal Öğretimin bu uzun sürede nasıl bir gelişim gösterdiğini ve Türk tarımına olan katkılarının etki derecesinin nasıl olduğunu göstermek biz - tarımcılara düşen önemli bir görev olmaktadır.

TARIM ÖĞRETİMİNİN GELİŞİMİ

Türkiye'de ilk tarım yüksek okulu, 128 yıl önce 1846 da İstanbul'da Yeşilköy'deki Ayamana çiftliğinde kurulmuştur. Bu okul öğrenciler arasında çıkan bir ayaklanma nedeniyle bir süre sonra kapatılmıştır. 1884 senesinde yeni bir Ziraat Yüksek Okulunun açılmasına karar verilmiş, bu okul ancak 1891 senesinde Halkalı Yüksek Ziraat Okulu adı ile Halkalı'da öğretime başlayabilmiştir. Bu okulda 1928 senesinde çıkarılan «Ziraat Tahsilinin İslâhı» kanunu ile kapatılmıştır.

1930 senesinde Ankara Yüksek Ziraat Okulu açılmış ve aynı yıl öğretime başlamıştır. Bu okulda mezun vermeden kuruluşundan hemen üç sene sonra 1933 senesinde Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuş, Ankara Ziraat Yüksek Okulu bu Enstitüye tüm öğretim kadrosuyla Ziraat Fakültesi olarak katılmıştır. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünün bünyesinde, Ziraat, Orman, Veteriner, Tabii İlimler ve Ziraat Teknolojisi Fakülteleri yer almıştır. 1948 senesinde bu Enstitü de kapatılarak Ziraat ve Veteriner Fakülteleri Ankara Üniversitesine, Orman Fakültesi İstanbul Üniversitesine bağlanmıştır. Tabii İlimler Fakültesi Ankara Fen Fakültesiyle birleştirilmiş, Zirai Teknoloji Fakültesinin Enstitüleri ise Ziraat Fakültesi içerisinde yer almıştır.

Ülkemizde tarımsal öğretimin tarihi gelişiminden çıkan sonuç şu olmaktadır. Tarım öğretimimizin ana karakteristiği «Okul açmak ve Okul kapatmak.»

Kısaca ifade ettiğimiz tarımsal öğretimdeki bu istikrarsızlığın bugün için özellikle yüksek tarımsal öğretim seviyesinde bulunmadığını sevinerek söyliyebiliriz. Nitekim 1933 senesinde kurulan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi 41 seneden beri kesiksiz olarak öğretime devam edegelmektedir. Bununla da kalmamış ayni fakülte 1955 senesinde kurulan Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesine, 1957 senesinde kurulan Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesine ve nihayet 1970 senesinde kurulup 1973 senesinde Çukurova Üniversitesi bünyesinde yer alan Adana Ziraat Fakültesine öğretim üyesi bakımından kaynaklık etmiştir.

Türk tarımına bilimsel yönde ışık tutmak amacıyla yurdumuzun değişik yapı gösteren bölgelerine serpiştirilen çeşitli Üniversitelere bağlı dört adet Ziraat Fakültesi her geçen gün biraz daha gelişen eğitim ve öğretim olanaklarıyla Türk tarımının ihtiyacı bulunan teknisyenleri yetiştirmeye çaba sarfetmektedirler.

BUGÜNE KADAR NELER YAPILMIŞTIR.

1923 yılında kurulan yeni devletimiz, Osmanlı İmparatorluğundan oldukça ilkel bir toprak ve tarımsal üretim düzeyi devralmıştır. Bu dönemde nüfusun yegane uğraşısı tarımsal faaliyeti ve bu nüfus büyük ölçüde «aşar ile mültezime, köy ve kasaba murabahacısına, büyük toprak sahibine ve ağaya bağlı bulunuyordu.» Tarım teknolojisi oldukça geri, tarımsal ürünlerin pazarlama olanakları

yok denecek kadar azdı. Böylesine geri, yani ampirik ve statik yapıdaki tarıma, yeni devletin başlangıç yıllarındaki mali gücünün yetersizliği de eklenince uzunca bir dönem bu kesime teknik yöntemlerin sokulması olanağı yaratılamamıştır.

Gerçekte her ne sebeple ise ekonominin diğer sektörlerine nazaran tarım sektörüne gereken ilgi, hemen her dönemde gösterilememiştir. Bu nedenlede bugün için çözüm bekleyen çeşitli tarımsal sorunlara köklü çözüm yolları getirilememiştir.

Ekonomimizin halen ana sektörü durumunda bulunan bu sektöre karşı gösterilen az ilgiye rağmen tarımımızın özellikle son yıllarda büyük bir gelişim ve değişim içinde bulunuşu gerçekten sevindirici bir olaydır.

Geride bıraktığımız yıllar tarım hayatımıza bir çok yenilikler getirmiştir. Örneğin bitkisel üretime yeni ürün çeşitleri sokulmak suretiyle üretim deseni değiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Düne kadar dışarıdan ithal edilmek suretiyle içtiğimiz çay ülkemiz tarımına sokulmuş ve böylece iç tüketim ihtiyacı karşılandıktan sonra ihraç ürünü durumuna getirilmiştir. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen ayçiçeği tarımı büyük ölçüde geliştirilmiş ve yağ sanayiine ham madde temin eden bir üretim dalı seviyesine ulaştırılmıştır. 1957 yılına kadar dışardan ithal yoluyla temin edilen Şekerpancarı tohumu 1962 yılından itibaren ihraç edilir duruma getirilmiş ve genişleyen pancar ekimi sayesinde gelişmiş bir şeker sanayiine sahip olunmuştur. Buğdaygillerde gerek seleksiyon ve gerekse islâh yolu ile kazanılan yeni çeşitler ve özellikle kışlık arpanın tarımımıza sokulmuş olması nedeniyle bugün gelişmiş bir bira sanayiine sahip bulunuyoruz. Eskiden yalnızca hasta ziyaretlerinde elimize aldığımız limon, portakal gibi narenciye çeşitleri bugün artık sofralarımızı süsleyen meyveler olmanın ötesinde döviz temin eden geleneksel tarımsal ürünlerimiz içerisine girmiştir.

Zaman zaman kamu oyunda tartışılan buğday üretiminde de gerek üretim ve gerekse çeşit ve verimlilik yönlerinde önemli gelişmeler elde edilmiştir. Örneğin 1926 - 30 döneminde 2 milyon ton civarındaki buğday üretimi 1971 yılı itibariyle 13.5 milyon tona ulaşmıştır. Aynı dönemdeki dekara buğday verimi 74.5 kg dan 1971 yılında 155.2 kg.ma çıkmıştır. (1967 - 71 dünya ortalaması 146.4 Kg/da dır). Aynı dönemlerde pamukta (saf) üretim 51 000 tondan 552 000 tona, dekara verim ise 32,8 Kg.dan 75.8 Kg.ma ulaşmıştır (1967 - 71 dünya ortalaması 40.8 Kg/da dır).

Şekerpancarı ise 49 000 tondan 5 956 000 tona yükselmiş, dekara verimde 579 kg dan 3746 kg. ma çıkmıştır (1967 - 71 dünya ortalaması 2948 kg/da dır.)

Bağ - bahçe tarımıda gerek alan gerekse üretim ve çeşit yönlerinden büyük gelişmeler göstermiştir. Örneğin 1938 yılında 1 310 000 hektar civarında bulunan bağ ve bahçe arazisi (sebze, meyve bahçesi, bağ ve zeytinlikler) son yıllarda 3 187 000 hektara ulaşmıştır.

Modern tarımın gereklerinden olan girdilerde de önemli gelişmeler olmuştur. Örneğin 1935 yılında 613 ton civarında kullanılan kimyevi gübre 1970 yılında hızlı bir artışla 2 179 348 tona ulaşmıştır. 1950 yılına kadar tamamen iş hayvanlarıyla sürülen toprakların bugün yüzde 25 - 30'unda traktör çalışmaktadır. 1940 yılında 1000 civarında bulunan traktör 1972 yılında 136 bine ulaşmıştır. 1952 yılında 2590 ton civarında kullanılan tarımsal mücadele ilacı son yıllarda 50 - 55 bin tona ulaşmıştır. 1950 yılında 41838 hektar tarım arazisinin sulanmasına karşılık 1970 yılında bu alan 1 630 114 hektara çıkmıştır. Bitkisel üretimde prodüktivite üzerinde önemli ölçüde etkide bulunan yüksek vasıflı tohumluk hazırlanması ve dağıtımı özellikle 1950 yılından sonra büyük gelişmeler göstermiştir.

Tarımda görülen bu gelişimin doğal bir sonucu olarak ekonommizde büyümüştür. Örneğin 1927 yılında 379 milyon TL olan tarımsal gelir 1970 yılında 39325 milyon TL. ye ulaşmıştır. 1940 yılında

95 milyon TL civarında bulunan tarımsal ürün ihracatımız 1970 yılında 4 643 milyon TL. ye yükselmiştir. Yine 1927 yılında tarımsal nüfus başına düşen tarımsal gelir 33 TL. den 1970 yılında 1745 TL. ye yükselmiştir.

Tarım sektöründe görülen bu olumlu gelişme hiç kuşkusuz üretim teknolojisiyle yakından ilgilidir. Üretim teknolojisindeki bu gelişmenin nedenleri ise teknik bilgi ile birlikte modern girdilerin kullanımıdır. Tarım sektörüne hizmet götürmekle yükümlü tarım kuruluşlarının bir çoklarındaki olanıksızlık ve organizasyon bozukluklarına rağmen Türk tarımcısı devamlı surette içinde bulunduğu tüm güç koşullara rağmen kendine düşen görevleri fedakarca yerine getirmiştir. Gelişim kendi kendine olmadığına göre bunun başka türlü bir izah tarzı olamaz.

Son 18 sene içinde sayıları dörde ulaşan Ziraat Fakültelerimizin bugün için çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulundukları şüphesizdir. Bu sorunların belli başlıları kanımızca öğretim üyesi, araç ve gereçlerdeki dengesizlikler ve noksanlıklardır. Örneğin Ankara Ziraat Fakülsinin dışındaki fakülteler birer uygulama çiftliğine sahip bulundukları halde bu fakültemiz maalesef uygulama çiftliğinden yoksun olarak çalışmaktadır. Zaman zaman ortaya atılıpta bir türlü gerçekleştirme olanağı yaratılamayan Atatürk Orman Çiftliğinin bu fakülteye bağlanmasında büyük yarar hatta zorunluk vardır.

Kanımızca dikkati çeken diğer önemli bir sorunda dört değişik üniversiteye bağlı Ziraat Fakülteleri arasındaki öğretim ve yönetim düzeninde görülen ayrıcalıklardır. Gerek bu ayrıcalıkları gidermek gerekse öğretimde birlik ve beraberliği, öğretim kadrolarındaki denge ve akımı sağlamak, özet olarak, ülkemizde tarımsal öğretim ve eğitimi daha güçlü kılmak için bazı ileri ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de bir «TARIM ÜNİVERSİTESİ»nin kurulmasında büyük yarar görmekteyiz.

TARIMIN SORUNLARI

Yukarda kısaca arza çalıştığımız tarım sektöründe görülen olumlu gelişmelere rağmen bugün için çözüm bekleyen bir çok sorunlar vardır. Bu sorunları kısaca şöyle özetlemek mümkündür.

1 — Üretim teknolojisinin geriliği

Tarımımızda üretim teknolojisinin geri oluşunun temel nedeni modern girdilerin ve teknik bilgilerin yeterince tarlaya sokulmamasıdır. Bunların sonucu olarakta :

a — Verim düşüktür.
b — Maliyet yüksektir.
c — Kalite bozuktur,
d — Doğal koşullara bağlılık fazladır.

2 — Tarımsal yapıdaki bozukluk

Toprak mülkiyetindeki aşırı adaletsizlikler, tarım işletmelerinin haddinden fazla küçülme ve parçalanmaları ve her geçen gün sayıları artan topraksızların mevcudiyeti tarımsal yapıdaki bozuklukların nedenleridir.

3 — Nüfus fazlalığı

Türkiye'de tarımsal arazi miktarına nazaran tarım kesiminde çalışan nüfusun haddinden fazla bulunuşu önemli bir sorunumuzdur.

4 — Tarımsal yatırımların yetersizliği

Hiç bir dönemde bu sektöre ayrılan yatırımlar doyurucu olmamıştır. Dev sorunlar karşısında sınırlı bütçe olanaklarından ayrılan yetersiz seviyedeki yatırımlarla bu sektörde köklü değişikliklerin olacağını beklemek hiç kuşkusuz mümkün değildir.

5 — Çiftçinin genel kültür ve teknik bilgi seviyesinin düşüklüğü

Gerek genel eğitim politikamızda izlenen yol gerekse tarımsal yayım ve eğitim düzenimizdeki aksaklıklar nedeniyle çiftçilerimizin genel kültür ve teknik bilgi seviyeleri yeterince geliştirilememiştir.

6 — Tarımsal hizmetlerde görülen düzensizlik ve etkisizlik sorunu

Türkiye'de tarımsal hizmetlerde görülen dağınıklık, etkisizlik, yetkisizlik ve

yetersizlik tarım sektöründen beklenen aşama ve gelişmenin tam manasiyle sağlanamamasında rol oynayan faktörlerin başında gelmektedir.

YAPILMASI GEREKEN NEDİR

Toplam nüfusun % 65'ini tarım sektöründe istihdam eden bir Ülkede ekonominin temel sektörü niteliğini koruyan bir kesimin hor görülmesi kanımızca gerçekci ve tutarlı bir yol ve politika değildir.

Türkiye'nin sanayii toplumu yapısına kavuşturulması hepimizin müşterek arzusudur. Ancak sanayi toplumu yaratalım derken tarımı ihmal etmek ve ona üvey evlat gözüyle bakmak ülke gerçekleriyle bağdaşamamaktadır. Gerçekte «tarımsal gelişme ile endüstriyel gelişmeyi birbirlerinde ayrı ayrı düşünmeye imkân yoktur, çünkü bu iki sektörde birbirlerinin gelişmesine karşılıklı olarak katkıda bulunmaktadır. Diğer bir anlatımla, tarımsal kalkınma ile ekonomik kalkınmayı birbirinden ayrı olarak mütalâa etmemek gerekir. Bunlar farklı birer ameliye olmaktan çok tek bir işlemin parçalarıdır. Çünkü tarımsal kalkınma ekonomik kalkınmanın bir parçası veya aynı ekonomiye dahil tarım sektöründeki gelişmedir. Bu nedenle, tarım sektöründeki gelişme ekseriya ekonomik gelişme ile olur ve bütün ülke ekonomisinin gelişmesine yardım eder.»

Kanımızca bu noktada genel ekonomik politikamızın yeniden gözden geçirilmesinde zorunluluk vardır.

Sorunu tarım politikası yönünden ele alacak olursak durum şudur :

Ülkemizde tarımsal sorunların kısa sürede ve istenilen nitelikte çözüme bağlanabilmesi için kısa sürede ve istenilen nitelikte çözüme bağlanabilmesi için kısa ömürlü tedbirler yerine köklü tedbirlere ihtiyaç vardır. Şüphesiz ki bu köklü tedbirlerin başında tarımın her konu ve sorununu içine alan geniş kapsamlı ve etkili bir tarım politikasının saptanıp uygulanması gerekir. Ülkemizde bir tarım politikasının mevcut olup olmadığı çoğu kez tartışılıp sonucu ortaya konulamayan bir sorun olmuştur. Hiç kuşkusuz tarımın çeşitli kolları için bir çok projeler ve proğramlar hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur, hatta kalkınma planlarımızda tarımla ilgili bazı politikalar saptanmış ve bunların uygulanmasına ilişkin birtakım ayrıntılarla yıllık programlarda yer almıştır. Ancak saptanıp önerilen bu politikaların uygulanması esnasında yapılan perakende çalışmalar tarımın genel yapısı içinde koordine edilememiş ve bu nedenle de arzu edilen bir politika niteliği kazanamamıştır. İşte bu nedenledir ki tarım sektöründen beklenen gelişmenin kısa surede gerçekleştirilebilmesi için mevcut politikaların yeniden gözden geçirilmesinde büyük yarar ve hatta zorunluluk vardır.

Yurdumuzda tarım sektörünün alt yapısı teşkilatlanması, tarım ürünlerinin değerlendirilmesi ve pazarlanması, tarım sektörünün gelişmesine ilişkin teşvik uygulamaları, bugüne değin Tarım Bakanlığının dışında çeşitli kamu kuruluşlarınca yerine getirilmeye çalışılmıştır. Değişik ellerde toplanan bu hizmetlerin birbirlerini desteklemeden yapılmaları çoğu kez bu hizmetlerin verimliliğini etkisizlik hale getirmiştir. Bu sakıncalı duruma son vermek için devletçe yapılan tarımsal hizmetleri dağınıklık, etkisizlik ve yetersizlikten kurtarmak için hizmetlerin tek elden yürütülmesi kaçınılmazdır. Tarımsal hizmetleri yukarıda belirtilen nedenlerden ötürü bugüne değin görevlerini tümüyle yapamayan Tarım Bakanlığımızın güçlenmesi, Türk ekonomisindeki ağırlığına paralel olarak çiftçimize hizmet götüren, yol gösteren bir otorite haline getirilmesi için hukuki, idari ve mali yönden yeni bir düzene kavuşturulması zorunludur.

SONUÇ

Ülkemizde tarımsal öğrenimin 128. yılında yegane istek ve temennimiz Ulusca bu önemli dava üzerine daha sıkı bir şekilde eğilinmesi ülke ve toplum yararına çözüm bekleyen tarımsal sorunlara bir an önce en uygun çözüm yollarının getirilmesidir.

Bu düşüncelerle tarımsal öğretimin 128. yılının ülkemiz tarım toplumuna ve ulusumuza kutlu olmasını dileriz.

Tarımda, Proje Hazırlama ve Uygulama Sorunları

Nuran BEKTÖRE
Ziraat Y. Mühendisi

Kalkınma çabalarına belirli hedeflere ulaşmamızı sağlayacak şekilde yön vermek ve hızlandırmak, bu amaçla sınırlı kaynakların en uygun biçimde kullanımını sağlamak üzere Kalkınma Plan ve Programları geliştirilmektedir. Planlar çerçevesinde çeşitli sektörler için hazırlanan Programların hedeflerine ulaşılması ve canlılık kazanabilmesi, başlıca, Proje çalışmalarına ve bu çalışmaların başarısına bağlı kalmaktadır.

Günümüzde, planlı dönemin başlatıldığı ilk yıllara doğru, geriye baktığımızda, Tarım Sektöründe, politika formulasyonu, planlama gibi faaliyetlere titizlikle eğilindiği halde esas kalkınmamızı oluşturacak proje hazırlama ve uygulama çalışmalarının yeterli seviyede ele alınamadığını tarım projelerinin ne yeterli sayı ve kalitede hazırlanabildiğini, ve ne de yeterince başarı ile uygulanabildiklerini görmekteyiz.

Bu alanda karşılaşılan sorunları idari, teknik, ekonomik ve mali olarak sınıflandırmak mümkündür. Proje hazırlama ve uygulamada, verimliliği sağlıyacak bir idari yapı geliştirilememesi ve büyük ölçüde mevcut organizasyona bağlı olarak proje çalışmalarında aksayan bir prosedur uygulanması, proje çalışmalarının belkemiğini teşkil eden araştırmaların yetersizliği uygulamaya geçildikten sonra veya uygulama devam ederken çalışmaların yeterince değerlendirilememesi ve izlenememesi, uygulamada esnekliğin sağlanamaması, alınacak tedbirlerle çalışmaların başarıya yöneltilmemesi, mali yetersizlikler, ekonomik yapı bozukluğu sonucu doğan aksaklıklar, bu sorunların bazılarıdır.

Karşılaştığımız bu sorunlar, plan ve programlarla tesbit edilen hedeflere ulaşamamamızın ana nedenlerinden biri olmaktadır. Başarılı projeler uygulayarak, yatırım kaynaklarının tarım alanında kârlı kullanımının mümkün olabileceği ve plan hedeflerinin gerçekleşmesinde tarımın da önemli katkılarda bulunabileceği ispatlanamamaktadır. Biraz da bunun sonucu olarak yatırım olanaklarının bu sektöre giderek azalan ölçüler içinde tahsis edildiği de izlenmektedir.

Bu nedenle, Proje hazırlama ve uygulama sorunlarına ivedelikle eğilinmesi ve çözüm getirilmesi zorunludur. Bu çalışmalar, hem mevcut kaynakların daha rasyonel kullanımını sağlayacak, hem de yatırım düzeyinin arttırılmasında bize önemli dayanak olacaktır.

I — GİRİŞ :

Memleketimizde, plânlı kalkınma çabalarına 1960 larda girişilmiştir. Bu yıllardan itibaren, kıt kaynakların en uygun biçimde kullanımını amaçlayan Kalkınma plân ve Programları geliştirmiştir. Kalkınma plânları amaç ve hedeflerine ulaşabilmesi, büyük ölçüde proje hazırlıklarına bağlıdır. Bu nedenle, plân hazırlama metodolojisinde, safhalı plânlama), üçüncü ve son aşamayı teşkil eden proje çalışmaları büyük önem kazanmıştır.

İktisadi kalkınma çabalarının yönetilmesinde çok önemli ve etkili birer araç olabilecek yatırım projelerinin bu fonksiyonundan yeterince yararlanılabilinmiş midir? Projelerle amaçlanan, memleketimizde çok sınırlı olduğu herkes tarafından bilinen sermayenin etkili

ve ekonomik bir şekilde ve sektör amaçlarını gerçekleştirecek yönde kullanımı sağlanabilmiş midir? Yoksa, dikkatsiz bir şekilde, tesbit edilen önceliklere ve yatırım ilkelerine yeterince uyulmadan ve tekniğine uygun bir şekilde geliştirilmeyen yatırım projeleri ile mevcut fonlar hatalı veya yetersiz sonuçlar verecek şekilde kullanılmış mıdır?

Proje çalışmaları alanında yapılan denemeler ve sağlanan sonuçlar ile, bu sorunları çevaplamak mümkündür. Tarımsal gelişme programlarına canlılık verecek ve hedeflerine ulaşmamızı sağlıyacak projeler ne yeterli sayı ve kalitede hazırlanabilmiş ve ne de yeterince uygulayabilmişlerdir. Geniş kapsamlı politika formile etmek ve plânlama gibi faaliyetlere titizlikle eğilirken, esas kalkınmamızı oluşturacak proje hazırlama ve uygulama çalışmaları yeterli seviyede ele alınamamıştır. Bu durum sektörümüz ile ilgili olarak plân ve programlarda konulan hedeflere ulaşılmamasında ana etkenlerden biri olmuştur.

Tarım projelerinin hazırlanması, analizi, değerlendirilmeleri ve uygulanmaları alanında karşılaşılan sorunlar, başarısızlıklar ve sebepleri neler olmuştur? Ve çözümü için neler yapılmalıdır? Bugüne değin yapılan çalışmalar sonuçlarından yararlanarak, idari, teknik ekomik ve mali yönden karşılaşılan bazı sorunları, ve nedenlerini, tesbite ve değerlendirmeye çalışacağım.

II — PROJE ÇALIŞMALARI NEDEN YETERİNCE BAŞARILI DEĞİLDİR?

(1) Proje hazırlık, analiz, değerlendirme ve uygulama çalışmaları ile sorumlu bir idari yapı geliştirilememiştir.

Plânlı Dönem içinde; plân, program, proje ile ilgili çalışmaların daha verimli bir şekilde yürütülmesini sağlıyacak yapıya kavuşulamamıştır. Devlet plânlama Teşkilâtı dışında, merkez ve taşra seviyesinde, bu amaçla geniş bir örgütlenmeye gidilememiştir. Plân çalışmaları ile ilgili teşkilâtın genel - reorganizasyon çalışmaları içinde ele alınması zorunluluğu ve yeniden düzenleme çalışmalarının gerçekleştirilememiş olması, bu eksikliğin ana nedeni olmuştur.

Buna rağmen, plân ve proje ile ilgili hizmetleri yürütmek üzere, zorunlu olarak bazı kuruluşların tesisine gidilmiştir. İlk olarak, Bakanlıkların bünyesinde yatırımcı kuruluşlar arasında koordinasyonu temin etmek Bakanlık yatırım program tekliflerini tesbit etmek, uygulanmasını izlemek ve bu amaçla Devlet plânlama Teşkilatı ile işbirliği yapmak üzere plânlama üniteleri kurulmuştur. Daha sonra bu ünitelerin fonksiyonları genişletilerek ve farklılaştırılarak Bakanlık plânlama, Araştırma ve Koordinasyon Birimleri tesisine gidilmiştir. Ancak diğer görevleri yanında proje kavramını geliştirebilecek ve yayabilecek bu organlara kanuni nitelik kazandırılamamış yeterli mali olanaklar sağlanamamıştır. Bunun sonucu, plânlama birimleri çalışmaları bu Kuruluşlara tanınan imkânlar çerçevesinde kısıtlı ve sınırlı kalmıştır. Bu sorunlar, Bakanlıklar bünyesindeki, yatırımcı kuruluşlar için de geçerli olmuştur. Taşra seviyesinde ise örgütlenmeye gidilememiştir.

Proje hazırlama ve uygulama hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi için, en kısa zamanda gerek taşra ve gerekse merkezi düzeyde örgütlenmeye gidilmesi, mevcutların geliştirilmesi, bu kuruluşların yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi ve fonksiyonlarını yürütebilecek şekilde personel ve mali olanaklarla donatılmaları zorunludur.

(2) Tarım projelerini hazırlama ve değerlendirme metodlarını bilen personel yetersizliği, plânlama çalışmalarını sınırlandıran önemli bir diğer faktör olmuştur.

Bu durum başarılı plânlamanın temel şartı olan, tarım sektörü hedeflerini gerçekleştirmeye yönelen, çok sayıda alternatif projelerin hazırlanmasını da engellemiştir. Plânlı dönem içinde hazırlanan bazı projeler yapılacak işleri ve mali

portrelerini gösterir listeler niteliğinden ileri gidememişlerdir.

Bu nedenle yatırımcı kuruluşların, plân, program ve proje hazırlıkları ile yükümlü birimleri personelinin projelerin sağlayacağı yararları gösterecek ve bunların mali, teknik ve ekonomik yönden değerlendirilmelerini mümkün kılacak şekilde, «Proje hazırlama tekniği» yönünden eğitilmeleri zorunludur. Bu eğitim, seminer, kurs gibi çalışmaların yanısıra, proje hazırlama ve değerlendirme tekniklerini kapsayan bazı el kitapları ve rehberler geliştirmek yoluyla da sağlanabilir.

Ayrıca, proje hazırlama ve değerlendirme gibi çalışmalarda görev alacak personelin yetiştirilmesinde yardımcı olacak bir kurumun geliştirilmesi de mümkündür. Nitekim, genel ekonomi için böyle bir ihtiyaç benimsenmiş Devlet Proje Ofisi kurulması üzerinde birçok kereler durulmuştur. Ofisin görevleri, bugün Devlet Yatırım Bankası tarafından, İktisadi Devlet Teşekkülerine götürülen hizmetlerin geliştirilmiş bir şekli olarak düşünülmüştür. Tarım projeleri konusunun kurulabilecek böyle bir Ofiste, özel bir çalışma dalı olması veya sadece tarım projeleri alanında çalışacak bir kurumun tesisi son derecede yararlıdır. Kuruma (i) proje hazırlama ve değerlendirme metodolojisi alanında yurt içinde ve dışındaki gelişmeleri izlemek araştırmalar yapmak ve belirli projeleme konularında en olumlu sonuca ulaşılmasını sağlıyacak modeller geliştirmek veya seçmek, (ii) proje hazırlama ve değerlendirme tekniği konusunda kamu personeli yetiştirmek, (iii) proje hazırlama alanında devamlı eleman istihdamı rantabl olmayan kuruluşların projelerini veya personelin kapasitesi üstünde bulunan önemli projeleri hazırlamak, (iv) Resmi sektörün dışında kooperatifler vb gibi çiftçi kuruluşlarına, proje yapımı alanında yardımcı olmak, gibi fonksiyonların verilmesi önerilebilir.

(3) Proje hazırlama, dinamik, sürekli bir işlem olarak ele alınmamaktadır.

Kalkınma plân ve programlarında tarım sektörü projeleme konuları belirtilmekte ve ayrıca çalışmaların sınırlı bir süre içinde tamamlanması ve Devlet Plânlama Teşkilatına intikal ettirilmesi istenilmektedir. Bu nedenle proje hazırlık çalışmaları yukarıdan aşağıya işleyen bir mekanizma içinde ve periodik olarak yürütülmekte ve kısa süreler içine sığdırılmaktadır. Bu durum uygulamada aksaklıklar doğurmaktadır.

Yatırım projeleri çalışmalarına dinamik ve devamlı bir niteliğin kazandırılması gerekir. Yatırımcı kuruluşlarımızın taşra organları aracılığıyla ve sürekli olarak plân ve program tarım hedeflerine ulaşmayı amaçlayan ve mahalli potansiyel ve kaynakları değerlendirmeye yönelen çok sayıda alternatif proje teklifleri geliştirmeleri zorunludur. Böylece, mevcut prosedür değiştirilmiş olacak, yatırım projeleri konularının yukarıdan empoze edilmesini bekleme alışkanlığı kaldırılacak ve ayrıca kaliteli proje yapımı sağlanacaktır. Ancak tabiidir ki bu yöntem değişikliği, yukarıda da değindiğimiz gibi, taşra ve merkezi düzeyde, teşkilâtın yeniden düzenlenmesini de gerekli kılacaktır.

Geliştirilecek organlar ile, konuyu dolaylı olarak olumlu yönden etkiliyecek diğer bir hizmetin yürütülmesi mümkündür. Bu kuruluşlar aracılığıyla, tarım politikasına ilişkin karar ve teklifler tabandan başlayarak geliştirilmeli, ve bu alanda Devlet Plânlama Teşkilâtına destek olunmalıdır. Geliştirilecek bu tür hizmetler aracılığıyla Devlet plânlama Teşkilâtı bünyesinde, tarım politikasını çizmekle sorumlu olan ve sınırlı bir personele sahip bulunan Tarım Grubunun daha iyi koşullarla çalışmaları sağlanmalı, daha realist plân hedeflerinin saptanması ve uygulanması olanağı artırılmalıdır.

(4) Proje hazırlık çalışmaları, çoğunlukla merkezi düzeyde kalmakta, proje uygulayıcısı örgütlerin bu safhadaki çalışmalara yeterince katkısı sağlanamamaktadır.

Projelerin merkezi düzeyde hazırlanmaları olumsuz sonuçlar doğurabilir. Merkezi seviyede, mevcut, hata payı yüksek olabilecek, istatistik ve diğer donelere dayanılarak ve gerekli araştırma vb. gibi çalışmalar yeterince yapılmadan uygulama nisbeti yüksek projelerin hazırlanması mümkün değildir. Ayrıca, dünyanın her tarafında bilinmektedir ki, plânlama, ekonomi ve teknik yönden ne kadar bilgili olursa olsun, pratik ve taşra tecrübeleri yeterli olmayan, projenin geliştirileceği bölgeleri tanımıyan, merkezdeki plâncılar tarafından hazırlanan projelerin başarı ile uygulanma olasılığı azdır.

Halihazırdaki uygulama sonucu, bir önemli sakınca daha ortaya çıkmaktadır. Merkezi düzeyde plâncılar tarafından hazırlandıktan ve yatırım programına girmesi kesinleştikten sonra, sorumun büyük bir kısmı, taşra düzeyinde uygulayıcılar üzerinde kalmaktadır. Proje hazırlama bazındaki çalışmalara yeterince katılmayan uygulayıcıların, proje ile getirilmek istenen hizmetleri tanıması, kavraması, benimsemesi ve uygulaması, hiç olmazsa, kısa bir süre içinde, mümkün müdür?

Bu nedenlerle; proje hazırlamanın mümkün olduğu kadar tabana indirgenmesi, taşra teşkilâtı sorumu haline getirilmesi ve proje uygulayıcılarının azami ölçüler içinde hazırlık çalışmalarına katılmaları başarı için zorunludur.

(5) Proje çalışmalarında izlenen, konular itibariyle yaklaşım, kaynakların rasyonel kullanımını engelleyebilmektedir.

Merkezi düzeyde, tarım alanında herhangi bir sorunun çözümüne yönelen proje çalışmaları yürütülür ve proje uygulama alanı seçilirken, seçim konusu illerin, daha çok, proje konusu ile bağlantısı kurulmaktadır. Ancak proje alanına alınan bölgelerin, daha farklı üretim dallarında gelişmeleri mümkün olabilir ve bu durum, o yörenin kaynaklarının daha rasyonel bir biçimde kullanımını sağlıyabilir. Bu durumun bölge açısından olduğu kadar, milli ekonomi yönünden de sakıncaları açıktır. Proje kapsamına alınacak yerlerin kaynaklarından yararlanırken, bu kaynakların kullanılma alternatiflerinin de gözönünde bulundurulması zorunludur. Bu nedenle; bölge, il, ilçe ve hatta köy seviyesinde, tarım ve tarım dışı gelişme olanaklarının bir bütün halinde ele alınması ve plânların yapılması, proje hazırlıklarında bu plânlardan yararlanılması zorunludur. Ancak bu konu bizi yine organizasyon sorununa götürecektir.

(6) Proje çalışmalarına temel teşkil edecek araştırmalar ve istatistikler yetersizdir.

Tarım projelerinin hazırlanmasında ve değerlendirilmesinde, tarım ekonomimizin özelliklerini yansıtan, gerçeğe uygun, istatistik bilgilerin yetersizliği önemli bir sorun olmaktadır. Tarım alanında istatistik çalışmaların yeterli hale getirilmesi gereklidir

Eksikliği duyulan diğer bir çalışma konusu araştırmalardır. Halihazırda araştırmalar disipline edilememiş olup, dağınık bir şekilde yürütülmekte, sınırlı bir çevreye hizmet götürebilmektedir. Bu durumda, proje çalışmalarında ilk aşamada, bir takım varsayımlar yapılırken, o bölge koşullarına uymayan veya çiftlik seviyesinde sınanmamış, araştırma bulgularına dayanılabilmekte, bu daha başlangıçta başarıyı engelleyebilmektedir.

Bu nedenle istatistik ve araştırma çalışmalarının genişletilmesi, düzenlenmesi ve disipline edilmesi, proje hazırlama ve uygulama çalışmalarını da olumlu yönde etkiliyecektir.

(7) Kalkınma çabalarına yön veren Plân ve Program çalışmaları, hedefler, politika ve araçlar resmi veya özel sektör tarafından yeterince izlenememektedir.

Plân ve Programların uygulanabilirliğini artırmak, programların yöneldiği hedefleri tanıtmak ve bu hedeflere yö-

nelecek projelerin hazırlanmasını sağlamak amacıyla bölge veya il seviyesinde toplantıların düzenlenmesi, faydalı olabilir.

(8) Tarım Projeleri geliştirilirken, «insan» faktörü yeterince dikkate alınamamaktadır.

Tarım projelerinin diğer sektör projelerinden ayrılan çok önemli bir özelliği vardır. Birçok tarım projeleri, bağımsız karar verme durumunda olan çok sayıda işletmeyi hedef almaktadır. Gelişmenin sağlanabilmesi tarım sektöründeki müteşebbis kitleye dayanmaktadır. Kalkınma plân ve Programlarımız, çiftçimize ancak özendirici ve yön verici tedbirler getirmektedir. Bu nedenle projeler hazırlanırken, uygulama olasılığını artıracak tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu tedbirler neler olabilir?

Öncelikle, kırsal birimlerde sosyal yapının bilinmesi, tanınması ve araştırılması gerekir. Çünkü, aynı kaynaklara sahip ve aynı ekonomik politikaya tabi birimlerde, sosyal yapı farklılığı, birbirine benzemeyen sonuçlar doğurabilir. Hedef, politika ve araçlar seçilirken bu tür araştırmaların önemli faydaları olacaktır.

İkinci olarak, plân proje çalışmaları yapılırken, biraz da kalkınma hevesi içinde, en yeni teknoloji getirilmek istenilmekte, bu teknolojiyi uygulayacak insan gücü unutulabilmektedir. Sonuç, çoğu kez, umulanı verememektedir. Tarım projeleri geliştirilirken, bir yandan, kırsal toplulukların yenilikleri benimseme, kavrama, uygulama yeteneklerinin ölçülmesi ve geniş ölçüde uygulanabilecek değişikliklerin plânlanması gerekir. Diğer yandan, proje ile plânlanan değişmelerin ve çiftçiye götürülmesi istenilen hizmetçilere tanıtılması ve öğretilmesi zorunlulerin tanıtılması ve öğretilmesi zorunlu-

Diğer önemli bir husus, özel sektör katkısını gerektiren tarım projelerinde, proje ile getirilen veya getirilmek istenen hizmetlere çiftçi katkısını sağlamak üzere, bazı teşvik araçlarının kullanılması ve bunların proje kapsamına alınmasıdır. Bu araçları kullanmaksızın çiftçi katkısını beklemek akılcı bir görüş olamaz. Bu nedenle, proje uygulamasını kolaylaştıracak veya hızlandıracak fiat, kredi ve subvansiyonlar gibi enstrümanların etkili bir şekilde kullanılması zorunludur.

(9) Geliştirilen tarım projelerinin kapsamı geniş tutulmaktadır.

Plânlı kalkınma döneminde, belli başlı tarım sorunlarını çözümlemeye yönelen, mali portreleri büyük meblağlara ulaşan tarım projelerinin hazırlandığı ve uygulamaya konulduğu görülmüştür. Ancak proje hazırlama tekniğindeki hatalar, gerekli finansman olanaklarının sağlanamaması, kurumsal yetersizlikler, proje yönetimindeki eksiklikler gibi nedenlerle projelerin başarı ile uygulanması genellikle olamamıştır. Projeye sağlanan yatırım olanaklarının daha sınırlı ve küçük bir sahada kullandırılması sonucu, uygulamada daha başarılı sonuçların alınması mümkün olabilirdi. Bu deneyler göstermektedir ki, kalkınmamızı sınırlandıran sermaye, teknik güç gibi önemli faktörler nedeniyle, büyük problemlerin kısa bir süre içinde çözümlenme olanağı yoktur. Bu nedenle ana hedefimize adım adım ulaşmamızı sağlıyacak şekilde ve yatırım kriterlerine uygun olarak, küçük ve tatbik kabiliyeti yüksek projelerin hazırlanması, memleketimiz koşullarına daha uygun olacaktır.

(10) Büyük yatırım projelerinde uygulamaya geçilmeden önce, yapılması gerekli bazı ön çalışmalar gerçekleştirilememiştir.

Örneğin bazı Balkan ülkelerinde ve İsrail'de büyük sulama yatırımlarına girişilmeden önce, üreticinin sulu tarım tekniğine ve ürünlerine alışmasını sağlamak amacıyla küçük sulama (kuyu v.b. gibi) yatırımları yaptıkları görülmektedir. Bununla birlikte yürütülen, araştırma, eğitim ve yayım gibi hizmetler aracılığıyla, plânlanacak büyük yatırımların da başarısı garanti altına alınabilmektedir.

Bizde ise, bu alanda hatalara düşülmüştür. Sulama yatırımlarına öncelik ve ağırlık verilmiş ve sınırlı, yatırım kaynaklarımız hemen hemen yüzde 50 oranında bu yatırım koluna ayrılmış iken, sulama yatırımlarından beklenen fayda öngörülen ölçüler içinde yaratılmış mıdır? Elbetteki hayır. Tesis edilen sulama şebekelerinde sulu tarıma geçişin yavaş yavaş oluşması ve beklenen hızda gerçekleşmemesi, bunun ana nedenlerinden biri olmuştur.

Ancak sorun realize edilmiş ve tatbikatda gerekli tedbirlerin alınmaya başlandığı görülmüştür. Örneğin Üçüncü Plân Döneminde geliştirilmeye başlanacak Aşağı Fırat Projesi, Plânda, «Sulama ile bölgeye girecek yeni ürünlerin yetiştirme ve değerlendirme şartlarıyla sulu tarım tekniklerini önceden araştırmak üzere, bir araştırma ünitesi ile yeterli sayıda eğitim gösterme birimleri kurulacağı, sulama uygulamasına kadar bölgedeki çiftçinin eğitilmesine gidileceği» belirtilmektedir.

Bu yolda alınan ve alınacak tedbirlerin fayda sağlayacağı muhakkaktır. Bu nedenle, büyük ve önemli tarım yatırım projelerinde, proje başarı nisbetini artıracak nitelikteki bu tür sınamaların, araştırma, eğitim ve benzeri ön çalışmaların yapılması yararlı bulunmaktadır.

(11) Tarımla ilgili hizmetlerin çeşitli Bakanlıklar arasında ve Bakanlıklar bünyesindeki Kuruluşlar arasında, aşırı derecede dağılmış olması proje çalışmalarındaki verimliliği azaltmaktadır.

Tarımla ilgili kamu hizmetlerinin dağınıklığı sonucu, birbirini bütünleyici nitelikte olan tarım faaliyetleri, bir proje altında toplanamamakta, bu durum proje ile beklenen yararların sağlanamaması sonucu doğurmaktadır. Pazarlama ve değerlendirme hizmetlerini kapsayan bir üretimi geliştirme projesinin, veya tarla seviyesinde yapılacak işlemleri ve kredi, yayım ve pazarlama gibi enstitüsyonel hizmetlerle ilgili yatırımları kapsamayan bir sulama projesinin başarı şansı ne kadardır? Projelerin bu niteliği sonucu, büyük yarar beklenen yatırımlar, ölü yatırımlar haline dönüşebilmiştir. Son yıllarda sorunu çözümlemek üzere proje hazırlık bazında koordinasyon sağlanması üzerinde önemle durulmuştur. Tarım projelerinin başarıyla hazırlanması ve uygulanması için, ilgili Kuruluşlar arası koordinasyon ve işbirliği zorunludur.

(12) Proje değerlendirilmesinde kullanılan kriterler, ve bunun sonucu yapılan seçimler, plân ve program hedeflerine ulaşılmasında sorunlar yaratmaktadır.

Proje hazırlama gibi projelerin değerlendirilmeleri de çok önemlidir. Projeler arasında seçim yaparken, yeterince düşünülmeden alınacak kararlar, en az proje değerlendirilmesi yapılmadan verilecek kararlar kadar zararlı olabilir. Proje değerlendirilmesinde şu kriterler bulunabilir. (i) Kârlılık (ii) Projenin yarattığı katma değer (Sermaye/hasıla oranı) (iii) Projenin döviz etkisi (iv) Projenin istihdam etkisi (v) Projenin sosyal kârlılığı.

Memleketimizde, plân uygulamasında da bu kriterler esas alınmış ve yatırımlara öncelik verilmesinde plânda «Milli gelire eklenen değer, projenin karlılığı, ödemeler dengesi üzerindeki etkililiği, sağladığı döviz geliri, mukayeseli maliyet ve istihdam etkisinin gözönünde tutulacağı» belirtilmiştir. Ancak kriterler çok ve farklıdır. Bu kriterler birbirini destekleyen özelliğe sahip oldukları gibi, ayni zamanda birbiri ile çelişkilidirler de. Örneğin, kalkınma hızını büyüten yatırımların, ödeme dengesi üzerinde olumsuz etkileri olması mümkündür. Bir hedefe yönelen yatırımlar bizi diğer bir hedeften uzaklaştırabilmektedir. Böylece Plân hedefleri ve öncelik kriterleri arasında bir uyumdan çok bir çatışma durumu izlenmektedir.

Halihazırda karşılaşılmakta olan bu tür sorunlar, plân ve program uygulamalarında hedeflere ulaşılmamasını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle, hedef ve kriterler sayısının azaltılması veya proje değerlendirme safhasında hedefler

ve kriterler arasında bir uyumun sağlanması da gerekmektedir.

(13) Projelerin mali porteleri bazan gerçeği yansıtmamakta veya yansıtmadığı gerekçesiyle, yatırım harcamaları, Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından sınırlandırılmaktadır.

Uygulamada karşılaşılan bir sorun yatırım proje tekliflerinin, yatırım programı içine girebilmesini teminen, yatırım tutarının düşük gösterilmesi olmaktadır. Proje programa alındıktan sonra, yatırım açığı ilâve tahsisat talepleri ile kapatılmaktadır.

Buna karşılık, yapılan diğer bir hata, Devlet Plânlama Teşkilâtında yapılan değerlendirmelerde, proje masraflarının lüzumsuz kabartıldığı gerekçesiyle yatırım tutarlarının sınırlandırılması olmaktadır. Sabit tutulan hedeflerin daha az ödeneklerle gerçekleştirilme olanağı olmadığından, proje uygulamasında başarı nisbeti düşmektedir. Bunun yanında, yatırımcı kuruluşlarca, nasılsa yatırım imkânlarının kısıtlanacağı düşüncesiyle, abartılmış değerlerle gelindiği de görülebilmektedir.

Bu tür uygulamaları durdurmak, bir taraftan yatırımcı Bakanlıklar tarafından gerçek ihtiyacı yansıtan projeler hazırlanmasını sağlamak, diğer yandan da proje değerlendiren Kuruluşlarca gelişigüzel kısıntıların yapılmasını önlemek gerekmektedir.

(14) Yatırım tahsisatları zamanında verilememektedir. Ayrıca yatırımları tamamlayıcı nitelikteki cari harcamalar, yeterli düzeye çıkarılamamaktadır.

Proje uygulamalarında Maliye Bakanlığının önemli derecede etkileri olmaktadır. Projede önerilen ve kabul edilen yatırımlarla ilgili ödeneklerin zamanında verilmemesi, uygulamayı aksatmakta, ve proje maliyetini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanında, yatırım projelerini bütünleyici nitelikte olan cari harcamaların yetersizliği de, yatırımların etkililiğini ve verimliliğini büyük ölçüde, olumsuz yönde etkilemektedir. Cari harcamaların, yatırım harcamaları ile birlikte ele alınması, projede önerilen ölçüler içinde sağlanmaları zorunludur.

(15) Yatırım projeleri uygulanmasında yeterli esneklik sağlanamamaktatır.

Tarımsal yatırım programları ve bunları gerçekleştirmeye yönelen projeler, birer rehber ve başlangıç noktası olarak kabul edilmelidir. Proje uygulamasına geçildikten sonra, önceden tayin edilemiyen bazı aksaklıkların ortaya çıkması doğaldır. Veya yeni doğan koşullar, projelerin revizyonunu gerekli kılabilir. Proje uygulama safhasına da en az hazırlık çalışmaları kadar ağırlık ve önem verilmelidir.
Proje uygulaması devamlı olarak değerlendirilmelidir. Uygulama, geliştirilecek «feed back» mekanizması ile devamlı olarak desteklenmeli, proje tatbikatında esneklik sağlanmalıdır.

Halbuki bugünkü prosedür dahilinde proje uygulaması yakından kontrol edilememekte ve denetlenememektedir. Projelerin, en az değişikliğe uğrayacak şekilde hazırlanmaları» üzerinde ısrarla durulmakta, bunun yanında, proje tatbikatında doğabilecek sorunlara, başarıyı sağlıyabilecek küçük ve pratik çözüm yolları kısa süre içinde getirilememektedir. Uygulamaya esneklik kazandırılamamış olması, olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Uygulanmakta olan projelerin, değişen koşullar çerçevesinde sık sık değerlendirilmesi veya tamamlanmış projelerin evaluasyonu yeterince yapılamamaktadır. Bu durum sonucu, projenin uygulanırken başarıya yönetilmesini, uygulaması tamamlanmış projelerin başarılı veya başarısız yönleri ve nedenlerini ortaya koymak yoluyla, geçmişte yapılan hataların tekrarının önlenmesini sağlıyacak önemli bir araçtan yararlanılamamaktadır. Sorun güçlü bir kontrol ve değerlendirme mekanizmasının kurulmasını gerektirmektedir.

(16) Konjonkturel gelişmeler ve yatırım malları temini, ihâle gibi işlemlerdeki gecikmeler nedeniyle yatırım süresi-

nin uzaması, proje maliyetini artırmakta böylece, rantabilite düşmektedir.

Fiatların, genel seviyesinden çok daha büyük bir hızla artması yani enflasyonist eğilim sonucu, proje maliyeti artmaktadır. Böyle bir ortam, ayni zamanda prodüktive ve maliyet hesapları yapılmasını da güçleştirmektedir.

Ayrıca, yatırım projelerinin kabulü tasdiki vize edilmesi gibi işlemlerin ve bundan sonra gelen ihale ile ilgili çalışmalar ve formalitelerin uzun zaman alması ve yatırım malları temininde karşılaşılan zorluklar sonucu yatırım süresi uzamakta, maliyetler de artmaktadır.

Son yıllarda olmasa dahi, ödeme dengesi bozukluğu sonucu, geçmiş yıllarda önemli ölçüde döviz yetersizliği sorunu ile karşılaşılmıştır. Proje için gerekli , ithâl konusu yatırım mallarının, zamanında ithâl edilememesi de, yatırım süresini uzatan, olumsuz, diğer bir etken olmuştur.

III — S O N U Ç :

Plânlı Döneme girildiğindenberi, tarım sektöründeki gelişmenin yetersizliğinden söz edilmekte, bu durum genellikle, tarıma ayrılan kaynakların yetersizliğine ve giderek (nisbi olarak) azalmasına bağlanmaktadır. Ancak, kaynakların, en rasyonel biçimde kullanımının sağlanıp, sağlanamadığı üzerinde yeterince durulmamaktadır. Son yıllar içinde Tarımın genel yatırımlarda gittikçe azalan oranda pay aldığı doğrudur. Bu oluşum nelere bağlanabilir. Birinci ve en önemli neden geliştirilen «Sanayileşerek Kalkınma» stratejisidir. Ancak bunun yanında tarım hedeflerini gerçekleştirmeye yönelen, başarı ile uygulanan, tarımın kârlı bir yatırım alanı olabileceğini kanıtlayan örneklerin yeterince geliştirilememesinin de önemli payı olabilir.

Bu nedenle, tarım sektörü bünyesinde ivadilikle, yukarıda bir kısmına değindiğimiz, proje hazırlama ve uygulama sorunlarına eğilinmesi ve çözüm yolları bulunması gerekir.

Alınacak tedbirler iki yönde yarar sağlayabilecektir. Mevcut kaynakların kalkınmamızda daha etkili olacak bir yönde ve daha ekonomik kullanımı mümkün olabilecektir. Diğer yandan yatırım projelerinin, en az diğer sektör projeleri kadar kârlı ve Plânın; geliri artırma, istihdam yaratma, ödemeler dengesini iyileştirme gibi amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli araçlar olabilecekleri ispatlanabilecektir. Alacağımız olumlu sonuçlar, tarım sektörünün ihtiyacının çok altında kalan, bugünkü yatırım düzeyinin artırılması tezini doğrulayan ve destekleyen çok iyi birer belge de olacaklardır.

SAYIN MESLEKTAŞ..

Birliğimizin sosyal tesislerinden en iyi şekilde yararlanmak ve özlük sorunlarınızda salt kendi başınıza kalmamak istemiyorsanız, BİRLİĞİNE ÜYE OL...

AİDATLARINI ZAMANINDA ÖDE....

T. Z. Y. M. BİRLİĞİ